

การศึกษาเพื่อสร้างสรรค์ผลงานประติมากรรม กรณีศึกษาโครงสร้างทางสังคมเชิงอำนาจ
ที่ก่อให้เกิดการล้อมกรอบ กดทับและบังคับ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาทัศนศิลป์ : ศิลปะจินตทัศน์

ธันวาคม 2558

การศึกษาเพื่อสร้างสรรค์ผลงานประติมากรรม กรณีศึกษาโครงสร้างทางสังคมเชิงอำนาจ
ที่ก่อให้เกิดการล้อมกรอบ กดทับและบังคับ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาทัศนศิลป์ : ศิลปะจินตทัศน์

ธันวาคม 2558

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การศึกษาเพื่อการสร้างสรรค์ผลงานประติมากรรม กรณีศึกษาโครงสร้างทางสังคมเชิงอำนาจ
ที่ก่อให้เกิดการล้อมกรอบ กดทับและบังคับ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาทัศนศิลป์ : ศิลปะจินตทัศน์

ธันวาคม 2558

กณิศบดี พงษ์สมุทร.(2558). การศึกษาเพื่อการสร้างสรรค์ผลงานประติมากรรม กรณีศึกษาโครงสร้างทางสังคมเชิงอำนาจที่ก่อให้เกิดการล้อมกรอบ กดทับและบังคับ. ปรินญานิพนธ์ ศป.ม. (ทัศนศิลป์ : ศิลปะจินตทัศน์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม: รองศาสตราจารย์ สมศักดิ์ ชวาลาวัณย์.

จากการศึกษาเพื่อการสร้างสรรค์ผลงานประติมากรรม กรณีศึกษาโครงสร้างทางสังคมเชิงอำนาจที่ก่อให้เกิดการ ล้อมกรอบ กดทับและบังคับ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าเนื้อหาในเรื่อง โครงสร้างทางสังคม ในประเด็น เชิงอำนาจ รูปแบบความคิดของการปกครอง รูปแบบความคิดของคนในสังคมทั่วไปที่ปฏิบัติไปตามตามกันอย่างเป็นธรรมชาติ แต่ความเป็นธรรมชาติเหล่านั้นคือสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นมา เพื่อใช้เป็นตัวอำนาจในการควบคุม ป้องกันหรือปราบปรามในเชิงความคิดต่อคนในสังคม ทางด้านกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานได้ศึกษาโครงสร้างทางทัศนศิลป์ศิลปะเชิงแนวคิดและกลวิธีเทคนิคในงาน ประติมากรรม เพื่อศึกษาและทราบถึงความสำคัญของพื้นที่ในการจัดวาง ให้เป็นไปตามแนวคิด เพื่อให้เห็นถึงความรู้สึกขอ งการถูกบังคับขวางกัน การกดทับลงบนสัญลักษณ์ของความคิด และการล้อมกรอบที่ไม่ใช่เป็นดังคุกแต่เป็นเหมือนห้องธรรมดาและบางครั้งอาจสวยงามเพื่อเชิญให้เข้าไปภายใน ทั้งหมดนั้นอยู่บนฐานของรูปทรงเรขาคณิตพื้นฐานเพื่อสะท้อนให้เห็นถึงอำนาจที่ซ่อนอยู่อย่างเป็นธรรมชาติ เช่นเดียวกับรูปทรงเรขาคณิต ที่ซ่อนอยู่ในทุกอย่าง

ผู้วิจัยต้องการใช้ผลงานศิลปะเป็นเครื่องมือในการแสดงออกถึงแนวความคิดเกี่ยวกับการซ่อนตัวของอำนาจภายใต้โครงสร้างทางสังคม เพื่อให้ผู้ชมผลงานตระหนักถึงความเป็นอยู่ของรูปแบบเชิงอำนาจทางความคิดที่อยู่รอบๆตัวเราในสังคม

THE STUDY AND CREATION SCULPTURE: IN CONTEXT OF THE
SOCIAL STRUCTURE OF POWER. THE CAUSE FEELING OF CRUSHED FORCED
FRAMING

Presented in Partial Fulfillment of Requirements for the
Master of Fine Art and Applied Art Degree in Visual Art
at Srinakharinwirot University

December 2015

Kanidboodee Pongsamut. (2015). *The study and creation sculpture: In context of the social structure of power. The cause feeling of crushed forced framing.*

Master thesis, M.F.A. (Visual Art). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee: Assoc. Prof. Somsak Chawalawan.

According to the study of the sculpture creation: in context of the social structure concerning power that causes the feelings of crushed and forced framing, the researcher conducted a study on the social structure in case of power, concept of domination, and concept of the people in society who imitate others naturally. All of the above, however, were made to serve as a power of controlling, preventing or suppressing the thought of people in society. In addition, the researcher studied, in creative process, the structure of visual and conceptual art regarding strategies and techniques of installation art, in order to study and comprehend the importance of the installing as its concept. The installation art demonstrates the sense of being obstructed, the pressing down on the symbols of the idea, and the confining which does not take place in prison, but in a common room and it sometimes is attractively beautiful. All the ideas are based on the fundamental geometric shapes to reflect the hidden power which is overlapped naturally, as well as the geometric shapes which are overlapped in everything.

The researcher wants to employ art as a medium to express the ideas about the hidden power in the social structure, so that the audience realizes the existence of power-oriented pattern, which surrounds us in society, to control people's thought.

ปริญญานิพนธ์

เรื่อง

การศึกษาเพื่อการสร้างสรรค์ผลงานประติมากรรม กรณีศึกษาโครงสร้างทางสังคมเชิงอำนาจที่

ก่อให้เกิดการล้อมกรอบ กดทับและบังคับ

ของ

กณิศบดี พงษ์สมุทร

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาทัศนศิลป์ : ศิลปะจินตทัศน์

ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... รักษาการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร.ดุษฎี โยเหลา)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. 2558

คณะกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

..... ประธาน

..... ประธาน

(รองศาสตราจารย์สมศักดิ์ ขวาลาวัณย์)

(อาจารย์ดร. เด่นพงษ์ วงศาโรจน์)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์กมล เผ่าสวัสดิ์)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์สมศักดิ์ ขวาลาวัณย์)

ประกาศคุณประการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดีเพราะผู้วิจัยได้รับการสนับสนุน และความกรุณาอย่างยิ่งจากคณะกรรมการ รองศาสตราจารย์สมศักดิ์ ขวาลาวัณย์ ประธานกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ และประธานหลักสูตร ที่ให้คำปรึกษาแนะนำในการทำวิจัย รองศาสตราจารย์กมลเฒ่าสวัสดิ์ ที่คอยชี้แนะแนวทาง แนะนำแนวคิดใหม่ๆ เปิดทัศนะ และช่วยวางกรอบการทำงานไม่ให้หลุดประเด็น ตลอดจนตรวจสอบแก้ไขปริญญานิพนธ์จนเสร็จสมบูรณ์

ขอขอบพระคุณ ดร. ถนอม ชำกดี อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้จัดหลักสูตร สาขาวิชาทัศนศิลป์ : ศิลปะจินตทัศน์ นี้ขึ้นมา อีกทั้งยังสรรหาอาจารย์บุคลากรผู้เชี่ยวชาญด้านต่างๆ มาประสาทความรู้ ขอขอบพระคุณ ผศ.ดร.เกษม เพ็ญภินันท์ ดร. บัณฑิต จันทรโรจน์กิจ และ รศ . ธเนศ วงศ์ยานนาวา ที่ได้สละเวลาอันมีค่าเพื่อให้คำปรึกษา ให้ความรู้ ความคิดด้านทฤษฎีและหลักปรัชญาทางด้านศิลปะสมัยใหม่ ขอขอบพระคุณ ดร.เด่นพงษ์ วงศาโรจน์ ดร.อัยนา ญูพธานนท์ ดรพิศรวัธ ภูทอง ที่คอยช่วยเหลือแนะนำและเป็นกำลังใจให้เสมอมา ขอขอบพระคุณอาจารย์ประจำสาขาวิชาศิลปะจินตทัศน์และเจ้าหน้าที่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่ได้สั่งสอนและให้ความรู้ทางศิลปะ ประสพการณ์ทางด้านวิชาการและประสพการณ์ในการสร้างสรรค์ผลงานตลอดมา

ขอกราบขอบพระคุณครอบครัว พงษ์สมุทร คุณปู่ประจำ คุณย่ามยุรี พงษ์ สมุทรและคุณแม่จารุณีย์ สาธกรกิจ ที่ให้การสนับสนุนในด้านทุนการศึกษา ให้ความรักความเข้าใจ เป็นกำลังใจและที่ปรึกษา คอยช่วยเหลือและให้คำแนะนำยามมีปัญหาติดขัดทำงานไม่ได้ ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องที่ให้คำปรึกษาที่ทำให้ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

กณิศบดี พงษ์สมุทร

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	3
ความสำคัญของการวิจัย.....	4
ขอบเขตการวิจัย.....	4
ตัวแปรที่ศึกษา.....	4
ข้อตกลงเบื้องต้น.....	5
กรอบแนวความคิด.....	6
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	7
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสังคมและกรอบที่ถูกสร้างขึ้น.....	9
ความหมายและความสำคัญและการเกิดขึ้นของสังคม.....	9
องค์ประกอบของสังคม.....	10
โครงสร้างทางทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับสังคม.....	10
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับมานุษยวิทยา บุคคล และตัวตน.....	12
แนวความคิดฮาปิทัส.....	12
ฮาปิทัสในระดับปัจเจกบุคคล.....	12
ฮาปิทัสในระดับกลุ่มสังคม.....	13
ฮาปิทัสในระดับชนชั้น.....	14
เอกสารเกี่ยวกับรูปแบบอำนาจการควบคุมประชากรของรัฐสมัยใหม่.....	14
การเกิดเหตุผลแห่งรัฐ.....	14
การปกครองสมัยใหม่กับการควบคุมประชาชนในฐานะประชากรในฐานะ.....	
ปัจเจกบุคคล.....	15
รูปแบบอำนาจในเรื่องวินัย.....	16
วินัยและการลงโทษ.....	16
การเกิดสังคมแห่งวินัย.....	16

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2 (ต่อ)	
การทำงานของวินัย.....	17
ปรากฏการณ์และกระแสการครอบงำและการต่อต้านในประเทศไทย.....	18
เอกสารเกี่ยวกับพานอปติคอน Panopticon.....	20
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์ผลงาน ประติมากรรม.....	20
ความหมายและความเป็นมาของผลงาน ประติมากรรม.....	20
ความหมายและที่มาของศิลปะเชิงแนวคิด.....	22
ศิลปิน.....	23
การสร้างแบบสอบถาม.....	39
เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	44
3 วิธีดำเนินงานวิจัย.....	46
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	47
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	47
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	51
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	51
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	54
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	54
5 สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ.....	72
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	72
ขอบเขตของการวิจัย.....	72
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	72
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	74
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	74

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5 (ต่อ)	
การสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล	74
อภิปรายผล	79
ข้อเสนอแนะที่ได้จากงานวิจัย	85
ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป	86
บรรณานุกรม	87
ภาคผนวก	90
ภาคผนวก ก รายนามผู้เชี่ยวชาญ	91
ภาคผนวก ข แบบประเมินความคิดเห็นของผู้ชมงานศิลปะ	93
ภาคผนวก ค ภาพกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ	96
ภาคผนวก ง ภาพผลงานศิลปะการจัดวาง จำนวน 3 ชิ้น	98
ภาคผนวก จ ภาพนิทรรศการแสดงผลงานศิลปะแหกตา ART THESIS	102
ประวัติย่อผู้วิจัย	104

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 จำนวนของผู้ตอบแบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อผลงานศิลปะในหัวข้อเรื่อง การศึกษาเพื่อการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะการจัดวาง กรณีศึกษา โครงสร้าง ทางสังคมเชิงอำนาจที่ก่อให้เกิดการ ล้อมกรอบ กดทับ และบังคับ จำนวน กลุ่มตัวอย่าง 50 คน ($n = 50$).....	55
2 ค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ชมผลงานศิลปะและตอบแบบสอบถาม ความเข้าใจในผลงานศิลปะในหัวข้อเรื่องการศึกษาเพื่อการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ การจัดวาง กรณีศึกษาโครงสร้างทางสังคมเชิงอำนาจที่ก่อให้เกิดการ ล้อมกรอบ กดทับ และบังคับ ของผลงานชิ้นที่ 1 ล้อมกรอบ จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 50 ($n = 50$)...	59
3 ค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ชมผลงานศิลปะและตอบแบบสอบถาม ความเข้าใจในผลงานศิลปะในหัวข้อเรื่องการศึกษาเพื่อการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ การจัดวาง กรณีศึกษาโครงสร้างทางสังคมเชิงอำนาจที่ก่อให้เกิดการ ล้อมกรอบ กดทับ และบังคับ ของผลงานชิ้นที่ 2 กดทับ จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 50 ($n = 50$).....	64
4 ค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ชมผลงานศิลปะและตอบแบบสอบถาม ความเข้าใจในผลงานศิลปะในหัวข้อเรื่องการศึกษาเพื่อการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ การจัดวาง กรณีศึกษาโครงสร้างทางสังคมเชิงอำนาจที่ก่อให้เกิดการ ล้อมกรอบ กดทับ และบังคับ ของผลงานชิ้นที่ 3 บังคับ จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 50 ($n = 50$).....	68

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	6
2 พานอปติคอน.....	20
3 Temple of the Mind : Sala for the Mind 1995.....	24
4 อโรคยาศาลา.....	25
5 Melting Void: Molds for the Mind, 1999.....	26
6 Relaxing Machine, 2000.....	27
7 One Pound Turbo Market 2006.....	28
8 Sickness 2011.....	28
9 ข้างขึ้นข้างแรม.....	29
10 Stop'2547.....	30
11 Number 163, 2012.....	31
12 Number 161, 2012.....	32
13 Number 155, 2012.....	33
14 No. 39, 1994.....	34
15 Ghost, 1990.....	35
16 Untitled (Rooms), 2001.....	36
17 Embankment, 2005.....	36
18 Detached, 2013.....	37
19 Margarethe 2981.....	38
20 Falling Stars 2007.....	38
21 Sun Ship 2001.....	39
22 ตัวอย่างรูปแบบการจัดวางโครงไม้.....	47
23 แบบงานที่ 1.....	48
24 แบบงานที่ 2.....	48
25 แบบงาน 3 บังคับ.....	49
26 การล้อมกรอบ.....	58
27 การกดทับ.....	63
28 การบังคับ.....	67

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การอยู่ร่วมกันของคนหลายคนทำให้เกิดความแตกต่างมากมายสิ่งที่ทำให้ความแตกต่างเหล่านั้นสามารถอยู่ร่วมกัน คือการสร้างกฎเกณฑ์ ระเบียบ วินัย ขึ้นมาเพื่อควบคุมคนในสังคม สร้างบรรทัดฐานขึ้นมาให้คนปฏิบัติตาม และระยะเวลาทำให้สิ่งที่สังคมสร้างขึ้นเหล่านี้กลายมาเป็นมโนสำนึกรวมของคนในสังคมนานวันก็ยิ่งฝังรากลึกลงไปในตัวบุคคลในสังคม ในหนังสือ The Division of Labor in Society เดอร์ไคม์ให้ความหมายมโนสำนึกร่วมเอาไว้ว่า “ความเชื่อและอารมณ์ความรู้สึกของคนทุกคนในสังคมเดียวกันได้ก่อรูประบบเชิงครอบงำขึ้นมา เป็นระบบที่มีชีวิตเป็นของตนเอง อาจเรียกว่า collective conscience หรือ common conscience” (สุนีย์ ประสงค์บัณฑิต . 2533: 34) มโนสำนึกของสังคมเหล่านี้ได้กลายมาเป็นกรอบของตัวบุคคลในสังคมอย่างหนึ่ง คล้ายกับเป็นรูปแบบของอำนาจที่กดคนในสังคมให้ปฏิบัติตาม และยอมรับอย่างเต็มที่ เหมือนกับที่ มิเชล ฟูโกต์ (Michel Foucault) ได้วิเคราะห์ออกมาเป็นงานหลายชิ้น เช่น Discipline and Punish, Madness and Civilization ที่ส่งผลให้สังคมทั้งสังคมเป็นสังคมแห่งวินัย(Disciplinary Society) หรือสังคมเชิงคุก(carceral society) ร่างกายคนเป็นร่างกายที่เชื่อ ว่าอ่อนส่อน่าย จมมนุษย์ดูเหมือนจะอยู่ภายใต้อำนาจการครอบงำอย่างสิ้นเชิง และ ฟูโกต์เสนอความคิดเชิงปรัชญาที่น่าสนใจว่า การกดขี่ครอบงำกับการต่อต้านนั้นที่จริงมีธรรมชาติที่ดำรงอยู่ด้วยกัน การกดขี่โดยตัวมันเองจะสร้างแรงต่อต้านตัวมันเองขึ้นมา “ไม่มีความสัมพันธ์อำนาจใดที่ไม่มีการต่อต้าน การต่อต้านดูจะเป็นจริงและมีผลเพราะมันเกิดขึ้นตรงจุดที่ มีการใช้อำนาจโดยตรงเลย (ธีรยุทธ บุญมี. 2557: 186) และตามที่ในหนังสือแนวความคิด ฮาปิทัส ของ ปีแอร์ บูร์ดิเยอ กับทฤษฎีทางมานุษยวิทยา ของ สุนีย์ ประสงค์บัณฑิต กล่าวว่า ข้อเท็จจริงทางสังคม คือ สิ่งที่อยู่ภายนอกตัวคนและมีอำนาจกดบังคับหรือควบคุมการกระทำของคน บางครั้งข้อเท็จจริงทางสังคมจะปรากฏเกณฑ์ในรูปของกฎ(Law) กฎดังกล่าวไม่ใช่กฎหมายแต่เป็นกฎ เกณฑ์ความประพฤติทั่วไปที่คนทำตามโดยไม่รู้ตัว กฎเข้าไปอยู่ในตัวคนได้โดยการเป็นสมาชิกของสังคม จากการเรียนรู้หรือได้รับการอบรมขัดเกลาจากในครอบครัว สถาบันการศึกษา ศาสนา หรือสังคม ซึ่งจะมีกฎเกณฑ์ให้ คนทำตาม ตั้งแต่วัยเด็กและคนจะรับรู้ถึงข้อเท็จจริงทางสังคมได้จากการถูกลงโทษเมื่อฝ่าฝืน หรือทำผิดกฎเกณฑ์ทางสังคม (McGee; & warms. 2003: 82-91) ข้อเท็จจริงทางสังคมเป็นแบบจำลองที่ยืนยันถึงการมีตัวตนของสังคม ดังนั้น ทศนะโดยทั่วไปของเดอร์ไคม์จึงมองว่าสังคมเป็นสิ่งที่มีความอยู่จริง และมีอำนาจเหนือการกระทำของคนเป็นสิ่งที่คอยกดบังคับคน (สุนีย์ ประสงค์บัณฑิต. 2533: 32-33)

สังคมไทยเป็นสังคม อีกหนึ่งที่ถูกติดตามอำนาจเหล่านี้มานาน เมื่อสังคมมีการเปลี่ยนแปลง พัฒนาในด้านต่างๆ และมีการรับเอาวัฒนธรรมแนวความคิดจากที่อื่นเข้ามาอย่างการเลิกทาส ไปจนถึง การเปลี่ยนระบอบการปกครองมาเป็นประชาธิปไตย นั้น ก็ได้พาแนวความแบบปัจเจกชนเข้ามาด้วย ไม่ว่าจะเป็นด้วยจุดประสงค์อะไรก็ตามก็ส่งผลต่อ ความคิดในเรื่องของสิทธิมนุษยชนบ้างไม่มากนักน้อย การเข้ามาของเทคโนโลยีทำให้วัฒนธรรมหลายอย่างเปลี่ยนไปและหลายอย่างได้เกิดขึ้น และการพัฒนา เปลี่ยนแปลงนั้นเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว จนทำให้ เกิดรอยต่อที่เข้ากันไม่ค่อยได้ขึ้นมาระหว่าง คนสมัยเก่า และคนสมัยใหม่ คนหนุ่มคนแก่ อนุรักษ์นิยมและหัวก้าวหน้า ปัญหาความขัดแย้งกันทาง ด้านความคิด พฤติกรรมซึ่งคนที่มีอายุนั้นก็จะเกิดการ จินตนาการคิดถึงยุคสมัยแห่งความรุ่งเรืองของตน และมักจะ นำมาเปรียบเทียบกับเด็กในยุคปัจจุบันที่มีความเป็นตัวของตัวเองขึ้นมา และเป็นเรื่องธรรมดาที่ผู้ใหญ่จะไม่ชอบ เพราะว่าเด็กคนนั้นไม่เป็นไปตามที่ตนเองนั้นคิด และด้วยระบบสังคมของเราให้ความสำคัญ กับระบบอาวุโสการต้องให้ความเคารพผู้ที่อยู่เหนือกว่า การตั้งกระทาะหรือแม้กระทั่งเพียงแค่การ แลกเปลี่ยนความเห็นระหว่าง เด็กและผู้ใหญ่จึงแทบเป็นไปไม่ได้ และการเข้ามาของชุดความคิดแบบ ใหม่ได้ไปกระตุ้นหรือเปลี่ยนแปลงชุดความคิดบางอย่าง อย่างของคนรุ่นใหม่ให้มีความต้องการหรือตั้ง คำถามกับบางอย่าง แต่ด้วยกรอบความคิดของสังคมหรือชุดความคิดที่ถูกยอมรับโดยคนส่วนใหญ่ของ สังคมนั้นๆ มองว่าไม่เหมาะสม ก็ส่งผลให้คนที่เห็นต่างกลายเป็นคนนอกคอก และการมีอยู่ของกรอบ ทางความคิดเหล่านี้ก็เพื่อป้องกันรักษา บางอย่างไว้อยู่เสมอ เช่น อำนาจ สถานะในสังคม ในทุกๆ สังคม ทุกชนชั้น ทุกสถาบันต่างๆ ครอบครัว ชชาติ หรือ รัฐ ได้สร้างกรอบเหล่านี้ขึ้นมาโดยตั้งใจและไม่ตั้งใจ เป็นไปตามกลไก ของสังคม หรือเป็นไปตามความต้องการที่จะควบคุมของชนชั้นนำ หรือ ผู้ที่มี อำนาจ สิ่งเหล่านี้ กลายเป็นเหมือนกับกำแพง กรอบ คอก หรือสิ่งที่ขวางกั้นความเคลื่อนไหวของชุดความคิดซึ่งเป็น สิ่งสำคัญต่อการพัฒนา ถึงแม้ว่าคำว่าพัฒนาจะไม่ใช่ว่าเรื่องที่ดีเสมอไปแต่อย่างน้อยก็มีการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้มองเห็นอะไรใหม่ๆ แต่หากชุดความคิดหยุดนิ่งหรือ ถูกปิดกั้น นานวันไป สิ่งเหล่านี้ก็จะเก่าไปไม่เข้า และด้วยกลไกของโลกสมัยใหม่ ที่เคลื่อนตัวอยู่ตลอดเวลา สังคมที่ถูกทำให้หยุดอยู่กับที่ก็จะตาย ไปในไม่ช้า หรืออาจเคลื่อนตัวไปคนละทิศทำให้เข้ากับสังคมทั่วไปไม่ได้ คนหนุ่มสาวในยุคปัจจุบันที่ พยายามหนีออกมาจากกรอบเดิมๆ ที่ตัวเองอยู่ ไม่ว่าจะเป็นเพราะความเบื่อหน่าย หรือการพยายามหนี ออกจากการถูกกดขี่ ไม่ว่าจะเป็นโดยตรงหรือทางอ้อม สภาพสังคมก็ได้ทำให้คนเหล่านี้กลายเป็นคนที่ สังคมเรียกกันว่าคนนอกคอก จนกลายเป็นหนึ่งใน วัฒนธรรม อย่างหนึ่งของคนหลากหลาย ในยุคปัจจุบัน

ในสังคมไทยปัจจุบันนั้นยังแสดงอย่างเด่นชัดในเรื่องของกรอบทางความคิดที่คอยครอบและ กดทับผู้คนในสังคมเอาไว้ เช่นเหตุการณ์ทางการเมืองต่างๆ ที่ทำให้เกิดชุดความคิดที่แตกต่างกันแบ่ง แยกกันอย่างเห็นได้ชัดเจน ชุดความคิดเหล่านั้นแตกต่างและแบ่งแยกกันไปตามชนชั้นทางสังคม เช่น นายทุน-ลูกจ้าง ชนชั้นปกครอง-ราษฎร คนในเมือง-คนนอกเมือง ชนชั้นกลาง-ชนชั้นแรงงาน ชุดความคิด ของแต่ละฝ่ายก็เกิดขึ้นมาจาก ผลกระทบต่างๆ ที่เข้ามากระทบประสบการณ์ต่างๆ เหล่านั้นเป็น แรงผลักดันและขัดจูงและคอยกำหนดทิศทางความคิดของคนที่อยู่ภายใต้สังคมนั้น

ในปัจจุบันสิ่งที่เด่นชัดในการใช้อำนาจในการล้อมกรอบกีดกันและบังคับผู้คน นั่นคือการที่ผู้มีอำนาจพยายามกำจัดและควบคุมความคิด โดยวิธีการต่างๆ เช่น การออกมาตรา 44. ที่เป็นอำนาจที่กว้างและครอบคลุมไปทุกๆ อย่างและถือเป็นมาตราเด็ดขาด และการใช้อำนาจในปัจจุบันโดยรัฐบาลทหารนั้น การตรวจสอบจากบุคคลภายนอกเป็นสิ่งที่แทบจะเป็นไปไม่ได้ หรือพูดอีกอย่างคือไม่มีใครกล้าพอที่จะเข้าไปตรวจสอบอย่างจริงจัง แต่ตามธรรมชาติของโครงสร้างทางสังคมอย่างที่ พุโกศเคยกล่าวว่า "ไม่มีความสัมพันธ์เชิงอำนาจใดที่ไม่มีการต่อต้าน" การต่อต้านในรูปแบบเชิงสัญลักษณ์ต่างเกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา และมักถูกกำจัดและเข้าควบคุมอย่างรวดเร็วโดยกำลังทหาร และกลุ่มที่ออกมาต่อต้านแสดงออกเหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นนักศึกษา และเหตุการณ์ล่าสุดที่มีนักศึกษาแสดงออกโดยการขัดขวางคำสั่งการชุมนุม ได้รวมตัวกันแสดงออกที่หน้า หอศิลปกรุงเทพฯ และนักศึกษาทั้ง 14 คนได้ถูกตั้งข้อหาทันที และอีกหลายเหตุการณ์เช่นการคุกคามสื่อต่างๆ คอยควบคุมสั่งปิดสั่งห้ามการเสวนาและการพูดถึงเรื่องของรัฐบาลและการเมือง เหตุการณ์เหล่านี้เป็นตัวอย่างที่เห็นได้ชัดถึง การที่ชนชั้นนำต้องการควบคุมคนในสังคมให้อยู่ภายใต้สิ่งที่ต้องการ

แรงจูงใจจากข้อมูลเกี่ยวกับสังคมและการปกครองรูปแบบต่างข้างต้นได้ นำมาเปรียบเทียบกับสังคมไทย และประสบการณ์ต่างๆ ที่ผ่านเข้ามาในชีวิตไม่ว่าจะเป็นเรื่องของข่าวสาร ประสบการณ์ตรงที่ ที่ส่งผลทำให้ตัวเองได้รู้ว่า ตัวเองถูกกีดกันด้วยสภาพแวดล้อม ต่างๆ มากมายจนบางครั้งอาจคิดไม่ถึงและคิดว่าสิ่งเหล่านั้น เป็นเรื่องธรรมชาติ และทำไปตามความเคยชินโดยที่ไม่คิดมาก่อนว่าสิ่งต่างๆ เหล่านั้น ถูกควบคุมอยู่ตลอดเวลาไม่ว่าจะจากตัวโครงสร้างทางสังคม รัฐ ทำให้มีความรู้สึกอึดอัดและทำให้มีความอยากที่จะรู้ว่า จะมีอะไรบ้าง ที่เป็นของเราโดยเราจริงๆ จึงนำความรู้สึกเหล่านี้มารองและนำมาสร้างผลงาน ประติมากรรม ที่นำเอารอบไม้จำนวนมากมายมาประกอบกัน ใช้รูปแบบการซ้ำเพื่อให้เกิดอารมณ์ของความอึดอัดที่เกิดขึ้นจากกรอบจำนวนมาก

ความมุ่งหมายของงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตั้งความมุ่งหมายดังนี้

1. เพื่อศึกษาที่มาของเรื่อง ปัญหาที่เกิดจาก การตีกรอบโดยโครงสร้างทางสังคมที่ ก่อให้เกิดการล้อมกรอบ กีดกันและบังคับ
2. เพื่อสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ เรื่อง การตีกรอบโดยโครงสร้างทางสังคมที่ ก่อให้เกิด ล้อมกรอบ กีดกันและบังคับ แล้วนำมาเสนอต่อสาธารณะชน จะได้ตระหนักถึงสาเหตุของปัญหาและความสำคัญที่จะได้รู้แนวทางการแก้ไขที่ผู้วิจัยได้สะท้อน

ความสำคัญของการวิจัย

1. นำไปใช้เพื่อให้ได้ซึ่งความรู้ความเข้าใจในเรื่อง ปัญหาการตีกรอบของสังคม ที่ก่อให้เกิด การล้อมกรอบ กดทับและบังคับ
2. เป็นแนวทางแต่ผู้ที่จะศึกษาเรื่องของ ปัญหาการตีกรอบของสังคมที่ ก่อทำให้เกิด ล้อม กรอบ กดทับและบังคับ และนำไปต่อยอดในการศึกษา
3. เป็นประโยชน์ต่อสังคมในการช่วยลดหรือบรรเทาปัญหา ความขัดแย้งทางความคิดที่เกิด จากกรอบที่ถูกสร้างโดยรัฐและสังคมเอง

ขอบเขตการวิจัย

เพื่อให้การวิจัยครั้งนี้บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ ผู้วิจัยจึงได้กำหนดขอบเขตของการวิจัย ครั้งนี้ไว้ดังนี้

1. ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาจากเอกสาร ตำรา และการสืบค้นจากสื่อต่างๆ ที่มีทั้งในประเทศ และต่างประเทศ เรื่องความแตกต่างของสังคมในแต่ละยุคสมัยว่ามีผลทำให้เกิดปัญหาอย่างไร
2. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือบุคลากรด้านต่างๆ นิสิต นักศึกษาที่อยู่ทั้งในและนอก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่เข้ามาชมนิทรรศการ
3. กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือผู้ที่เข้าชมนิทรรศการ บุคลากรด้านต่างๆ นิสิต นักศึกษา เจ้าหน้าที่ และบุคคลภายนอกที่เข้ามาติดต่อภายใน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็น ผู้เลือกและประเมินผลงานแบบสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Haphazard or accidental sampling)

ตัวแปรที่ศึกษา

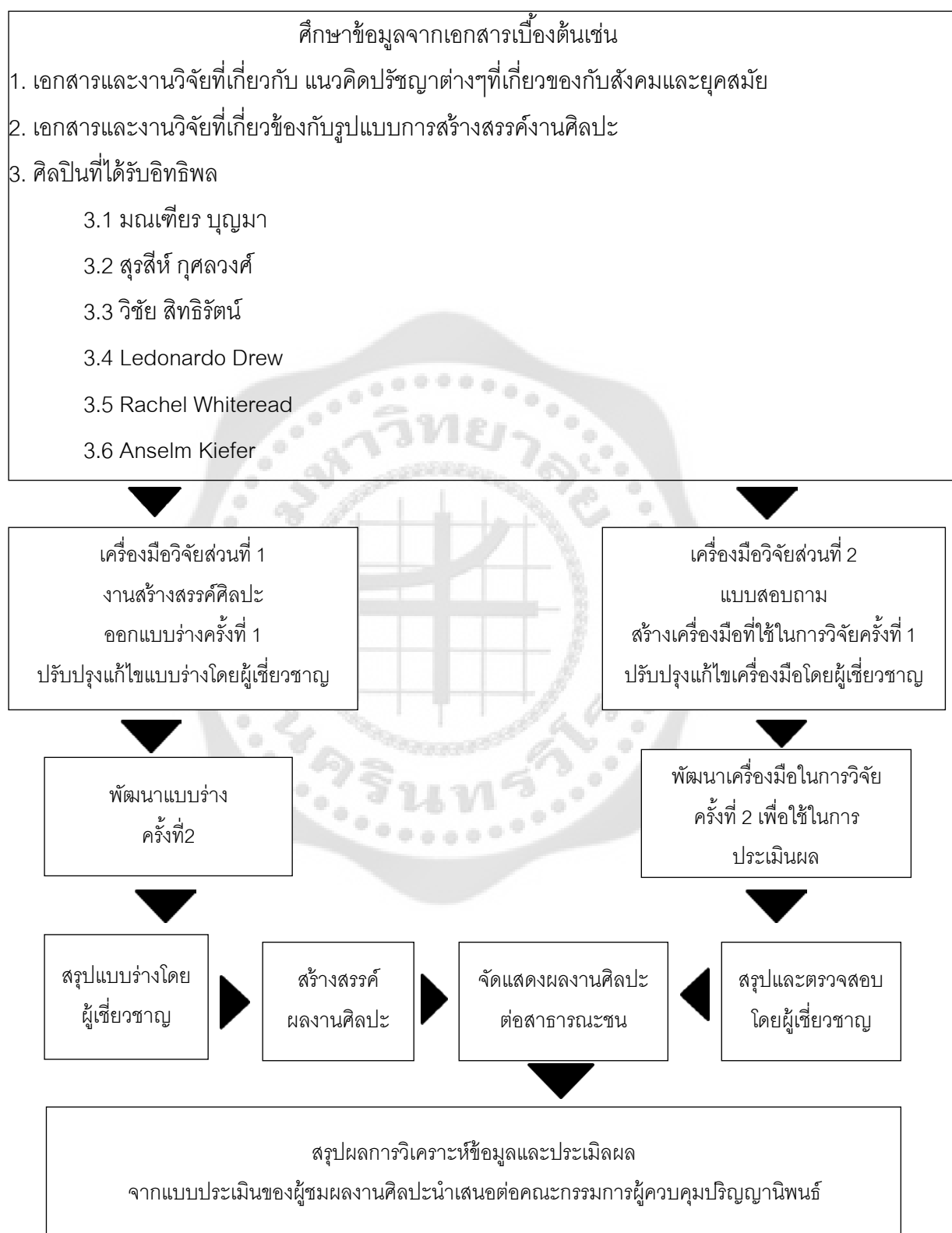
1. ตัวแปรต้น คือ ผลงานศิลปะที่สร้างสรรค์ขึ้นใน เรื่อง ปัญหาที่เกิดจากการตีกรอบโดย โครงสร้างทางสังคมที่ก่อให้เกิดการล้อมกรอบ กดทับและบังคับ
  - 1.1 อุปกรณ์และเครื่องมือที่ใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน ไม่โครง อุปกรณ์ซึ่งไม้ ปั้นลม และอุปกรณ์ลม น้ำยาเคลือบไม้
  - 1.2 การออกแบบด้วย การสร้างแบบร่างด้วยการเขียนมือ
  - 1.3 ขั้นตอนการสร้างสรรค์ผลงาน นำไม้โครงมาสร้างเป็นกรอบขนาดต่างๆ และแบบ ต่างๆ ตามแบบที่กำหนดไว้ จัดการความเรียบร้อยเคลือบไม้ทุกชิ้นเพื่อเสริมคุณภาพตัววัสดุ และนำมา ประกอบตามรูปแบบที่ได้ออกแบบไว้ตอนแรก
2. ตัวแปรตาม คือคุณค่าทางศิลปะ คุณค่าทางความงาม ให้ความรู้สึกละแสือ อกความหมาย ให้ผู้เข้าชมนิทรรศการ ศิลปะนี้ได้อธิบายถึงปัญหาที่เกิดขึ้นกับเรื่องของ ปัญหาที่เกิดจากการตีกรอบโดย โครงสร้างทางสังคมที่ให้เกิดการนอกคอก เมื่อผู้เข้าชมรู้ถึงผลที่เกิดขึ้นแล้วปัญหาที่เกิด ขึ้น อาจได้รับการบรรเทาให้ลดน้อยลงได้จากสังคม

ข้อตกลงเบื้องต้น

การศึกษาเพื่อสร้างสรรค์กรณีศึกษาเรื่องปัญหาที่เกิดจากการตีกรอบโดยโครงสร้างทางสังคมที่ก่อให้เกิดการล้อมกรอบ กดทับและบังคับ เป็นการศึกษานำความคิดไปสร้างเป็นผลงานศิลปะ เป็นเครื่องมือชี้ชวนให้ผู้เห็น ได้ตระหนักถึงและเข้าใจต่อปัญหา ความคิดเห็นที่แตกต่างของคนในแต่ละยุคสมัย และความขัดแย้งที่เกิดระหว่างบุคคลในแต่ละชั้นชั้น ที่มาจากการอบที่ถูกสร้างขึ้นโดยโครงสร้างของคนในสังคมและผู้มีอำนาจ การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ที่ได้รับผลกระทบ รวมทั้งข้อมูลทางทฤษฎีต่างๆ ทั้งใน สังคมวิทยา มานุษยวิทยา และแนวคิดปรัชญาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสังคมและยุคสมัย แล้วนำมาวิเคราะห์เพื่อที่จะร่างภาพร่าง เหมี่ ่อนจริง 4 ชั้น โดยมีขนาดแตกต่างกันแล้วนำมาให้ผู้เชี่ยวชาญเลือกสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากภาพร่างเหมือนจริงให้เหลือ 3 ชั้น เพื่อนำมาสร้างสรรค์เป็นผลงานจริง คืองาน ประติมากรรมที่สร้างบนขนบแบบ โฟสคอนเซปชวล (Post conceptual)

กรอบแนวความคิด

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวความคิด

นิยามศัพท์เฉพาะ

กรอบ หมายถึง สิ่งที่เคยล้อมรอบหรือกำหนดทิศทางความคิดบางอย่างของคนในสังคมเอาไว้
กดทับ หมายถึง ความรู้สึกของคนในสังคมที่ถูกอำนาจทางความคิดบางอย่างกดเอาไว้
บังคับ หมายถึง การใช้อำนาจเพื่อกำหนดให้สิ่งที่อยู่ภายใต้อำนาจเป็นไปตามที่ต้องการ

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีทางสังคม
  - 1.1 ความหมายความสำคัญและการเกิดขึ้นของสังคม
  - 1.2 องค์ประกอบของสังคม
  - 1.3 โครงสร้างทางทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับสังคม
2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับมานุษยวิทยา บุคคล และตัวตน
  - 2.1 แนวความคิด ฮาบิทัส
    - 2.1.1 ฮาบิทัสในระดับปัจเจกบุคคล
    - 2.1.2 ฮาบิทัสในระดับกลุ่มสังคม
    - 2.1.3 ฮาบิทัสในระดับชนชั้น
3. เอกสารเกี่ยวกับ รูปแบบอำนาจกับการควบคุมประชากรของรัฐสมัยใหม่และการต่อต้านอำนาจ
  - 3.1 การเกิดเหตุผลแห่งรัฐ
  - 3.2 การปกครองสมัยใหม่กับการควบคุมประชาชนในฐานะประชากรและในฐานะปัจเจกบุคคล
  - 3.3 รูปแบบอำนาจในเรื่องวินัย
    - 3.3.1 วินัยและการลงโทษ
    - 3.3.2 การเกิดสังคมแห่งวินัย
    - 3.3.3 การทำงานของวินัย
  - 3.4 ปรากฏการณ์และกระแส การครอบงำและการต่อต้านในประเทศไทย
4. เอกสารเกี่ยวกับ Panopticon
5. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์ผลงาน ประติมากรรม (sculpture) และศิลปะเชิงแนวคิด (conceptual Art)
  - 5.1 ความหมายและความเป็นมาของงาน ประติมากรรม
  - 5.2 ความหมายและความเป็นมาของ ศิลปะเชิงแนวคิด
  - 5.3 ศิลปิน
6. การสร้างแบบสอบถาม
7. เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสังคมและกรอบที่ถูกสร้างขึ้น

1.1 ความหมายและความสำคัญและการเกิดขึ้นของสังคม

อริสโตเติล นักปราชญ์ชาวกรีกได้กล่าวไว้ว่า มนุษย์เป็น “สัตว์สังคม” (Social animal) นั้นได้ชี้ให้เห็นว่า การที่มนุษย์ต้องอยู่ร่วมกับบุคคลอื่น ทำให้เกิดสังคมมนุษย์ จากสภาพอันเป็นธรรมชาติของมนุษย์นี้เอง พบว่า ได้มีปัจจัยอันสำคัญหลายอย่างที่มนุษย์ไม่สามารถดำรงชีวิตอยู่อย่างโดดเดี่ยวได้ จึงต้องอยู่ร่วมกันกับบุคคลอื่น เพื่อความอยู่รอดของชีวิตอันได้แก่

1. มนุษย์มีระยะของสภาพการเป็นทารกอยู่นาน มนุษย์เป็นสัตว์เลื้อยคลานที่เลี้ยงลูกด้วยนม โดยธรรมชาติแล้วทารกกับแม่จะต้องมีความสัมพันธ์กันด้วยลักษณะทางชีววิทยาบังคับเอาไว้ และนอกจากนี้ สภาพของการเป็นทารกยังไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ก็นานมาก ประกอบกับการเลี้ยงดูทารกก็มีความยากลำบาก จึงจำเป็นต้องอาศัยการดูแลช่วยเหลือจากพ่อแม่พี่น้องหรือบุคคลอื่นๆ

2. มนุษย์มีความต้องการทางด้านร่างกายและจิตใจ มนุษย์มีความต้องการทางร่างกายมากมายทั้งความต้องการปัจจัยสี่ อันเป็นความต้องการสำคัญที่จะทำให้มีชีวิตรอดและความต้องการอื่นๆ ซึ่งยากที่มนุษย์จะหามาได้ด้วยตนเองเพียงลำพัง นอกจากนั้นแล้วมนุษย์ยังมีความต้องการทางจิตใจอีกส่วนหนึ่งด้วย เช่น ต้องการความรักความอบอุ่น การยอมรับ การยกย่องสรรเสริญ เป็นต้น ซึ่งความต้องการทั้งหมดเหล่านี้ จะหาได้ก็ต่อเมื่อบุคคลได้ไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์ หรือมีชีวิตร่วมกับบุคคลอื่นๆ

3. ความสามารถของบุคคลแต่ละคนในแต่ละอย่างไม่เท่าเทียมกัน และแตกต่างกันไม่ว่าจะเป็นความสามารถทางด้านสมอง สติปัญญา หรือทางด้านร่างกาย ดังนั้น บุคคลเพียงคนเดียวย่อมจะไม่สามารถหาหรือกระทำในสิ่งต่างๆ ในสิ่งที่ตนเองมีความจำเป็นหรือต้องการได้ทั้งหมด การอยู่ร่วมกันกับบุคคลอื่น จึงจะทำให้เกิดสภาพของการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันและทำให้เกิดความ สมดุลขึ้นได้

4. มนุษย์มีมันสมองที่มีคุณภาพดีกว่าของสังคมประเภทอื่น อันเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้มนุษย์สามารถคิดและกำหนดวิธีการหรือแนวทางในการอยู่ร่วมกันขึ้นมาได้ ยังส่งผลให้การอยู่ ร่วมกันสามารถดำเนินไปได้ด้วยดี เกิดสภาพความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความเจริญมั่นคง และก่อประโยชน์ให้แก่กันและกันได้

ความหมายของคำว่า “สังคมมนุษย์หรือสังคม” หมายถึงการที่มนุษย์ตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปมาอยู่รวมกันเป็นหมู่เป็นพวก มีอาณาเขต หรือบริเวณที่อยู่อันแน่นอนและนานพอสมควร มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องซึ่งกันและกันในแบบแผน หรือแนวทางในการดำเนิน ชีวิตและกฎเกณฑ์ของกลุ่มรวมกัน และสมาชิกจะกระทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งที่จะนำมาใช้ในการบำบัดความต้องการขั้นมูลฐานของสมาชิกร่วมกัน (<https://sites.google.com/site/30261bambuckk/home>)

1.2 องค์ประกอบของสังคม

1. การอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม (Group Living) เพราะโดยธรรมชาติของมนุษย์มีลักษณะชอบอยู่ร่วมกันเนื่องจากมนุษย์เป็นสัตว์สังคมนั่นเอง
2. อาณาบริเวณหรือดินแดน (Are, Territory) กล่าวคือ เมื่อมนุษย์มาอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มจะต้องมีดินแดน มีอาณาบริเวณที่เป็นขอบเขตให้รู้กันว่าดินแดนหรืออาณาบริเวณของตนเองมีขอบเขตแค่ไหน บริเวณไหนที่ไม่ใช่ดินแดนหรืออาณาบริเวณของตน
3. การรู้ว่าใครเป็นพวกของตน (Discrimination) หรือใครไม่ใช่พวกของตน สมาชิกของสังคมเดียวกัน สามารถที่จะทราบว่าเป็นพวกเดียวกับตน และใครไม่ใช่พวกเดียวกับตน เช่น ในสังคมชนบทเป็นสังคมขนาดเล็ก สมาชิกรู้จักกันเป็นอย่างดี ถ้ามีบุคคลอื่นที่ไม่ใช่สมาชิกหรือมีคนแปลกหน้าเข้ามาจะได้ทันที่ว่าเป็นบุคคลที่ไม่ใช่สมาชิก เป็นต้น
4. ความสัมพันธ์และการกระทำต่อกัน (Relation and Interaction) หมายถึงการที่บุคคลมาอยู่ร่วมกันจำเป็นจะต้องมีความสัมพันธ์และการกระทำต่อกัน มีการทำความเข้าใจซึ่งกันและกัน
5. การแบ่งหน้าที่และร่วมมือกัน (Division of Labor and Cooperation) สังคมจะต้องมีการแบ่งหน้าที่ทำงานให้แก่สมาชิกตามความชำนาญเฉพาะด้าน (Specialization) และสมาชิกที่อยู่ร่วมกันภายในสังคมจะต้องมีการร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกันด้วย จึงจะทำให้กลุ่มคนนั้นเป็นสังคมที่สมบูรณ์
6. ระบบ ความคิด ความเชื่อ ค่านิยม บรรทัดฐาน (Idea Value, Norms) คล้ายคลึงกัน เพราะสมาชิกได้รับการอบรมสั่งสอนมาอย่างเดียวกัน

1.3 โครงสร้างทางทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับสังคม

หมายถึงความสัมพันธ์ระหว่างกันที่ค่อนข้างมั่นคง หรือการจัดระเบียบของกลุ่ม หรือสถานภาพของกลุ่ม เมื่อพฤติกรรมของสมาชิกในสังคมโยงใยและเชื่อมต่อกันเป็นตาข่ายจึงมีการจำแนกออกเป็นหมวดหมู่ตามสถาบันทางสังคมแต่ละประเภท ซึ่งสถาบันทางสังคมเหล่านี้ก็จะมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันจนกลายเป็นโครงสร้างทางสังคม

โครงสร้างทางสังคมสามารถแบ่งได้เป็น 2 ระดับ ได้แก่ กลุ่มสังคมและสถาบันทางสังคม
ความสัมพันธ์ในระดับกลุ่มสังคม

กลุ่ม สังคม คือ กลุ่มบุคคล ที่สมาชิกติดต่อสัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบแบบแผนและเป็นที่ยอมรับ กลุ่มสังคมจะมีความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีความสนใจคล้ายกัน ซึ่งทำให้กลุ่มมีเอกลักษณ์แตกต่างจากกลุ่มอื่นๆ

กลุ่มสังคมสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ กลุ่มปฐมภูมิ และ กลุ่มทุติยภูมิ โดยการมองเป็นการมองในแง่ตัวคนที่มาอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม แต่ละกลุ่มจะมีความสัมพันธ์ที่แตกต่างกัน กล่าวคือ หากเป็นกลุ่มเล็กที่มีความสัมพันธ์แบบใกล้ชิด เช่น ครอบครัว กลุ่มเพื่อนสนิท เราจะเรียกว่ากลุ่มปฐมภูมิ ส่วนกลุ่มใหญ่ที่รวมตัวกันในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เช่น โรงเรียน สมาคม องค์การ จะมีความสัมพันธ์กันแบบที่ เรียกว่ากลุ่มทุติยภูมิ

ความสัมพันธ์ในระดับสถาบันทางสังคม

เป็นการมองในแง่กลุ่มความสัมพันธ์ นักสังคมวิทยา เชื่อว่า มนุษย์ต่างมีความสัมพันธ์กับผู้คนในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นความสัมพันธ์ด้านครอบครัว เศรษฐกิจ การเมือง การศึกษา ศาสนา นันทนาการ ดังนั้น จึงต้องจำแนกกลุ่มความสัมพันธ์ของคนในสังคมเป็นสถาบันทางสังคมประเภทต่างๆ เพื่อความสะดวกในการมองภาพของสังคมในแต่ละส่วนได้อย่างชัดเจนมากขึ้น

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้เราจะสามารถจำแนกกลุ่มความสัมพันธ์ของผู้คนในสังคม เป็นสถาบันทางสังคมประเภทต่างๆ แต่ตามสถานการณ์เป็นจริงนั้น ลักษณะความสัมพันธ์ของผู้คน มิใช่มีเพียงด้านใดด้านหนึ่ง แต่จะเชื่อมโยงเสมือนเป็นตาข่าย โดยความสัมพันธ์ที่เป็นตาข่ายนี้จะอยู่ภายใต้การจัดระเบียบทางสังคม เพื่อให้คนในสังคมปฏิบัติตามและนำไปสู่การอยู่ร่วมกันอย่างเป็นระเบียบ

โครงสร้างทางสังคมอาจเปรียบเสมือนโครงสร้างของตึก ซึ่งประกอบไปด้วยส่วนต่างๆ ได้แก่ พื้น เสา ฝาผนัง และหลังคา แต่ละส่วนจะได้รับการจัดให้อยู่ในตำแหน่งและหน้าที่ตามประโยชน์ ของแต่ละ ประเภท ส่วนประกอบทุกๆส่วนจะมีความสัมพันธ์เกี่ยวพันและโยงใยต่อกันและกัน เช่น โครงสร้างของตึกทั้งหลัง หากขาดเสาและหลังคาตึก ก็ไม่อาจตั้งอยู่ได้ในสภาพของตึก สังคมก็มีลักษณะเช่นเดียวกัน

กล่าวคือ สังคมดำรงอยู่ได้เพราะมีสถาบันต่างๆ กฎระเบียบและกฎหมาย ขนบธรรมเนียม ประเพณี สิ่งต่างๆ เหล่านี้ประกอบกันขึ้นเป็นโครงสร้างที่ยึดโยงให้สังคมดำรงอยู่ได้ ไม่แตกสลาย

โครงสร้างสังคม หมายถึง การจัดระเบียบในสังคมทั้งหมด รวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และกลุ่มคนในสังคม ซึ่งอาจเป็นไปในทางความร่วมมือ สนับสนุนซึ่งกันและกัน การแข่งขัน การขัดแย้ง การประนีประนอม หรือการเอาวัดเอาเปรียบกันก็ได้ แต่ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและกลุ่มต่างๆ นั้น จะต้องเป็นไปตามแบบแผน หรืออยู่ในกรอบแห่งโครงสร้างสังคมนั่นเอง

จะเห็นได้ว่า โครงสร้างทางสังคมเป็นภาพรวมของสังคม ทำให้เราสามารถมองเห็นสังคมว่ามีลักษณะเป็นเช่นไร และระบุได้ว่านี่คือโครงสร้างสังคมไทย โครงสร้างสังคมจีน โครงสร้างสังคมอังกฤษ ที่มีความแตกต่างและเป็นเอกลักษณ์

จอร์น เอมบรี นักวิชาการชาวอเมริกัน ได้กล่าวว่าประเทศไทยมีโครงสร้างทางสังคมแบบหลวมๆ เขาได้สังเกตจากการที่คนไทยมักปฏิบัติตามอำเภอใจของตนเองมากกว่าที่จะ กระทำตามกฎเกณฑ์ของสังคม ข้อนี้ได้รับการคัดค้านจากนักวิชาการของไทยว่าไม่เป็นความจริง เพราะกฎระเบียบของสังคม

ได้รับการปฏิบัติอย่างเคร่งครัด และผู้คนต่างมีความสัมพันธ์ต่อกันอย่างเหนียวแน่น ยิ่งในปัจจุบันสังคมไทยเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว กฎหมายได้เข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการดำรงชีวิต ทำให้โครงสร้างทางสังคมต้องมีความเข้มงวดมากขึ้น เพราะสมาชิกต่างต้องปฏิบัติตามกฎหมายและกฎศีลธรรมอย่างเคร่งครัด(<https://sites.google.com/site/30261bambuckk/home>)

กล่าวโดยสรุป โครงสร้างทางสังคม ทำให้เราสามารถมองเห็นภาพรวมของสังคมได้แจ่มชัด และสามารถระบุได้ว่าสังคมนั้นๆ จะมีความมั่นคงแข็งแรงมากน้อยแค่ไหน โดยดูได้จากการทำหน้าที่ของสถาบันทางสังคมต่างๆ ว่ามีความสอดคล้อง สมดุล สนับสนุน หรือแข่งขันตามกฎหมายหรือไม่ เพียงใด ในทางตรงข้ามโครงสร้างสังคมจะอ่อนแอไม่มั่นคงหากว่าความสัมพันธ์และสถาบันทางสังคมมีแต่ความขัดแย้ง คนในสังคมไม่ทำตามบรรทัดฐานทางสังคมที่วางไว้ ปัญหาของสังคมก็จะปรากฏขึ้นในที่สุดก็จะประสบแต่ความสับสน วุ่นวาย และไร้ระเบียบ

2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับมานุษยวิทยา บุคคล และตัวตน

2.1 แนวความคิดฮาบีทัส

ปีแอร์ บูร์ดิเยอ (Pierre Bourdieu. 1930-2002) เป็นนักปรัชญาสังคมศาสตร์ นักสังคมวิทยา และนักมานุษยวิทยาชาวฝรั่งเศสให้นิยามคำว่าฮาบีทัสไว้ในหนังสือ Outline of a Theory of Practice ดังนี้ ฮาบีทัส เป็นระบบ ความโน้มเอียงทางอุปนิสัย ที่คงทนยาวนานสามารถปรับเปลี่ยนระดับได้ โดยยังรักษาโครงสร้างเดิมเอาไว้ เป็นทั้งโครงสร้างที่ถูกสร้างขึ้นมาและเป็นทั้งเงื่อนไขล่วงหน้าในการทำหน้าที่เป็นผู้วางโครงสร้าง กล่าวคือ ฮาบีทัสเป็นหลักแห่งการก่อกำเนิดและวางโครงสร้างให้แก่การปฏิบัติและการสร้างภาพแทนความจริง ซึ่งอาจ “ถูกทำให้เป็นกฎ” และเป็นผู้วางกฎ “ผู้วางกฎ” อย่างเป็นภาววิสัย โดยมีได้เป็นผลมาจากการยอมจำนนต่อกฎเกณฑ์ใดๆ สามารถปรับตัวไปตามจุดมุ่งหมายของตัวมันเองได้อย่างเป็นภาววิสัยโดยปราศจากการคาดคะเนในการมุ่งไปสู่จุดสิ้นสุดอย่างรู้สำนึกหรือปราศจากการแสดงออกซึ่งการควบคุมให้ทำงานเพื่อบรรลุจุดมุ่งหมาย (Bourdieu. 1977: 72)

ด้วยคุณลักษณะดังกล่าว ฮาบีทัสจึงสามารถบรรเลงเพลงร่วมกันได้โดยมิได้เป็นบทเพลงที่บรรเลงโดยกำกับการของวาทยกร

2.1.1 ฮาบีทัสในระดับปัจเจกบุคคล

ในหนังสือ Outline of a Theory of Practice บูร์ดิเยอพยายามแสดงให้เห็นว่า ฮาบีทัสมีความสัมพันธ์กับร่างกายและการปฏิบัติของคน จากการศึกษาปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน รวมทั้งการปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมและปรากฏการณ์ทางสังคม ฮาบีทัสเริ่มเกิดขึ้นตั้งแต่ในวัยเด็กเมื่อเริ่มมีการเรียนรู้ การเรียนรู้ของเด็กจึงเริ่มต้นขึ้นที่บ้านในครอบครัวที่เด็กถือกำเนิดและเติบโต

โครงสร้างที่เกิดขึ้นในตัวคน จะมีลักษณะค่อยๆ ส่งสมผ่านการปฏิบัติมาตั้งแต่กำเนิด จนกลายเป็นนิสัย ความเคยชิน เป็นความโน้มเอียง หรือแนวโน้มที่จะทำหรือคิดในแบบใดแบบหนึ่ง ฮาบีทัสจึงจัดเป็นระบบความโน้มเอียงอย่างหนึ่ง เป็นความโน้มเอียงในการปฏิบัติแสดงออกด้วยรูปแบบที่บุคคลิก ทำทาง การพูด อารมณ์ความรู้สึกความรู้ ฯลฯ เช่นในกรณีของลูกชายคนโต ก็คือ การมีบุคลิกแบบลูกชายคนโตของครอบครัวที่มีฐานะ การมีเกียรติ ความสุขสบาย การกินอาหารดีๆ การมีอำนาจเหนือคนอื่น ๆ ความรับผิดชอบต่อน้ำที่ในฐานะลูกชายคนโต ฯลฯ ฮาบีทัสจึงเป็นโครงสร้างที่ถูกสร้างขึ้นจากการสังเคราะห์กันระหว่างโครงสร้างทางสังคมและการปฏิบัติของคน และเป็นโครงสร้างที่มีแนวโน้มให้เกิดการปฏิบัติ ซึ่งจะมีผลในการรักษาความมั่นคงของสังคมในที่สุด (สุนีย์ ประสงค์บัณฑิต. 2553: 87-102)

2.1.2 ฮาบีทัสในระดับกลุ่มสังคม

ฮาบีทัสไม่ได้ดำรงอยู่ แต่ในระดับปัจเจกชนเท่านั้น หากยังสัมพันธ์กับกลุ่มทางสังคมทั้งกลุ่มด้วย เพราะปัจเจกบุคคล ก็เป็นส่วนหนึ่งของสังคม โดยเห็นได้ชัดจากตำแหน่งหรือสถานภาพที่พวกเขามีอยู่ ทั้งสถานภาพโดยกำเนิด และสถานภาพที่มาภายหลัง

ในหัวข้อ “The calendar and the synoptic illusion” (Bourdieu. 1977: 97-114) บูร์ดิเยอ เริ่มต้นด้วยการพรรณนาวัฏจักรของกิจกรรมในรอบปีของวิถีชาวนาในคาบิลเลีย โดยใช้ปฏิทินแบบเกษตรกรรมเป็นเกณฑ์

ปฏิทินก็เป็นเหมือนกฎเกณฑ์อย่างหนึ่งที่จะต้องสัมพันธ์กับการนำไปใช้จริง บูร์ดิเยอมองว่า ปฏิทินก็คือการนำเอาชีวิตทางสังคมมาเข้ารหัสไว้ โดยมีหน้าที่ในการช่วยให้กิจกรรมของกลุ่มมีความสอดคล้องกลมกลืนกัน (Bourdieu. 1977: 97) การไม่เปี่ยงเบนหรือฝ่าฝืนกฎในระดับใหญ่แสดงให้เห็นว่ากฎเกณฑ์ของสังคมยังมีอิทธิพลต่อคนในสังคม คนยังรับรู้ถึงการมีปฏิทิน แต่บางคนและบางครั้งอาจทำเปี่ยงเบนไปจากกฎย่อยๆ นั้นแสดงว่าคนยังมีอิสระในการกระทำอยู่บ้าง เหมือนกับการเล่นเกมที่ผู้เล่นมีอิสระในการเล่น แต่จะต้องอยู่ภายใต้กติกา ในทางกลับกันคนต้องรู้กติกา จึงจะรู้ว่าทำอะไรได้ทำอะไรไม่ได้ และอาจรู้ด้วยว่าจะทำผิดกติกาอย่างไรโดยไม่ถูกลงโทษ

อย่างไรก็ตาม คนในสังคมก็ไม่ได้รู้ตัวเสมอไปว่าสิ่งที่ตนเองกำลังทำ จะไปสร้างความกลมกลืนให้กับสังคม คนเพียงแต่ทำเพื่อตอบสนองประโยชน์ของตนเอง โดยเลือกสิ่งที่เหมาะสมกับตำแหน่งแห่งที่ทางสังคมของตน ซึ่งการเลือกนั้นได้มาจากการสังสมและเรียนรู้มาตั้งแต่วัยเด็ก แต่การเลือกนั้นต้องไม่ขัดกับ กฎใหญ่ของสังคมคนจึงเหมือนมีกฎบางอย่างมากำหนดให้ปฏิบัติโดยไม่ขัดกับกฎของสังคม กฎนั้นก็คือฮาบีทัส ซึ่งเป็นโครงสร้างที่ไม่ตายตัว เกิดจากความรู้ทางสังคมภายนอกหลอมรวมเข้าไปในตัวคน มีการสังสมและถูกนำไปใช้โดยการปฏิบัตินับตั้งแต่ในวัยเด็กจนกลายเป็นความเคยชิน และแสดงออกมาได้อย่างเป็นธรรมชาติ (สุนีย์ ประสงค์บัณฑิต. 2553: 102-114)

ดังนั้น ฮาบีตัสทางสังคมก็คือ กฎเกณฑ์ทางสังคมที่หลอมรวมเข้าไปในตัวปัจเจกชนทุกคน เป็นสิ่งที่คนรับรู้ร่วมกัน ถูกบ่มเพาะมาคล้ายๆ กัน ให้คนทำสิ่งต่างๆ โดยพร้อมเพรียงกันโดยไม่แตกแถวเมื่อมองจากเบื้องสูง ซึ่งในที่นี้ก็คือ ปฏิทินที่หลอมรวมอยู่ในตัวคนทุกคนในสังคม

2.1.3 ฮาบีตัสในระดับชนชั้น

ในหนังสือ *Distinction: A Social Critique of the Judgement of Taste* (1984) บูร์ดิเยอพยายามแสดงให้เห็นว่ารสนิยมไม่ใช่ธรรมชาติของคนในแต่ละชนชั้น เช่น การที่ชนชั้นกรรมาชีพ (Working class) ชื่นชอบศิลปะแนวตลาด (Popular art) ก็ไม่ใช่ธรรมชาติโดยกำเนิดของพวกเขา ในขณะที่ชนชั้นกลางก็ไม่ใช่สิ่งที่ได้มาจากการอบรมขัดเกลาที่รู้สำนึก โดยล้วนๆ หากแต่รสนิยมเป็นผลมาจากสภาพเงื่อนไขในการดำรงชีวิต รวมทั้งเงื่อนไขการดำรงชีวิตของชนชั้นที่ถูกรับวัฒนธรรมเข้ามาในตัวเขา ทำให้รู้สึกเหมือนเป็นธรรมชาติ โดยอาศัยการทำงานของฮาบีตัส ที่คอยกำกับการกระทำของคน และด้วยการทำงานของฮาบีตัสนี้เองที่ทำให้รสนิยมมีแนวโน้มที่จะผลิตซ้ำวิถีชีวิตและความเป็นชนชั้นนั้นๆ ต่อไป (สุณีย์ ประสงค์บัณฑิต. 2553: 114-122)

จากข้อมูลเรื่องฮาบีตัสกล่าวโดยสรุปได้ว่า ฮาบีตัส คล้ายกับประสบการณ์ของมนุษย์ที่เก็บสะสมเป็นดังความรู้และความคิด ประสบการณ์เหล่านั้นเป็นเหมือนกับโครงสร้างทางสังคมที่คอยล้อมกรอบคนในสังคมให้เป็นไปตามครรลอง อย่างเช่น การยืนตรงเคารพธงชาติ การให้พระ การปฏิบัติต่อผู้ที่มีอายุมากกว่า การปลุกฝังเรื่องราวต่างๆ อย่าง ความเชื่อ เรื่องเล่า นิทานพื้นบ้าน สิ่งเหล่านี้ทำให้คนพื้นถิ่นในแต่ละท้องถิ่นมีพฤติกรรมที่แตกต่างกันออกไป การปลุกฝังคนในสังคมตั้งแต่เด็กผ่านระบบการเรียนการสอน สภาวະแวดล้อม และการควบคุมคนในสังคมโดยใช้ วินัย กฎหมาย เป็นอีกสิ่งที่ยึดกำหนดลักษณะนิสัยของคนในสังคมไทย

3. เอกสารเกี่ยวกับรูปแบบอำนาจกับการควบคุมประชากรของรัฐสมัยใหม่และการต่อต้านอำนาจ

3.1 การเกิดเหตุผลแห่งรัฐ

ฟูโกต์ให้ความเห็นว่าการปกครองสมัยใหม่ทั้งสืบเนื่องและต่างไปจากการปกครองสมัยโบราณ แต่การปกครองสมัยใหม่มีความละเอียดซับซ้อนยากลำบากกว่ามาก การปกครองสมัยใหม่จะเกิดขึ้นได้ต้องมีเหตุผลแห่งรัฐเกิดขึ้นซึ่งประกอบไปด้วยแนวคิด 2-3 อย่างคือ

ความคิดแรกก็คือการมองความหมายการเมืองเปลี่ยนไปจากเดิม โดยมองความคิดการเมืองว่าเป็นเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างปฏิบัติกับความรู้ โดยเฉพาะความรู้เฉพาะที่เรียกว่าความรู้การเมือง ถ้าพิจารณาตามนักบุญ Thomas Aquinas ผู้ปกครองต้องเป็นผู้ทรงคุณธรรม ถ้าตามเพลโต กษัตริย์ต้องเป็นนักปราชญ์ ซึ่งไม่เกี่ยวกับเมืองหรือการเมือง แต่เป็นครั้งแรกที่ผู้ปกครองรัฐต้องเป็นนักการเมือง และต้องมีความสามารถทางการเมืองและความรู้เฉพาะบางอย่าง

ความรู้ทางการเมืองไม่ใช่ความรู้เกี่ยวกับสิทธิของบุคคล หรือกฎหมายธรรมชาติ หรือกฎหมายศักดิ์สิทธิ์ แต่เป็นความรู้เกี่ยวกับพลังอำนาจความเข้มแข็งของรัฐ ชีตความสามารถของรัฐ ความรู้ที่จะทำให้สิ่งเหล่านี้ดำรงอยู่ได้ และขยายตัวเติบโต ทั้งนี้ย่อมต้องรวมความรู้ดังกล่าวที่เป็นของ รัฐคู่แข่ง รัฐปฏิปักษ์กับตัวเอง หรือรัฐที่เป็นเพื่อนบ้านของตัวเอง

ความคิดที่สอที่เกี่ยวเนื่องกับเหตุผลแห่งรัฐก็คือ ความคิดใหม่เรื่องความเชื่อมโยงระหว่าง การเมืองกับประวัติศาสตร์ ในอดีตความคิดเรื่องธรรมชาติของรัฐก็คือความสมดุลระหว่างองค์ประกอบ ส่วนต่างๆ ของรัฐ โดยมีกฎหมายที่ดีเป็นสิ่งกำกับดูแล จนกว่ารัฐย่อยๆ เหล่านี้จะรวมตัวกันเป็นจักรวรรดิ ใหญ่ครั้งสุดท้ายก่อนที่พระเยซูคริสต์จะเสด็จกลับมาปกครองโลกอีกหน แต่ในความคิดประวัติศาสตร์ แบบใหม่ รัฐต่างๆ ไม่มีเป้าหมายสุดท้ายว่า จะเป็นอย่างไร มันรู้แต่เพียงว่ามันเป็นอำนาจหนึ่งซึ่งต่อสู้ แข่งขันหรือทำสงครามกับอำนาจอื่นๆ อดีตเป็นเช่นนั้น ปัจจุบันเป็นเช่นนั้น อนาคตอันใกล้เป็นเช่นนั้น อนาคตอันยาวไกลเป็นเช่นนั้น

ความคิดที่สามก็คือ การหมดความหมายของปัจเจกบุคคลในสายตาของรัฐการที่รัฐดำรงอยู่ เพื่อตัวมันเอง เป็นจุดมุ่งหมายสุดท้ายของตัวมันเอง สิ่งที่มีนัยสำคัญจึงอยู่เฉพาะกับประเด็นการดำรง อยู่ของมัน การเสริมความเข้มแข็งของตัวมันเอง โดยไม่ต้องสนใจไยดีกับตัวบุคคล (จะสนใจก็เฉพาะ องค์รวมของบุคคลในฐานะเป็นประชากร) บุคคลจะทำอะไรในชีวิต การงานของเขา ความคิดของเขา การอยู่หรือตายของเขา ไม่สำคัญถ้าหากมันไม่มีส่วนช่วยเสริมปัจจัยความเข้มแข็งให้กับรัฐ ชีวิตของ ปัจเจกบุคคลผลงานของเขาชีวิตของเขา การตายของเขา จะมีค่าก็ต่อเมื่อมันทำเพื่อประโยชน์ของรัฐ เท่านั้น (ธีรยุทธ บุญมี. 2557: 137-148)

3.2 การปกครองสมัยใหม่กับการควบคุมประชาชนในฐานะประชากรและในฐานะปัจเจกบุคคล

เมื่อครอบคลุมหมดความสำคัญลงในฐานะเป็นหน่วยที่ถูกปกครอง หรือโมเดลสำหรับการ ปกครอง “สิ่ง” ที่ถูกสร้างขึ้นมาก็เป็นความคิดเรื่อง “ประชากร” และ “ปัจเจกบุคคล” ซึ่งเป็น ลักษณะสำคัญของการปกครองสมัยใหม่และเป็นปมขัดแย้งในตัว กล่าวคือ สิ่งที่เราเรียกว่า “รัฐ” มักจะมี บทบาทเกี่ยวข้องกับความคิดเรื่องผู้คน ประชากรในอาณาเขตของตน ในลักษณะที่เป็นองค์รวม กล่าวคือลักษณะเป็นประชากร และภารกิจของรัฐก็มักอยู่ในลักษณะเป็นการสร้างความเป็นองค์รว มส่วนมิติการสร้างความเป็นบุคคล และภารกิจการสร้างความเป็นปัจเจกบุคคล มักตกเป็นภารกิจของ อาชีพพิเศษใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นพร้อมสังคมยุคสมัยใหม่ เช่น แพทย์ จิตแพทย์ นักการศึกษา ที่ปรึกษา ปัญหาครอบครัว ฯลฯ

ความขัดแย้งของการปกครองสมัยใหม่ดังกล่าวสะท้อนออกมาในรูปของ “อุดมการณ์ทางการเมือง” กล่าวคืออุดมการณ์แนว “เสรีนิยม” ก็เป็นการปกครองแต่น้อย รัฐไม่เข้าไปยุ่งก้าวก่ายในมิติของการเป็นปัจเจกบุคคลมากนัก แต่อุดมการณ์แนวอื่น เช่น เผด็จการอำนาจนิยม ก็คงสนใจในมิติส่งเสริม ควบคุม ลักษณะความเป็นปัจเจกบุคคลมากขึ้น (ธีรยุทธ บุญมี. 2557: 142)

3.3 รูปแบบอำนาจในเรื่องวินัย

3.3.1 วินัยและการลงโทษ

ทัศนะของฟูโกต์มองว่าในทุกสังคมและทุกยุคทุกสมัย ต้องมีเครือข่ายอำนาจอย่างใดอย่างหนึ่งมาครอบงำ การครอบงำคือการควบคุมมิติต่างๆ ในสังคมนั้นๆ ซึ่งหน่วยทางการเมืองในแต่ละยุคสมัยจะต้องควบคุมสิ่งต่างๆ มากหรือน้อยต่างกันไปดังนี้

1. การควบคุมคน (ร่างกาย แรงงาน การเคลื่อนที่ อพยพ เคลื่อนย้าย)
2. การควบคุมความคิด
3. การควบคุมพื้นที่
4. การควบคุมเทคโนโลยี

และยังมีการควบคุมกิจกรรมมนุษย์ ซึ่งฟูโกต์ก็แบ่งกว้างๆ เป็น 4 อย่างคือ

1. แรงงานหรือการผลิตทางเศรษฐกิจ
2. เพศ ครอบครัวย หรืออีกนัยหนึ่ง การผลิตซ้ำทางสังคม
3. ภาษา การพูด
4. การละเล่น บันเทิง เช่น กีฬา เทศกาล

ซึ่งท่ามของโดยรวมๆ แล้วจะพบว่า การควบคุมคนต้องทำผ่านแกน 4 แกนคือ ร่างกาย จิตใจ เวลาและพื้นที่ ในช่วงต้นของการเขียน Discipline and Punish ฟูโกต์ไม่ได้แยกแยะมิติทั้ง 4 นี้ แต่ยุบรวมการควบคุมร่างกายในเวลาและพื้นที่ไว้ในเรื่องวินัย ส่วนเรื่องจิตใจหรือความคิด

วินัยไม่ใช่สถาบันแต่เป็นเทคนิคแห่งอำนาจแบบใหม่ ซึ่งสามารถนำมาใช้ได้อย่างกว้างขวาง มันไม่ได้เข้ามาแทนที่อำนาจแบบต่างๆ แต่เข้ามาครอบงำอำนาจ ตำรวจ ศาล แพทย์ พยาบาล ครู พระ ข้าราชการนายทุน ฯลฯ จึงเท่ากับว่ามันเชื่อมโยงกับอำนาจต่างๆ เหล่านี้เข้าด้วยกันอย่างมีประสิทธิภาพ และทำงานแม้กับสิ่งที่เล็กที่สุดหรือห่างไกลที่สุดก็ได้ (ธีรยุทธ บุญมี. 2557: 160-161)

3.3.2 การเกิดสังคมแห่งวินัย

ในการก่อตัวของสังคมแห่งวินัย ฟูโกต์ให้ข้อสังเกตว่าการก่อตัวนั้นเกิดขึ้นมาพร้อมกับ 3 กระบวนการทางประวัติศาสตร์ คือ

1. กระบวนการเกิดแนวคิดประชากร-เศรษฐกิจ
2. กระบวนการทางกฎหมาย-การเมือง
3. กระบวนการพัฒนาทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

กระบวนการแรก พุโธต์ตั้งใจวิพากษ์แนววิเคราะห์แบบมาร์กซิสต์หรือประวัติศาสตร์เศรษฐกิจ ที่ยกให้เศรษฐกิจเป็นปัจจัยสำคัญที่สุด พุโธต์ชี้ให้เห็น ว่าปัจจัยที่มักมองข้ามไปคือปัจจัยประชากรซึ่งมีความสำคัญไม่แพ้กันเทคนิควิธีด้านวินัยเกิดขึ้นเพื่อแก้ปัญหาการบริหารจัดการพื้นที่ที่มีความหนาแน่นของประชากรสูง เช่น นครหรือเมือง ซึ่งเกิดขึ้นพร้อมๆ กับการขยายตัวทางเศรษฐกิจ วินัยจึงมีเพื่อแก้ปัญหาการปกครอง กับการเพิ่มประสิทธิผลทางการผลิตของภาคเศรษฐกิจ

กระบวนการที่สอง คือกระบวนการด้านกฎหมายและการเมือง เป็นมุมมองที่ลึกซึ้งของพุโธต์ที่มองว่าภายใต้กรอบทางกฎหมายซึ่งเกิดขึ้นพร้อมๆ กับการก้าวขึ้นมาเป็นบทบาทอำนาจของชนชั้นกระฎุมพีในศตวรรษที่ 18 ยังมีรากฐานของโครงสร้างทางอำนาจเรื่องวินัยรองรับอยู่อีกชั้นหนึ่ง กระบวนการทางกฎหมายนี้มีลักษณะให้ความเสมอภาคเท่าเทียมกันแก่บุคคลที่เป็นสมาชิกของสังคมนั้นๆ แต่โครงสร้างทางอำนาจเรื่องวินัยไม่ได้เป็นเรื่องของความเท่าเทียมเสมอภาค แต่เป็นเรื่องของการสมยอมตกอยู่ภายใต้อำนาจ ซึ่งขัดกับวิถียุทธศาสตร์ทางกฎหมายเชิงเสรีนิยมที่เกิดขึ้น

กระบวนการสุดท้าย คือการก่อตัวและขยายตัวขององค์ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีซึ่งเชื่อมโยงสัมพันธ์กับเทคนิควิธีทางวินัย ซึ่งช่วยเพิ่มการขยายอำนาจทางวินัยไปสู่มิติที่ละเอียดซับซ้อนขึ้น ขณะเดียวกันก็เพิ่มความต้องการการขยายองค์ความรู้ขึ้นด้วย (ธีรยุทธ บุญมี. 2557: 167-168)

3.3.3 การทำงานของวินัย

วินัยเป็นเทคนิควิธีสำคัญที่สุดที่โลกยุคสมัยใหม่ประดิษฐ์คิดค้นขึ้น เพื่อควบคุมร่างกายมนุษย์ โดยเกิดขึ้นในช่วงศตวรรษที่ 18 และได้รับการพัฒนาขึ้นอย่างกว้างขวางในช่วงศตวรรษที่ 19 แม้วินัยจะเป็นเทคนิควิธีการควบคุมคนที่เห็นได้เด่นชัดในคุก แต่จุดกำเนิดมันไม่ได้อยู่ ตรงนั้น พุโธต์กล่าวว่า เราได้เห็นเทคนิควิธีของวินัยได้รับการปฏิบัติมาหลายศตวรรษก่อนหน้านี้ ในวัด กองทัพ และโรงงานช่าง นี่เป็นแนววิเคราะห์แบบ Genealogy ที่ชัดเจน

วินัยคือการที่อำนาจจะควบคุมการเคลื่อนไหว ท่วงทำนอง ความสามารถของร่างกายคน ด้วยจุดมุ่งหมายเพื่อเศรษฐกิจประสิทธิภาพและการเคลื่อนไหวภายในองค์กร การควบคุมนี้กระทำไปอย่างสม่ำเสมอและปกติ จนไม่ทำให้กิจกรรมของมนุษย์ต้องหยุดหรือสะดุดลงเลย วินัยไม่ได้เข้ามาแทนที่รูปแบบอำนาจอื่น ซึ่งดำรงอยู่ก่อนหน้านี้แล้วแต่วินัย “เข้ามายึดครองครอบงำ เชื่อมโยงรูปแบบอำนาจอื่น ทำให้มันมีอำนาจยึดกุมมากขึ้น มีประสิทธิภาพมากขึ้น และที่สำคัญที่สุดมันทำให้อำนาจส่งผลทั้งในส่วนที่เป็นรายละเอียดเล็กที่สุดหรือห่างไกลที่สุด”

พุโธต์เสนอว่าวินัยเป็นการเปลี่ยนร่างกายมนุษย์ให้เป็นวัตถุ เป็นการควบคุมทางสังคมที่สำคัญที่สุดของยุคสมัยปัจจุบัน โดยเป้าหมายเพื่อ “สร้างร่างกายที่เชื่อ ว่านอนสอนง่าย เพื่อที่จะนำมาใช้เปลี่ยนแปลงและปรับปรุง”

วินัยของร่างกายเกิดขึ้นโดยการแบ่งร่างกายเป็นหน่วยย่อย เช่น แขน ขา ไหล่ หลัง และให้มีการศึกษา คำนวณ ฝึกฝนอวัยวะแต่ละส่วนเหล่านี้อย่างละเอียดแม่นยำ ทั้งนี้เพื่อกำหนดควบคุมทั้งแต่ละส่วนและทั้งหมดของร่างกาย ตัวอย่างที่ชัดเจนที่สุดคือการฝึกฝนของทหาร (ธีรยุทธ บุญมี. 2557: 163-165)

3.4 ปราบปรามการฉ้อโกงและการต่อต้านในประเทศไทย

สิ่งที่เป็นตัวสร้างกรอบศีลธรรมของประชาชนโดยแท้จริง สิ่งนี้กลายเป็นกลไกหรือหัวใจสำคัญของรัฐ เรื่องของอำนาจเชิงจิตใจหรือจิตวิญญาณต่อบุคคล นั่นคือความเชื่อและศาสนา ที่คอยควบคุมประชากรลึกไปถึงระดับจิตสำนึก การเกิดการนอกคอกในระดับนี้ในสมัยก่อนถือเป็นเรื่องร้ายแรงและรับไม่ได้เป็นอย่างมาก ศาสนาเปรียบได้ดั่งภาพตัวแทนแห่งความดีงามของสังคมไทย ศาสนาถูกยกให้สูงและไม่สามารถแตะต้องได้ แต่ด้วยกระแสของ ภาวะสมัยใหม่จากโลกตะวันตก หลังไหลเข้ามาทำให้คนเริ่มเกิดการเปรียบเทียบ คนที่ถูกต่อต้านก็จะเริ่มมีทางเลือกและเริ่มที่จะต่อต้านกลับ ผู้ที่เปื้อนหายจากการถูกกดทับก็มีทางเลือกที่จะหลีกเลี่ยง

กรอบความคิดเหล่านี้ เกิดขึ้นมาพร้อมกับสังคมสมัยใหม่หรือภาวะสมัยใหม่ (Modernity) ที่ถูกพัฒนาขึ้นมาพร้อมกับบทบาทของเทคโนโลยี ที่ทำให้สิ่งเหล่านี้พัฒนาและทรงประสิทธิภาพได้ในเวลาไม่นาน การสร้างภาพตัวแทน เพื่อให้ประชากรมีชุดความรู้ความเข้าใจและพร้อมที่จะทำตามสิ่งที่รัฐต้องการเพื่อแลกกับสิ่งที่คิดว่า ถูกต้อง และดี งาม แต่ว่าทะกรรมว่าด้วยการพัฒนานั้นไม่ใช่เรื่องที่ดีงามเสมอไป ความต้องการทางวัตถุที่มากขึ้นอย่างต่อเนื่องนั้นไม่ใช่เรื่องที่ดีเสมอไป เพราะวัตถุเหล่านั้นล้นแล้วแต่ใช้ทรัพยากร ธรรมชาติทั้งสิ้น สังคมเหล่านี้เกิดขึ้นมาในระยะเว ลานาน คนรุ่นหลังเริ่มเกิดความเบื่อหน่ายต่อชีวิตแบบเดิมๆ แล้วหันกลับมาตั้งคำถามต่อสิ่งที่เป็นอยู่ ว่ามันดีแล้ว จริงๆ ในสิ่งที่ทำกันมาเพราะผลของสิ่งเหล่านั้นเริ่มปรากฏให้เห็นอย่างชัดเจนขึ้นเรื่อย ซึ่งทำให้เกิดภาวะหลังสมัยใหม่ (Post-modernity) ภาวะหลังสมัยใหม่ที่ตั้งคำถามต่อความจริงที่ถูกสร้างขึ้นด้วยความคิดแบบโมเดิร์น นั้นทำให้คนเริ่มค้นหาและแสดงออกในสิ่งที่ยุคโมเดิร์นไม่แสดงออก มีคำอธิบายเกี่ยวกับ โฟส โมเดิร์น อยู่ว่า Postmodern เท่ากับ Unpresentable Presentable การแสดงออกในสิ่งที่ไม่แสดงออก นั้นทำให้ความคิดแบบโฟสโมเดิร์นในยุคแรกๆ นั้นแล้วเป็นความคิดแบบนอกคอกเพราะมีความสวนทางกับสังคมกระแสหลักอยู่มาก อย่างไรก็ตามในความเป็นจริงนั้น ในยุคแรกเริ่มของ ความเป็น โมเดิร์น ก็เป็นความคิดที่นอกคอกของยุคนั้นเช่นกัน

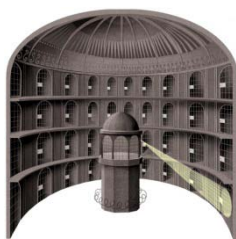
สังคมไทยเป็นสังคมอีกหนึ่งที่ปฏิบัติตามอำนาจเหล่านี้มานาน เมื่อสังคมมีการเปลี่ยนแปลงพัฒนาในด้านต่างๆ และมีการรับเอาวัฒนธรรมแนวความคิดจากที่อื่นเข้ามาอย่างการเลิกทาสไปจนถึงการเปลี่ยนระบอบการปกครองมาเป็นประชาธิปไตยนั้น ก็ได้พาแนวความแบบปัจเจกชนเข้ามาด้วยไม่ว่าจะด้วยจุดประสงค์อะไรก็ตามก็ส่งผลต่อ ความ คิดในเรื่องของสิทธิมนุษยชนบ้างไม่มากก็น้อย การเข้ามาของเทคโนโลยีทำให้วัฒนธรรมหลายอย่างเปลี่ยนไปและหลายอย่างได้เกิดขึ้น และการพัฒนาเปลี่ยนแปลงนั้นเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว จนทำให้เกิดรอยต่อที่เข้ากันไม่ค่อยได้ขึ้นมาระหว่าง คนสมัยเก่า และคนสมัยใหม่ คนหนุ่มคนแก่ อนุรักษ์นิยมและหัวก้าวหน้า ปัญหาความขัดแย้งกันทางด้านความคิด พฤติกรรมซึ่งคนที่มีอายุนั้นก็จะเกิดการ จินตนาการคิดถึงยุคสมัยแห่งความรุ่งเรืองของตนและมักจะนำมาเปรียบเทียบกับเด็กในยุคปัจจุบันที่มีความเป็นตัวของตัวเองมากขึ้น และเป็นเรื่องธรรมดาที่ผู้ใหญ่จะไม่ชอบ เพราะว่าเด็กคนนั้นไม่เป็นไปตามที่ตนเองนั้นคิด และด้วยระบบสังคมของเราให้ความสำคัญกับ ระบบอาวุโสการต้องให้ความเคารพผู้ที่อยู่เหนือกว่า การตั้งกระถามหรือแม้กระทั่งเพียงแค่การ แลกเปลี่ยนความเห็นระหว่าง เด็กและผู้ใหญ่จึงแทบเป็นไปไม่ได้ และการเข้ามาของชุดความคิดแบบใหม่ได้ไปกระตุ้นหรือเปลี่ยนแปลงชุดความคิดบางอย่างของคนรุ่นใหม่ให้มีความต้องการหรือตั้งคำถามกับ บางอย่าง แต่ด้วยกรอบความคิดของสังคมหรือชุดความคิดที่ถูกยอมรับโดยคนส่วนใหญ่ของสังคมนั้นๆ มองว่าไม่เหมาะสม ก็ส่งผลให้คนที่เห็นต่างกลายเป็นคนนอกคอก และการมีอยู่ของกรอบทาง ความคิดเหล่านี้ก็เพื่อป้องกันรักษา บางอย่างไว้อยู่เสมอ เช่น อำนาจ สถานะในสังคม ในทุกๆ สังคม ทุกชนชั้น ทุกสถาบันต่างๆ ครอบครัว ชาติ หรือ รัฐ ได้สร้างกรอบเหล่านี้ขึ้นมาโดยตั้งใจและไม่ตั้งใจ เป็นไปตามกลไก ของสังคม หรือเป็นไปตามความต้องการที่จะควบคุมของชนชั้นนำ หรือ ผู้ที่มีอำนาจ สิ่งเหล่านี้ กลายเป็นเหมือนกับกำแพง กรอบ คอก หรือสิ่งที่ขวางกั้นความเคลื่อนไหวของชุดความคิด ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญต่อการพัฒนา ถึงแม้ว่าคำว่าพัฒนาจะไม่ใช่ว่าเรื่องที่ดีเสมอไปแต่อย่างน้อยก็มีการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้มองเห็นอะไรใหม่ๆ แต่หากชุดความคิดหยุดนิ่งหรือ ถูกปิดกั้น นานวันไป สิ่งเหล่านี้ก็จะเก่าไปไม่เข้า และด้วยกลไกของโลกสมัยใหม่ ที่เคลื่อนตัวอยู่ตลอดเวลา สังคมที่ถูกทำให้หยุดอยู่กับที่ก็จะตายไปในไม่ช้า หรืออาจเคลื่อนตัวไปคนละทิศทำให้เข้ากับสังคมทั่วไปไม่ได้ คนหนุ่มสาวในยุคปัจจุบันที่พยายามหนีออกมาจากกรอบเดิมๆ ที่ตัวเองอยู่ไม่ว่าจะเพราะความเบื่อหน่าย หรือการ พยายามหนีออกมาจากการถูกกดขี่ ไม่ว่าจะโดยตรงหรือทางอ้อม สภาพสังคมก็ได้ทำให้คนเหล่านี้ กลายเป็นคนที่สังคมเรียกกันว่าคนนอกคอก จนกลายเป็นหนึ่งใน วัฒนธรรม อย่างหนึ่งของคนหลายๆ คน ในยุคปัจจุบัน

4. เอกสารเกี่ยวกับ พาน옵ติคอน Panopticon

เครื่องมือที่รัฐใช้ในการควบคุมมนุษย์ คือเรื่อง พาน옵ติคอน ที่เป็นเหมือนดั่ง คอกในลักษณะที่คล้ายกับการถูกกักขังถูกสอดส่องอยู่ตลอดเวลา ฟูกิตต์กล่าวไว้ว่า อำนาจมาจากการ ฝึกลงโทษ ผู้อยู่ใต้อำนาจ เขายกตัวอย่าง พาน옵ติคอน สิ่งก่อสร้างในจินตนาการที่ ผู้อยู่ใต้อำนาจ ถูกจับขังในห้องสี่เหลี่ยม แต่ละห้องไม่เปิดถึงกันแต่เปิดไปหาหอคากลาง อันเป็นที่อยู่ของผู้เฝ้าสังเกตการณ์ หรือผู้มีอำนาจ

พาน옵ติคอน ในสังคมยุคใหม่ ไม่ได้มีอยู่จริง แต่ถูกออกแบบมาให้เป็น พาน옵ติคอน ในเชิงโครงสร้าง เช่นเราถูกแบ่งวรรณะตามหน้าที่ อาชีพ และรายได้ เช่นเดียวกับผู้อยู่ใต้อำนาจ ใน พาน옵ติคอน รัฐบาลมองเห็นและควบคุมทุกอย่างของประชาชนตั้งแต่กำเนิดเด็กที่เกิดในสังคมปัจจุบัน จะต้องเกิดที่โรงพยาบาลซึ่งเป็นของรัฐ ถึงเป็นเอกชน ก็ถูกตรวจสอบโดยรัฐอีกที สถาบันครอบครัวก็ถูกขัดเกลารัฐ สถาบันการศึกษาและหลักสูตรการเรียนการสอนก็เป็นไปตามที่รัฐกำหนด

ภาพประกอบ 2 พาน옵ติคอน

ผลจากรูปแบบ พาน옵ติคอน เชิงโครงสร้างทางสังคม คือเทคนิควิธีเชิงวินัยและสังคมแบบคุก ฟูกิตต์ได้เสนอไว้ว่า วินัยเป็นการเปลี่ยนมนุษย์ให้กลายเป็นกรรมหรือกลายเป็นวัตถุที่ถูกดัดแปลงเปลี่ยนแปลงมากที่สุด และที่จริงมันเป็นเหตุให้เกิดระบบทุนนิยมในสังคมสมัยใหม่เกิดขึ้นได้ วินัยยังรวมถึงวินัยทางสุขภาพอนามัย การเข้าวัด การอยู่ในกรอบศีลธรรมของประชากร ซึ่งโดยรวมแล้วมันทำให้รัฐสมัยใหม่เกิดขึ้นได้ (<http://www.sparknotes.com/philosophy/disciplinepunish>)

5. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์งานประติมากรรม(Sculpture)

5.1 ความหมายและความเป็นมาของงาน ประติมากรรม

เป็นผลงานศิลปะที่แสดงออกด้วยการสร้างรูปทรง 3 มิติ มีปริมาตร มีน้ำหนักและกินเนื้อที่ในอากาศ โดยการใช้วัสดุชนิดต่าง ๆ วัสดุที่ใช้สร้างสรรค์งานประติมากรรม จะเป็นตัวกำหนด วิธีการสร้างผลงาน ความงามของงานประติมากรรม เกิดจากการแสงและเงา

การสร้างงานประติมากรรมสามารถทำได้ 4 วิธีคือ

1. การปั้น (Casting) เป็นการสร้างรูปทรง 3 มิติ จากวัสดุ ที่เหนียว อ่อนตัว และยึดจับตัวกันได้ดี วัสดุที่นิยมนำมาใช้นั้น ได้แก่ ดินเหนียว ดินน้ำมัน ปูน แปะ ชี้ผึ้ง กระดาษ หรือ ขี้เลื่อยผสมกาว เป็นต้น

2. การแกะสลัก (Carving) เป็นการสร้างรูปทรง 3 มิติ จากวัสดุที่ แข็ง เปราะ โดยอาศัยเครื่องมือ วัสดุที่นิยมนำมาแกะ ได้แก่ ไม้ หิน กระดูก แก้ว ปูนปลาสเตอร์ เป็นต้น

3. การหล่อ (Molding) เป็นการสร้างรูปร่าง 3 มิติ จากวัสดุที่หลอมตัวได้และกลับแข็งตัวได้ โดยอาศัยแม่พิมพ์ ซึ่งสามารถทำให้เกิดผลงานที่เหมือนกันทุกประการตั้งแต่ 2 ขึ้น ขึ้นไป วัสดุที่นิยมนำมาหล่อ ได้แก่ โลหะ ปูน แปะ แก้ว ชี้ผึ้ง ดิน เรซิน พลาสติก ฯลฯ

4. การประกอบขึ้นรูป (Construction) เป็นการสร้างรูปทรง 3 มิติ โดยนำวัสดุต่าง ๆ มาประกอบเข้าด้วยกัน และยึดติดกันด้วยวัสดุต่าง ๆ การเลือกวิธีการสร้างสรรค์งานประติมากรรม ขึ้นอยู่กับวัสดุที่ต้องการใช้ ประติมากรรม

งานประติมากรรม แบ่งเป็น 3 ประเภท ตามมิติของความคิด ได้แก่

1. ประติมากรรมลอยตัว (Round - Relief) ได้แก่ ประติมากรรมที่ปั้น หล่อ หรือแกะสลักขึ้นเป็นรูปร่างลอยตัวมองเห็นรอบด้าน ไม่มีพื้นหลัง เช่น รูปประติมากรรมที่เป็นอนุสาวรีย์ประติมากรรมรูปเหมือน และพระพุทธรูปลอยตัวสมัยต่าง ๆ ตลอดไปจนถึงประติมากรรมสำหรับประดับตกแต่ง เป็นต้น ประติมากรรมประเภทลอยตัวของไทยที่รู้จักกันดี คือ พระพุทธรูปสมัยต่าง ๆ โดยเฉพาะพระพุทธรูปสมัยสุโขทัย ซึ่งถือว่าเป็นพระพุทธรูปคลาสสิกของไทยนั้นนับเป็นประติมากรรมลอยตัวที่สมบูรณ์แบบที่สุดของไทย ประติมากรรมประเภทนี้สร้างมากในสมัยปัจจุบัน คือ อนุสาวรีย์และรูปเคารพหรือพระบรมรูปของเจ้านายชั้นสูง เช่น อนุสาวรีย์พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช เชียงแสนพุทธยอดฟ้า กรุงเทพ ฯ อนุสาวรีย์พระเจ้าตากสินมหาราช ที่วงเวียนใหญ่ กรุงเทพ ฯ อนุสาวรีย์พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่สวนลุมพินี กรุงเทพ ฯ อนุสาวรีย์ในจังหวัดต่าง ๆ มากมาย เป็นต้น

2. ประติมากรรมประเภทยานูนสูง (High - Relief) ได้แก่ ประติมากรรมที่ไม่ลอยตัว มีพื้นหลัง ตัวประติมากรรมจะยื่นออกมาจากพื้นหลังค่อนข้างสูง แต่มีพื้นเป็นฉากหลังประกอบอยู่ ประติมากรรมประเภทนี้มักใช้ตกแต่งอาคารสถาปัตยกรรมพุทธศาสนาฐานอนุสาวรีย์อาคารทั่วไป เป็นประติมากรรมที่นิยมสร้างขึ้นเพื่อประดับตกแต่งอาคารสถาปัตยกรรมพุทธศาสนาแต่อดีต เช่น ประติมากรรมตกแต่งพระวิหารวัดไผ่ อำเภอกำแพง จังหวัดลพบุรี ซึ่งเป็นประติมากรรมปูนปั้นแบบนูนสูง กล่าวกันว่าเป็นศิลปะสมัยอู่ทอง สร้างขึ้นราวพุทธ ศตวรรษที่ 17 โดยด้านหน้าวิหารเป็นรูปเรื่องปฐมสมโพธิและทศชาติด้านหลังเป็นรูปการแบ่งพระบรมสารีริกธาตุ ประติมากรรมปูนปั้น พระพุทธรูปปางลีลาที่วัดเจติยเจ็ดแถว อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดสุโขทัย ประติมากรรมปูนปั้นที่วิหารทองมา วัดมหาธาตุ

จังหวัดนครศรีธรรมราชและประติมากรรมปูนปั้นประดับเจดีย์เจ็ดยอด วัดเจดีย์เจ็ดยอดอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นต้น ประติมากรรมประเภทรูปนูนสูงที่ใช้สำหรับตกแต่งนี้ควรจะรวมถึง ประติมากรรมที่เป็นลวดลายประดับตกแต่งด้วย เช่น ประติมากรรมปูนปั้นประดับกระจกหน้าบ้าน พระอุโบสถและวิหารต่าง ๆ ตลอดจนถึงการประดับตกแต่งสถาปัตยกรรมในปัจจุบัน เช่น ประติมากรรมที่ปั้นเป็นเรื่องราวหรือเป็นลวดลายประดับตกแต่งอาคาร ตกแต่งฐานอนุสาวรีย์ ตกแต่งสะพาน และสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ เป็นต้น

3. ประติมากรรมประเภทรูปนูนต่ำ (Bas – Relief) ได้แก่ งานประติมากรรมที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับประติมากรรมประเภทรูปนูนสูง แต่จะแบนหรือบางกว่าประติมากรรมประเภทรูปนูนสูง ไม่ปรากฏมากนักในอดีต ซึ่งมักจะได้แก่ ประติมากรรมที่เป็นลวดลายประดับตกแต่ง เช่น แกะสลักด้วยไม้ หิน ปูนปั้น เป็นต้น ในปัจจุบันมีทำกันมากเพราะใช้เป็นงานประดับตกแต่งได้ดี ซึ่งอาจจะ เป็นเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ ตามวัตถุประสงค์ของสถาปัตยกรรมที่นำประติมากรรมนั้นไปประกอบ นอกจากนี้ ประติมากรรมประเภทรูปนูนต่ำยังใช้ได้ดีในการปั้นเหรียญชนิดต่าง ๆ รวมถึงการปั้นเครื่องหมายตรา เครื่องหมายต่าง ๆ กันอย่างแพร่หลาย (<http://www.smartimagegroup.com/>)

นอกจากนี้ยังมีประติมากรรมโมบาย ที่แขวนลอยและเคลื่อนไหวได้ และประติมากรรมติดตั้งชั่วคราวกลางแจ้ง (Installation Art) ที่เรียกว่าศิลปะจัดวาง

5.2 ความหมายและที่มาของศิลปะเชิงแนวคิด

ในช่วงคริสต์ทศวรรษ 1960-1970 นับได้ว่าเป็นช่วง 20 กว่าปีที่วงการศิลปะตะวันตกคึกคักเต็มไปด้วยความคิดสร้างสรรค์และในช่วงนี้เองที่เกิดกระแสศิลปะที่สำคัญอีกกระแสหนึ่งในคริสต์ศตวรรษที่ 20 คอนเซ็ปชวล อาร์ต คือชื่อที่ได้จากข้อเขียนอันโด่งดัง พารากราฟส์ ออน คอนเซ็ปชวล อาร์ต (Paragraphs on Conceptual Art) ของ โซล เลวิตท์ (Sol LeWitt) ศิลปินคนสำคัญในกลุ่ม มินิมอลลิสม์ (Minimalism) ที่เขียนลงนิตยสาร อาร์ตฟอร์ม เมื่อปี 1969 คอนเซ็ปชวล อาร์ต เป็นอีกกระแสศิลปะที่เกิดจากปฏิกิริยาต่อต้านศิลปะกระแสหลัก เป็นการตอบโต้แนวโน้มที่ศิลปะกลายเป็นสินค้าพาณิชย์มากขึ้นเรื่อย ๆ ศิลปินคอนเซ็ปชวล อาร์ต จึงทำผลงานในแนวทางที่ตลาดศิลปะไม่ชอบ เป็นผลงานที่ขายไม่ได้หรือในงานบางประเภทก็ยากที่จะซื้อขาย ถ้าหากที่จะสะสม เพราะ คอนเซ็ปชวล อาร์ต จะเน้นที่ความคิดมากกว่าตัววัตถุและความสวยงามของมัน

ซอลเลวิตท์ได้กล่าวถึง ศิลปะเชิงแนวคิดไว้ว่า "การสร้างศิลปะเชิงแนวคิด ความคิดหรือแนวคิด เป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดของการสร้างงาน เมื่อศิลปินใช้รูปลักษณ์ของศิลปะเชิงแนวคิดก็จะหมายความว่า การวางแผนและการตัดสินใจที่จะสร้างงานได้รับการทำไปแล้วการสร้างงานจริงจึงจึงเป็น การทำอย่างเป็นพิธีเท่านั้นความคิดหลายมาเป็นเครื่องมือในการสร้างงานศิลปะ"

(<http://www.bloggang.com/viewdiary.php?id=vinitisiri&month=102010&date=22&group=89&gblog=72>)

การที่ คอนเซ็ปชวล อาร์ต เน้นที่ความคิดของศิลปิน ทำให้กิจกรรมหรือความคิดต่างๆ มีความเป็นไปได้ที่จะเป็นศิลปะ โดยไม่จะเป็นที่จะต้องแปรความคิดนั้น ออกมาเป็นภาพแบบจิตรกรรม หรือประติมากรรม งานศิลปะร่วมสมัยในปัจจุบันจึงเปิดออกกว้างมาก มีการแข่งขันทำงานออกไต่ต่อกันแปลกๆ ใหม่ ๆ จนชาวบ้านตามไม่ทัน ได้แต่สงสัยว่านี่ก็เป็นศิลปะได้ด้วยหรือ การละทิ้งศิลปวัตถุ (ประติมากรรมและภาพเขียน) ทำให้เกิดข้อขัดแย้งระหว่างศิลปิน คนดู และนักวิจารณ์ นักวิจารณ์ อย่าง โรเบิร์ต ฮิวส์ (Robert Hughes นักเขียนจากนิตยสาร ไทม์) และ ฮิลตัน คราเมอร์ (Hilton Kramer นักเขียนจากหนังสือ นิวยอร์ค ไทม์) กล่าวว่าเมื่อพวกเขาดูงาน คอนเซ็ปชวล อาร์ต พวกเขาเห็นจักรพรรดิที่ปราศจากเสื้อผ้าอาภรณ์ แม้ว่าศิลปะตะวันตกในช่วงปลายคริสต์ทศวรรษ 1970 จะมีการฟื้นฟูจิตรกรรมและประติมากรรม ที่ดูเหมือนว่าจะต่างไปจาก คอนเซ็ปชวล อาร์ต แต่แท้จริงแล้วมีการซึมซับกันมา ทั้งวิธีการเล่าเรื่อง ทั้งในเรื่องการเมืองและภาพลักษณ์จากประวัติศาสตร์ศิลปะและวัฒนธรรมป๊อป คำว่า นีโอ-คอนเซ็ปชวลลิสต์ (Neo-Conceptualist, คอนเซ็ปชวลใหม่) มักจะถูกใช้เพื่อยกย่องเข้ากับงานแนว อินสตอลเลชัน และงานที่ไม่เป็นแบบจารีตเก่า

5.3 ศิลปิน

5.3.1 มณฑิร บุญมา

นายมณฑิร บุญมา ศิลปินชาวไทย มีบทบาทในการสร้างสรรค์ศิลปะแนวใหม่ บุกเบิกการสร้างงานสื่อผสมและศิลปะจัดวาง โดยใช้วัสดุ รูปแบบ และเนื้อหาแบบไทย ทั้งแบบไทยชนบทและพุทธปรัชญา ทำให้เกิดแนวศิลปะร่วมสมัยที่มีทั้งความเป็นสากลและความเป็นไทย

นอกจากนี้ นายมณฑิรยังได้ริเริ่มทำงานศิลปะ ที่คนดูสามารถเข้ามีส่วนร่วมในผลงาน เป็นผู้ขยายขอบเขตประสาทสัมผัสในการรับรู้ทางการมองเห็นทัศนศิลป์ ไปสู่การได้กลิ่นจากผลงานศิลปะ จนมีชื่อเสียงในระดับประเทศและนานาชาติ

ผลงานของมณฑิร บุญมา มีรูปแบบผลงานประติมากรรมที่นำเอาความเป็นผลงานศิลปะการจัดวางมา มาพัฒนาผลงานประติมากรรมโดยการขยายกรอบการรับรู้ของผู้ชมให้มากกว่าแค่การมองแต่เพิ่มการสัมผัสและการรับกลิ่น สอดคล้องกับที่ผู้วิจัยต้องการ ศึกษาเรื่องของการสร้างผลงานประติมากรรมและนำแนวคิดแบบศิลปะการจัดวางมาเพื่อเสริมผลงานประติมากรรม

ภาพประกอบ 3 Temple of the Mind : Sala for the Mind 1995

ที่มา: <http://www.rama9art.org/artisan/artdb/artists/home.php?p=profiles&name=Montien%20Boonma>

ภาพประกอบ 4 อโรคยาศาลา

ที่มา: <http://www.rama9art.org/artisan/artdb/artists/home.php?p=profiles&name=Montien%20Boonma>

ภาพประกอบ 5 Melting Void: Molds for the Mind, 1999

ที่มา: <http://www.rama9art.org/artisan/artdb/artists/home.php?p=profiles&name=Montien%20Boonma>

5.3.2 สุรสีห์ กุศลวงศ์

ศิลปิน ด้านสื่อ ทัศนศิลป์ที่มีชื่อเสียงในระดับนานาชาติ สุรสีห์จบการศึกษาจากคณะจิตรกรรม ประติมากรรม และ ภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร หลังจากนั้นได้รับทุนจากรัฐบาลเยอรมนีไปศึกษาต่อจนจบการศึกษาในระดับปริญญาโท ที่มหาวิทยาลัย hochschule fur bildende kunste braunschweig เมืองบราวน์ชไวน์ ประเทศเยอรมนี สุรสีห์ สร้างสรรค์ผลงานศิลปะมานานกว่า 15 ปี เป็นผู้นำแนวคิดทางศิลปะมาสร้างสรรค์ผลงาน ภาพพิมพ์ ในลักษณะรูปทรงนามธรรมที่มีพื้นผิวและจังหวะ ของน้ำหนักสีประสาน สัมพันธ์กันกับพื้นที่ว่าง ต่อมาสนใจนำเสนองานด้วยแนวคิดและการใช้พื้นที่แบบศิลปะติดตั้งจัดวาง

ภาพประกอบ 6 Relaxing Machine'2000

ที่มา: <http://www.kunstkritikk.no/artikler/the-possibility-of-politics/>

ภาพประกอบ 7 One Pound Turbo Market (you'll have a good time) 2006

ที่มา: <http://www.kunstkritikk.no/artikler/the-possibility-of-politics/>

ภาพประกอบ 8 Sickness 2011

ที่มา: <http://www.kunstkritikk.no/artikler/the-possibility-of-politics/>

5.3.3 วิชัย สิทธิรัตน์

ศาสตราจารย์วิชัย สิทธิรัตน์ ศิลปินสาขาประติมากรรม และอาจารย์ภาควิชาประติมากรรม คณะจิตรกรรมประติมากรรมและภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

วิชัย สิทธิรัตน์ ประติมากรที่ผลงานแสดงออกถึงเรื่องของ พุทธศิลป์เป็นการนำเอา ธรรมะ คำสั่งสอนมาสร้างเป็นผลงานประติมากรรม โดยใช้รูปทรงเรขาคณิตพื้นฐานมาอธิบายถึงความเรียบง่ายของแนวคิดที่สื่อถึงธรรมะ ซึ่งสอดคล้องกับ รูปแบบที่ผู้วิจัยต้องการศึกษาการ การนำเอารูปทรงเรขาคณิตมาปรับใช้กับแนวความคิด

ภาพประกอบ 9 ข้างขึ้นข้างแรม

ที่มา: <http://http://www.songkhlaclity.go.th/travel/detail/10>

ภาพประกอบ 10 Stop'2547

ที่มา: <http://www.thaiartproject.org/vichai.html>

5.3.4 ลีโอนาร์โด ดริล (Leonardo Drew)

ลีโอนาร์โด ดริล (Leonardo Drew) เกิดในแฟลตอริต้าในปี 1961 และเติบโตขึ้นมาในโครงการที่อยู่อาศัยของประชาชนในบริดจ์พอร์ต รัฐคอนเนตทิคัต แม้ว่าจะเป็นที่เข้าใจผิดอยู่บ่อยๆ ว่าผลงานของเขาเป็นแค่เศษวัสดุทั่วไป แต่ผลงานประติมากรรมของ ลีโอนาร์โด ดริล ถูกสร้างขึ้นจาก ของใหม่ทั้งหมด วัสดุอย่าง เช่นไม้เหล็กสนิม, ฝ้าฝ้าย, กระดาษ, โคลน เป็นความตั้งใจของตัวศิลปินที่จะทำการเผา ทำให้ผู้ร่อน ขึ้นสนิม แล ะหลุดโรย และ การติดตั้งชิ้นงานให้ยื่นออกมาจากผนังอย่างเป็นอิสระของเขา ยังเป็นการท้าทายต่อสถาปัตยกรรมของพื้นที่ ความทรงจำวัยเด็กของเขาที่มีสภาพแวดล้อมใกล้ชิดกับที่ทิ้งขยะ มีการเปลี่ยนแปลงที่ซับซ้อนของพื้นผิวอยู่ตลอดเวลา เขาไม่เคยพอใจกับงานที่ได้มาอย่างง่ายดาย เขาก้าวข้ามสิ่งที่สะดวกสบาย และเขาไม่เคยรู้ว่าในทุกๆ วันงานของเขาจะไปทางไหน แต่จะปล่อยให้มันไปเรื่อยๆ ในทางของมันและคอยถามว่า จะเกิดอะไรขึ้นถ้าหาก.....?

ภาพประกอบ 11 Number 163, 2012

ที่มา: <https://quintessentiallyart.wordpress.com/2012/09/>

ภาพประกอบ 12 Number 161, 2012

ที่มา: <https://quintessentiallyart.wordpress.com/2012/09/>

ภาพประกอบ 13 Number 155, 2012

ที่มา: <https://quintessentiallyart.wordpress.com/2012/09/>

ภาพประกอบ 14 No. 39, 1994

ที่มา: <https://quintessentiallyart.wordpress.com/2012/09/>

5.3.5 ราเชล ไวท์ริด (Rachel Whiteread)

ราเชล ไวท์ริด เกิดในกรุงลอนดอนในปี 1963 เธอเรียนวาดภาพที่ The Faculty of Arts and Architecture at Brighton Polytechnic and at the Cyprus College of Art.

เธอเป็นที่รู้จักเพราะผลงานประติมากรรม ที่ใช้การหล่อปูนและเรซิน ราเชล ไวท์ริดถือเป็นหนึ่งศิลปินรุ่นใหม่ชาวอังกฤษ และแสดงงานที่ the Royal Academy's Sensation exhibition in 1997 เธอเป็นที่รู้จักที่สุดกับผลงานที่ชื่อว่า Ghost ผลงานประติมากรรมขนาดใหญ่ที่เป็น แบบจำลองบ้านแบบวิคตอเรีย ตั้งอยู่ที่ Trafalgar Square, London ประเทศอังกฤษ และหนึ่งในผลงานที่มีการถกเถียงและตรวจสอบมากที่สุดคือผลงานที่ชื่อว่า "House" 1993 ที่เป็นแบบจำลองของบ้านในยุค 90 ด้วย คอนกรีต ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของกรุงลอนดอน งานถูกติดตั้งได้เพียงไม่กี่เดือน

ภาพประกอบ 15 Ghost, 1990

ที่มา: <http://artobserved.com/2013/05/london-rachel-whiteread-detached-at-gagosian-britannia-street-through-may-25th-2013>

ภาพประกอบ 16 Untitled (Rooms), 2001

ที่มา: <http://artobserved.com/2013/05/london-rachel-whiteread-detached-at-gagosian-britannia-street-through-may-25th-2013>

ภาพประกอบ 17 Embankment, 2005

ที่มา: <http://artobserved.com/2013/05/london-rachel-whiteread-detached-at-gagosian-britannia-street-through-may-25th-2013>

ภาพประกอบ 18 Detached, 2013

ที่มา: <http://artobserved.com/2013/05/london-rachel-whiteread-detached-at-gagosian-britannia-street-through-may-25th-2013>

5.3.6 เอนเซม คลิฟเฟอร์ (Anselm kiefe)

เอนเซม คลิฟเฟอร์เขาเป็นทั้งจิตรกรและประติมากรชาวเยอรมันผู้โด่งดัง เขาได้ผ่านการศึกษากับโจเซฟบอยซ์และปีเตอร์เดร ผลงานของเขาจะเป็นการใช้วัสดุเช่น ฟาง ไม้ ดิน ตะกั่วและบางครั้งเขาใช้บทกวีของพอลซีลันในการพัฒนารูปแบบงานของเขาซึ่งเป็นเรื่องของประวัติศาสตร์ความน่ากลัวและความหายนะของชาติเยอรมัน เหมือนกับแนวความคิดด้านจิตวิญญาณของ คัมบาลาห์

ผลงานทั้งหมดของคลิฟเฟอร์ มักจะอยู่ในประเด็นเกี่ยวกับข้อห้ามและข้อขัดแย้งในประวัติศาสตร์จากการปกครองของ นาซี เช่น ภาพวาด "Magarethe" (น้ำมันและฟางบนผ้าใบ) ซึ่งได้รับแรงบันดาลใจจากบทกวี "Todesfugs" (ความตายและความทรงจำ) ของ พอลซีลัน

ภาพประกอบ 19 Margarethe, 1981

ที่มา: http://www.nytimes.com/slideshow/2007/05/30/arts/design/31.Kiefer.SS.ready_3.html?

ภาพประกอบ 20 Falling Star, 2007

ที่มา: http://www.nytimes.com/slideshow/2007/05/30/arts/design/31.Kiefer.SS.ready_3.html?

ภาพประกอบ 21 sun ship,2001

ที่มา: http://www.nytimes.com/slideshow/2007/05/30/arts/design/31.Kiefer.SS.ready_3.html?

จากข้อมูลศิลปินที่มีอิทธิพลต่อการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกมาเพราะชื่นชอบในรูปแบบและแนวความคิด แนวความคิดของศิลปินที่เลือกมานั้นจะเกี่ยวข้องและมีความสัมพันธ์กับสังคม ประสพการณ์ ศิลปินได้สร้างผลงานศิลปะเชิงแนวคิดที่พูดถึงเรื่องของสังคมซึ่งตรงกับสิ่งผู้ วิจัยกำลัง วิจัยและสร้างผลงาน และผลงานของศิลปินที่เลือกมานั้นก็ได้มีอิทธิพลต่อรูปแบบและเหตุผลที่ได้ สร้างสรรค์ตัวผลงานศิลปะขึ้นมา เช่น ผลงาน ประติมากรรมกึ่งจัดวาง หรือการใช้รูปแบบรูปทรงรูปร่าง ง่ายๆ ที่ทำให้ผู้ดูงานต้องคิดเยาะเป็นรูปแบบที่ผู้วิจัยชื่นชอบและพยายามศึกษา

6. การสร้างแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจะสามารถตอบปัญหาการวิจัยได้อย่างถูกต้องหรือไม่ ขึ้นอยู่กับข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์ ถ้าข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์ไม่มีความน่าเชื่อถือแล้ว ผลการวิเคราะห์ข้อมูลก็ย่อมไม่น่าเชื่อถือด้วย การที่จะได้ข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือนั้นผู้วิจัยจะต้องสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่มีคุณภาพและใช้วิธีการเก็บข้อมูลที่มีประสิทธิภาพมีความเหมาะสม เพราะเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลมีความสำคัญอย่างมาก ถือได้ว่าเป็น สิ่งที่ใช้วัดตัวแปร ซึ่งผลที่ได้จากการวัดนั้นคือ ข้อมูล งานวิจัยแต่ละเรื่องจะใช้ข้อมูลที่แตกต่างกันออกไป งานวิจัยบางเรื่องต้องใช้ข้อมูลที่มีอยู่แล้ว แต่งานวิจัยบางเรื่องจำเป็นต้องเก็บรวบรวมข้อมูลที่ยังไม่เคยมีผู้ใดรวบรวมไว้ หรืออาจต้องเก็บรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติม

ข้อมูลที่ใช้ในงานวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นข้อมูลที่ได้มาจากการที่ผู้ใช้เป็นผู้เก็บข้อมูลโดยตรง ซึ่งอาจจะเก็บด้วยการสัมภาษณ์หรือสังเกตการณ์ เป็นข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือมากที่สุด เนื่องจากยังไม่มีมีการเปลี่ยนแปลง และมีรายละเอียดตามที่ผู้ใช้ต้องการ แต่จะต้องเสียเวลาและค่าใช้จ่ายมาก เช่น ข้อมูลที่ได้จากการนับจำนวนรถที่เข้า - ออก มหาวิทยาลัยในช่วงเวลา 08.00 - 09.00 น. ข้อมูลจากการสัมภาษณ์นักศึกษา

2. ข้อมูลทุติภูมิ (Secondary Data) เป็นข้อมูลที่ได้มาจากแหล่งข้อมูลที่มีผู้เก็บรวบรวมไว้แล้ว เป็นข้อมูลในอดีต และมักจะเป็นข้อมูลที่ได้ผ่านการวิเคราะห์เบื้องต้นมาแล้ว ผู้ใช้นำมาใช้ได้เลย จึงประหยัดทั้งเวลาและค่าใช้จ่าย บางครั้งข้อมูลทุติภูมิจะไม่ตรงกับความต้องการหรือมีรายละเอียดไม่เพียงพอ นอกจากนั้นผู้ใช้จะไม่ทราบถึงข้อผิดพลาดของข้อมูล ซึ่งอาจจะทำให้ผู้ที่นำมาใช้สรุปผลการวิจัยผิดพลาดไปด้วย เช่น สถิติการเกิดอุบัติเหตุโดยรถจักรยานยนต์ของนักศึกษาในปี 2540 - 2541 เป็นข้อมูลที่บางครั้งอาจถูกแปรรูปไปแล้ว แต่เนื่องจากบางครั้งเราไม่สามารถที่จะจัดเก็บข้อมูลปฐมภูมิได้เราจึงต้องศึกษาจากข้อมูลที่มีการเก็บรวบรวมไว้แล้ว

5.1 แบบสอบถาม

รูปแบบของคำถามเป็นชุดๆ ที่ได้ถูกรวบรวมไว้อย่างมีหลักเกณฑ์และเป็นระบบ เพื่อใช้วัดสิ่งที่คุณวิจัยต้องการจะวัดจากกลุ่มตัวอย่างหรือประชากรเป้าหมายให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริงทั้งในอดีต ปัจจุบัน และการคาดคะเนเหตุการณ์ในอนาคต แบบสอบถามประกอบด้วยรายการคำถามที่สร้างอย่างประณีตเพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นหรือข้อเท็จจริง โดยส่งให้กลุ่มตัวอย่างตามความสมัครใจ การใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้น การสร้างคำถามเป็นงานที่สำคัญสำหรับนักวิจัย เพราะว่าผู้วิจัยอาจไม่มีโอกาสได้พบปะกับผู้ตอบแบบสอบถามเพื่ออธิบายความหมายต่างๆ ของข้อคำถามที่ต้องการเก็บรวบรวม

5.2 โครงสร้างแบบสอบถาม

โครงสร้างของแบบสอบถาม ประกอบไปด้วย 3 ส่วนสำคัญ ดังนี้

5.2.1 หนังสือแนะนำหรือคำชี้แจง โดยมากมักจะอยู่ส่วนแรกของแบบสอบถาม อาจมีเจตหมายนำอยู่ด้านหน้าพร้อมคำขอบคุณ โดยคำชี้แจงมักจะระบุถึงจุดประสงค์ที่ให้ตอบแบบสอบถาม การนำคำตอบที่ได้ไปใช้ประโยชน์ คำอธิบายลักษณะของแบบสอบถาม วิธีการตอบแบบสอบถามพร้อมตัวอย่างข้อ และที่อยู่ของผู้วิจัย ประเด็นที่สำคัญคือการแสดงข้อความที่ทำให้ผู้ตอบมีความมั่นใจว่า ข้อมูลที่จะตอบไปจะไม่ถูกเปิดเผยเป็นรายบุคคล จะไม่มีผลกระทบต่อผู้ตอบ และมีการพิทักษ์สิทธิของผู้ตอบด้วย

5.2.2 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัว เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ เป็นต้น การที่จะถามข้อมูลส่วนตัวอะไร ใบนั่นขึ้นอยู่กับกรอบแนวความคิดในการวิจัย โดยดูว่าตัวแปรที่สนใจจะศึกษานั้นมีอะไรบ้างที่เกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัว และควรถามเฉพาะข้อมูลที่เป็นในการวิจัยเท่านั้น

5.2.3 คำถามเกี่ยวกับคุณลักษณะหรือตัวแปรที่จะวัด เป็นความคิดเห็นของผู้ตอบในเรื่องของคุณลักษณะ หรือตัวแปรนั้น

5.3 รูปแบบคำถามในแบบสอบถาม

แบ่งรูปแบบของแบบสอบถามได้ 2 แบบ คือ

5.3.1 แบบสอบถามแบบปลายเปิด (Open-ended Form) แบบสอบถามแบบนี้ไม่ได้กำหนดคำตอบไว้ ผู้ตอบสามารถเขียนตอบหรือแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระด้วยคำพูดของตนเอง คล้ายกับข้อสอบแบบอัตนัย

5.3.2 แบบสอบถามแบบปลายปิด (Closed-ended Form) แบบสอบถามแบบนี้ประกอบด้วยข้อคำถามและตัวเลือก (คำตอบ) ซึ่งตัวเลือกนี้สร้างขึ้นโดยคาดว่าผู้ตอบแบบสอบถามสามารถเลือกตอบได้ตามต้องการ และมีอย่างเพียงพอเหมาะสม แบบสอบถามแบบนี้สร้างยาก ใช้เวลาในการสร้างมากกว่าแบบสอบถามแบบปลายเปิด แต่ผู้ตอบตอบง่าย สะดวก รวดเร็ว นอกจากนี้ข้อมูลที่ได้สามารถนำไปวิเคราะห์ สรุปผลได้ง่ายอีกด้วย และจากข้อมูลอื่นๆ คำถามปลายปิดที่พบเห็นทั่วไปแบ่งได้ 5 แบบ คือ

1. คำถามที่ให้เลือกตอบเพียงคำตอบเดียวจากคำตอบที่ให้เลือก 2 คำตอบ (Check-lists)

2. คำถามให้เลือกคำตอบเพียงข้อเดียวจากคำตอบที่ให้เลือกมากกว่า 2 คำตอบขึ้นไป (Multiple Choices)

3. คำถามเพื่อให้เลือกคำตอบหลายข้อ (Multi-Response)

4. คำถามที่ให้จัดเรียงลำดับความสำคัญ (Rank Priority)

5. คำถามที่ให้มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ว่ามากน้อยเพียงใด

5.4 ขั้นตอนการสร้างแบบสอบถาม

การสร้างแบบสอบถามประกอบไปด้วยขั้นตอนสำคัญ ดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาคุณลักษณะที่จะวัด

ผู้วิจัยจะต้องทราบว่าคุณลักษณะหรือประเด็นที่จะวัดให้มีอะไรบ้างโดยอาจดูได้จากวัตถุประสงค์ของการวิจัย กรอบแนวความคิดหรือสมมติฐานการวิจัย จากนั้นจึงศึกษาคุณลักษณะหรือประเด็นที่จะวัดดังกล่าวให้เข้าใจอย่างละเอียดทั้งเชิงทฤษฎีและนิยามเชิงปฏิบัติการ ซึ่งอาจได้จากเอกสาร ตำรา หรือผลการวิจัยต่างๆ ที่มีลักษณะเดียวกันหรือใกล้เคียงกัน

ขั้นที่ 2 กำหนดประเภทของข้อคำถาม

ผู้วิจัยจะต้องพิจารณาประเภทของข้อคำถามที่จะวัดคุณลักษณะที่ต้องการ ว่าข้อคำถามในแบบสอบถามนั้นเป็น คำถามปลายเปิด (Open Ended Question) คำถามปลายปิด (Close Ended Question)

ขั้นที่ 3 การร่างแบบสอบถาม

เมื่อผู้วิจัยทราบถึงคุณลักษณะหรือประเด็นที่จะวัด และกำหนดประเภทของข้อคำถามที่จะมีอยู่ในแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยจึงลงมือเขียนข้อคำถามให้ครอบคลุมทุกคุณลักษณะหรือประเด็นที่จะวัด โดยเขียนตามโครงสร้างของแบบสอบถามที่ได้กล่าวไว้แล้ว และหลักการในการสร้างแบบสอบถาม ดังนี้

1. ต้องมีจุดมุ่งหมายที่แน่นอนว่าต้องการจะถามอะไรบ้าง โดยจุดมุ่งหมายนั้นจะต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัยที่จะทำ
2. ต้องสร้างคำถามให้ตรงตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ เพื่อป้องกันการมีข้อคำถามนอกประเด็น และมีข้อคำถามจำนวนมาก
3. ต้องถามให้ครอบคลุมเรื่องที่จะวัด โดยมีจำนวนข้อคำถามที่พอเหมาะ ไม่มากหรือน้อยเกินไป แต่จะมากหรือน้อยเท่าใดนั้นขึ้นอยู่กับพฤติกรรมที่จะวัด ซึ่งตามปกติพฤติกรรมหรือเรื่องที่จะวัดเรื่องหนึ่งๆ นั้นควรมีข้อคำถาม 25-60 ข้อ
4. การเรียงลำดับข้อคำถาม ควรเรียงลำดับให้ต่อเนื่องสัมพันธ์กัน และแบ่งตามพฤติกรรมย่อยๆ ไว้เพื่อให้ผู้ตอบเห็นชัดเจนและง่ายต่อการตอบ นอกจากนั้นต้องเรียงคำถามง่ายๆ ไว้เป็นข้อแรกๆ เพื่อชักจูงให้ผู้ตอบอยากตอบคำถามต่อ ส่วนคำถามสำคัญๆ ไม่ควรเรียงไว้ตอนท้ายของแบบสอบถาม เพราะความสนใจในการตอบของผู้ตอบอาจจะน้อยลง ทำให้ตอบอย่างไม่ตั้งใจ ซึ่งจะส่งผลเสียต่อการวิจัยมาก
5. ลักษณะของข้อคำถามที่ดี ข้อคำถามที่ดีของแบบสอบถามนั้น ควรมีลักษณะดังนี้
  - 5.1 ข้อคำถามไม่ควรยาวจนเกินไป ควรใช้ข้อความสั้น กระชับ ตรงกับวัตถุประสงค์และสอดคล้องกับเรื่อง
  - 5.2 ข้อความ หรือภาษาที่ใช้ในข้อความต้องชัดเจน เข้าใจง่าย
  - 5.3 ไม่ใช่คำถามนำหรือแนะให้ตอบ
  - 5.4 ไม่ถามเรื่องที่เป็นความลับเพราะจะทำให้ได้คำตอบที่ไม่ตรงกับข้อเท็จจริง
  - 5.5 ไม่ควรใช้ข้อความที่มีความหมายกำกวมหรือข้อความที่ทำให้ผู้ตอบแต่ละคนเข้าใจความหมายของข้อความไม่เหมือนกัน
  - 5.6 ไม่ถามในเรื่องที่รู้แล้ว หรือถามในสิ่งที่วัดได้ด้วยวิธีอื่น

5.7 ข้อคำถามต้องเหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่าง คือ ต้องคำนึงถึงระดับการศึกษา ความสนใจ สภาพเศรษฐกิจ ฯลฯ

5.8 ข้อคำถามหนึ่งๆ ควรถามเพียงประเด็นเดียว เพื่อให้ได้คำตอบที่ชัดเจนและตรงจุดซึ่งจะง่ายต่อการนำมาวิเคราะห์ข้อมูล

5.9 คำตอบหรือตัวเลือกในข้อคำถามควรมีมากพอ หรือให้เหมาะสมกับข้อคำถามนั้น แต่ถ้าไม่สามารถระบุได้หมดก็ให้ใช้ว่า อื่นๆ โปรดระบุ .....

5.10 ควรหลีกเลี่ยงคำถามที่เกี่ยวกับค่านิยมที่จะทำให้ผู้ตอบไม่ตอบตามความเป็นจริง เช่น ท่านมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนทางเพศหรือไม่

5.11 คำตอบที่ได้จากแบบสอบถาม ต้องสามารถนำมาแปลงออกมาในรูปของปริมาณ และใช้สถิติอธิบายข้อเท็จจริงได้ เพราะปัจจุบันนิยมใช้คอมพิวเตอร์ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนั้นแบบสอบถามควรคำนึงถึงวิธีการประมวลข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ด้วย

ขั้นที่ 4 การปรับปรุงแบบสอบถาม

หลังจากที่สร้างแบบสอบถามเสร็จแล้ว ผู้วิจัยควรนำแบบสอบถามนั้นมาพิจารณาทบทวนอีกครั้งเพื่อหาข้อบกพร่องที่ควรปรับปรุงแก้ไข และควรให้ผู้เชี่ยวชาญได้ตรวจแบบสอบถามนั้นด้วย เพื่อที่จะได้นำข้อเสนอแนะและข้อวิพากษ์วิจารณ์ของผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขให้ดียิ่งขึ้น

ขั้นที่ 5 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้เพื่อวิเคราะห์คุณภาพ

เป็นการนำเอาแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างเล็กๆ เพื่อนำผลมาตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม

ขั้นที่ 6 ปรับปรุงแบบสอบถามให้สมบูรณ์

ผู้วิจัยจะต้องทำการแก้ไขข้อบกพร่องที่ได้จากผลการวิเคราะห์คุณภาพของแบบสอบถาม และตรวจสอบความถูกต้องของถ้อยคำหรือสำนวน เพื่อให้แบบสอบถามมีความสมบูรณ์และมีคุณภาพ ผู้ตอบอ่านเข้าใจได้ตรงประเด็นที่ผู้วิจัยต้องการ ซึ่งจะทำให้ผลงานวิจัยเป็นที่น่าเชื่อถือยิ่งขึ้น

ขั้นที่ 7 จัดพิมพ์แบบสอบถาม

จัดพิมพ์แบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงเรียบร้อยแล้วเพื่อนำไปใช้จริงในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มเป้าหมาย โดยจำนวนที่จัดพิมพ์ควรมากกว่าจำนวนเป้าหมายที่ต้องการเก็บรวบรวมข้อมูล และควรมีการพิมพ์สำรองไว้ในกรณีที่แบบสอบถามเสียหรือสูญหายหรือผู้ตอบไม่ตอบกลับ

5.5 ข้อดีและข้อจำกัดของแบบสอบถาม

การใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลมีข้อเด่นและข้อด้อยที่ต้องพิจารณาประกอบในการเลือกใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

ข้อเด่นของการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามมีดังนี้ คือ

1. ถ้ากลุ่มตัวอย่างมีขนาดใหญ่ วิธีการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม จะเป็นวิธีการที่สะดวกและประหยัดกว่าวิธีอื่น
2. ผู้ตอบมีเวลาตอบมากกว่าวิธีการอื่น
3. ไม่จำเป็นต้องฝึกอบรมพนักงานเก็บข้อมูลมากเหมือนกับวิธีการสัมภาษณ์หรือวิธีการสังเกต
4. ไม่เกิดความลำเอียงอันเนื่องมาจากการสัมภาษณ์หรือการสังเกต เพราะผู้ตอบเป็นผู้ตอบข้อมูลเอง

5. สามารถส่งแบบสอบถามให้ผู้ตอบทางไปรษณีย์ได้

6. ประหยัดค่าใช้จ่ายในการเก็บข้อมูล

ข้อด้อยของการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม มีดังนี้คือ

1. ในกรณีที่ส่งแบบสอบถามให้ผู้ตอบทางไปรษณีย์ มักจะได้แบบสอบถามกลับคืนมาน้อย และต้องเสียเวลาในการติดตาม อาจทำให้ระยะเวลาการเก็บข้อมูลล่าช้ากว่าที่กำหนดไว้
2. การเก็บข้อมูลโดยวิธีการใช้แบบสอบถามจะใช้ได้เฉพาะกับกลุ่มประชากรเป้าหมายที่อ่านและเขียนหนังสือได้เท่านั้น
3. จะได้ข้อมูลจำกัดเฉพาะที่จำเป็นจริงๆ เท่านั้นเพราะการเก็บข้อมูลโดยวิธีการใช้แบบสอบถามจะต้องมีคำถามจำนวนน้อยข้อที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้
4. การส่งแบบสอบถามไปทางไปรษณีย์ หน่วยตัวอย่างอาจไม่ได้เป็นผู้ตอบแบบสอบถามเองก็ได้ ทำให้คำตอบที่ได้มีความคลาดเคลื่อนไม่ตรงกับความจริง
5. ถ้าผู้ตอบไม่เข้าใจคำถามหรือเข้าใจคำถามผิด หรือไม่ตอบคำถามบางข้อ หรือไม่ไตร่ตรองให้รอบคอบก่อนที่จะตอบคำถาม ก็จะทำให้ข้อมูลมีความคลาดเคลื่อนได้ โดยที่ผู้วิจัยไม่สามารถย้อนกลับไปสอบถามหน่วยตัวอย่างนั้นได้อีก
6. ผู้ที่ตอบแบบสอบถามกลับคืนมาทางไปรษณีย์ อาจเป็น กลุ่มที่มีลักษณะแตกต่างจากกลุ่มผู้ที่ไม่ตอบแบบสอบถามกลับคืนมา ดังนั้นข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์จะมีความลำเอียงอันเนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างได้

7. เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

Agamben ได้ศึกษาและพบว่า เป้าหมายของโครงการทางปรัชญาของเขาคือ การทำความเข้าใจ ความสัมพันธ์ระหว่าง ชีวิต และ อำนาจอธิปไตย ในสภาวะสมัยใหม่ ดังนั้นการศึกษาคือ ชีวิต คืออะไร และถูกนิยามได้อย่างไรบ้างจึงเป็นสิ่งสำคัญ โดย Agamben เริ่มต้นงานของเขาด้วยการนิยามคำว่า "ชีวิต" อันหยิบยืมมาจากความคิดทางปรัชญาตะวันตกคลาสสิกของ อริสโตเติล ว่า ชีวิต (life) สามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

- zoe หรือชีวิตที่อยู่ในสภาวะธรรมชาติ เป็นชีวิตทั่วไป เช่น สัตว์ คน พระเจ้า ไม่ได้สัมพันธ์กับการเมืองหรือรูปแบบทางการเมือง

- bios ซึ่งหมายถึงชีวิตที่มีรูปแบบ เป็นชีวิตทางการเมือง เช่น ปัจเจก กลุ่ม ซึ่งหลุดพ้นจากสภาวะธรรมชาติแบบzoe อริสโตเติล มองว่า ชีวิตแบบนี้จะนำไปสู่การสร้างสังคมการเมืองในอุดมคติ รัฐที่ดีจึงต้องเป็นรัฐที่ประกอบด้วยชีวิตที่มีคุณภาพ อันหมายถึง bios ซึ่งมีรูปแบบที่สัมพันธ์กับสังคมและรัฐที่เขาอาศัยอยู่ (15)

zoe ซึ่งหมายถึง ชีวิตตามธรรมชาติ หรือ ชีวิตในสภาวะธรรมชาติกลายเป็นสิ่งที่ถูกรังเกียจอย่างมากจากโลกตะวันตก (16) ตั้งแต่สมัยโบราณจนถึงแนวคิดเสรีนิยมในปัจจุบัน ดังที่เราจะเห็นได้จากความคิดของ Hobbes หรือแม้แต่ Locke ที่เป็นรากฐานให้แก่แนวคิดเสรีนิยมในปัจจุบันนั้น เสนอว่า มนุษย์จำต้องหลุดพ้นจากสภาวะธรรมชาติมาสู่การสร้างสังคมการเมือง เป็นต้น (midnightuniv. 2549: Online)

นิษฐา หุ่นเกษม ได้ศึกษาและพบว่า ในปัจจุบัน อาจกล่าวได้ว่า เราอยู่ในห้วงเวลาที่กลุ่มซึ่งเคยถูกกดขี่เป็นรองเหล่านี้อ้วนลูกขึ้นมา ทำลายต่อสภาพที่ตกเป็นรองของตน รวมกระทั่งถึงการตอบโต้ต่อการถูกนำเสนองานเหมาะสมผ่านสื่อ คำถามมากมายล้วนพุ่งเป้าตรงไปยังวัฒนธรรมและสื่อมวลชน จนกระทั่งส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง ทางชีวิตวัฒนธรรม โดยเฉพาะในสังคมอเมริกา ตลอดจนมีอิทธิพลอย่างลึกซึ้งต่อการศึกษาด้านสื่อ ที่ขยายความสนใจต่ออำนาจในรูปแบบของการควบคุมให้ทุกสิ่งทุกอย่างอยู่ภายใต้ ระเบียบวินัย โดยการใช้สื่อเป็นเครื่องมือของกลุ่มต่างๆ มากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม เป็นการยากที่จะต้องเลือกระหว่างแบบจำลองแห่งความสอดคล้องหรือความขัดแย้ง หรือจะเลือกใช้จากทั้งสองแบบ เนื่องจาก นักทฤษฎีด้านสื่อมวลชนที่ให้ความสำคัญกับแบบจำลองแห่งความขัดแย้งในสังคม ก็มักจะมองว่าทางเลือกต่างๆ ในแบบจำลองแห่งความสอดคล้องนั้นเป็นตัวปกป้องสถานภาพ และความไม่เท่าเทียมต่างๆ ที่ดำรงอยู่ในสังคมปัจจุบันให้คงอยู่ตลอดไป แต่ในทางกลับกัน นักทฤษฎีด้านสื่อที่มุ่งความสนใจมายังแบบจำลองแห่งความสอดคล้องก็ปกป้องความคิดของตนเอง โดยให้ความเชื่อมั่นต่อเสรีภาพจะทำให้สังคมสามารถดำเนินต่อไปได้อย่างก้าวหน้าและทุกๆ ชีวิตภายในสังคมนั้นจะค่อยๆ ปรับเปลี่ยนและพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นในอนาคต เหมือนกับที่ได้เคยเป็นมาแล้วในอดีต และนอกเหนือจากนั้น นักทฤษฎีกลุ่มนี้ยังมองอีกด้วยว่าทฤษฎีที่ว่าด้วยความขัดแย้งนั้น ให้ความสำคัญกับปัญหาในเรื่องของอำนาจมากเกินไป จนมองข้ามความก้าวหน้า ตลอดจนความปรองดองกลมเกลียวเป็นหนึ่งเดียวกันของมนุษยชาติ (midnightuniv. 2546: Online)

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

จากการศึกษาโครงสร้างทางสังคมในเชิงอำนาจ ที่ก่อให้เกิดการล้อมกรอบ กดทับและบังคับ ซึ่งเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นมาในทุกๆ สังคมและทุกๆ ชนชั้น การอยู่ร่วมกันของมนุษย์มีความแตกต่างมากมาย การทำให้ความแตกต่างเหล่านั้นอยู่รวมกันได้ คือการสร้างกฎเกณฑ์ ระเบียบ วินัย ขึ้นมาเพื่อควบคุมคนในสังคม สร้าง บรรทัดฐานขึ้นมาให้คนปฏิบัติตามและระยะเวลาทำให้สิ่งที่สังคมสร้างขึ้น เหล่านี้กลายมาเป็นมโนสำนึกรวมของคนในสังคมนานวันก็ยิ่งฝังรากลึกลงไปในตัวบุคคลในสังคม และสำนึกรวมของสังคมเหล่านี้ได้ กลายมาเป็นกรอบของตัวบุคคลในสังคมอย่างหนึ่ง คล้ายกับเป็นรูปแบบอำนาจที่กดคนในสังคมให้ปฏิบัติตามและยอมรับอย่างเต็มใจ การมีอยู่ของกรอบทางความคิดเหล่านี้ ก็เพื่อป้องกันรักษา บางอย่างไว้อยู่เสมอ เช่น อำนาจ สถานะในสังคม ในทุกๆสังคม ทุกชนชั้น ทุกสถาบันต่างๆ ครอบครัวยุคชาติ หรือ รัฐ ได้สร้างกรอบเหล่านี้ขึ้นมาโดยตั้งใจและไม่ตั้งใจ เป็นไปตามกลไกของสังคม หรือเป็นไปตามความต้องการที่จะ ควบคุมของชนชั้นนำ หรือ ผู้ที่มีอำนาจ สิ่งเหล่านี้กลายเป็นเหมือนกับกำแพง กรอบ คอก หรือสิ่งที่ขวางกั้นความเคลื่อนไหวของชุดความคิด ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญต่อการพัฒนา ผ่านกระบวนการสร้างสรรค์ทางศิลปะในรูปแบบผลงานประติมากรรม

กลวิธีในการสร้างสรรค์ผลงาน เป็นการใช้กลวิธีการสร้างสรรค์งานศิลปะในรูปแบบผลงานประติมากรรม ที่สร้างบนขนบแบบ Post conceptual ซึ่งเป็นการสร้างสรรค์ผลงาน โดยใช้ไม้โครง เป็นหลัก รูปแบบหลักของผลงาน จะเป็นการสร้างโครงสร้างของห้องที่ล้อมรอบไปด้วยกรอบ มีเนื้อหาเกี่ยวกับแนวคิดที่ว่าด้วยอำนาจที่คอย ล้อมกรอบ กดทับและบังคับ เราอยู่ในสังคมนั้นเป็นสิ่งที่คนในสังคมแทบไม่ได้นึกถึงและคิดว่าสิ่งเหล่านั้นเป็นไปตามธรรมชาติ เหมือนกับ ลักษณะโครงสร้างพื้นฐานที่สุดของ ทัศนศิลป์ คือ รูปร่างเรขาคณิต ที่ซ่อนตัวอยู่ในทุกๆ ที่ คอยล้อมกรอบดั่งกำแพงบ้าน กดทับดั่งฝ่าหม้อ และบังคับดั่งป้ายจราจร

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

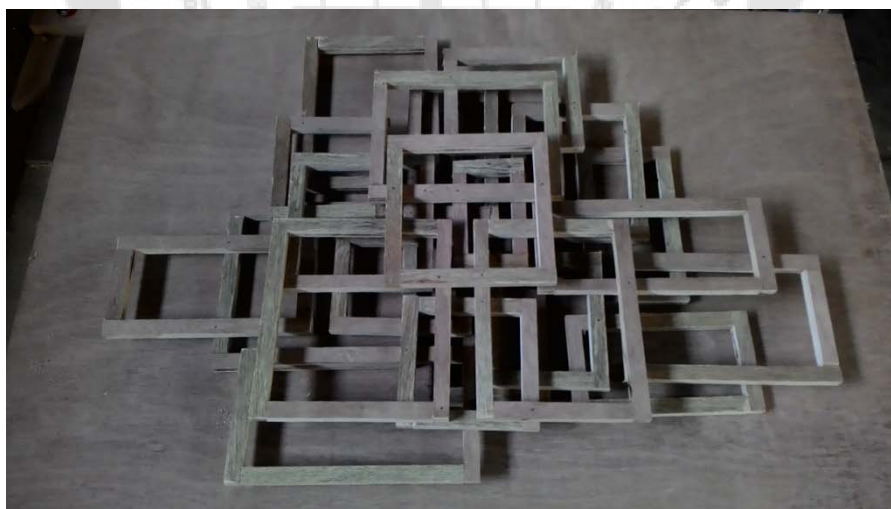
ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือบุคลากรด้านต่างๆ นิสิต นักศึกษาที่อยู่ทั้งในและนอกมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่เข้ามาชมนิทรรศการ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือผู้ที่เข้าชมนิทรรศการ บุคลากรด้านต่างๆ นิสิต นักศึกษา เจ้าหน้าที่ และบุคคลภายนอกที่เข้ามาติดต่อภายใน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นผู้เลือกและประเมินผลงานแบบสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Haphazard or accidental sampling)

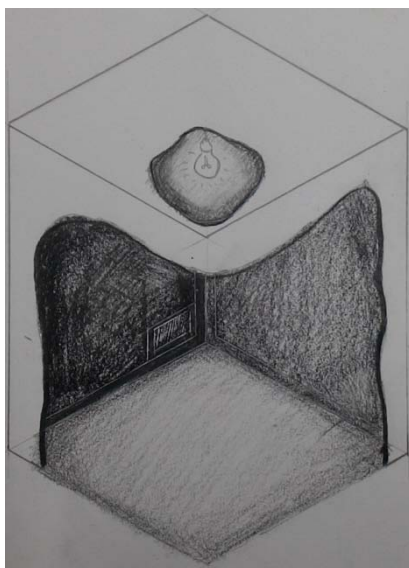
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การทำวิจัยครั้งนี้ เครื่องมือในการวิจัยเกิดจากการที่ผู้วิจัยศึกษาและนำเอาข้อมูล แนวความคิด เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับเรื่อง โครงสร้างทางสังคมในเชิงอำนาจ ที่ก่อให้เกิดการล้อมกรอบ กดทับและบังคับ ข้อมูลทางด้านศิลปะและผลงาน ประติมากรรม ที่ปรากฏในเอกสาร ปรากฏการณ์ หรือภาพผลงานมาทำการวิเคราะห์ และมาสร้างเป็นภาพร่างของผลงาน 1 ชุด 3 ชั้นดังนี้

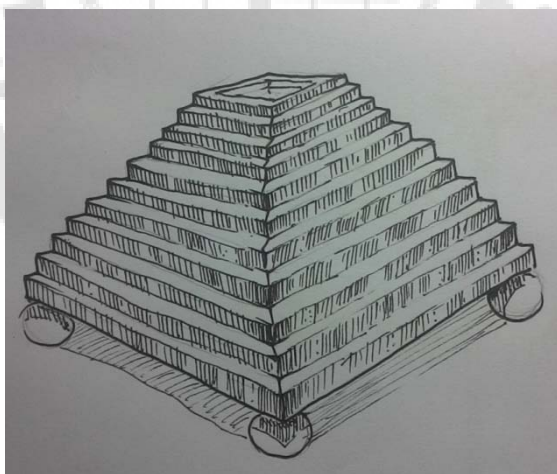
ภาพประกอบ 22 แบบ ตัวอย่างรูปแบบการจัดเรียงโครงไม้

ภาพตัวอย่างของการนำเอาโครงไม้มาประกอบเป็นกรอบจำนวนมากขนาดกันไป และนำมาวางเรียงทั้งในแนวราบและทับกันขึ้นด้านบนเพื่อสร้างองค์ประกอบที่เกิดจากการซ้ำและทับถมกันให้เกิดความรู้สึกลึดอัด

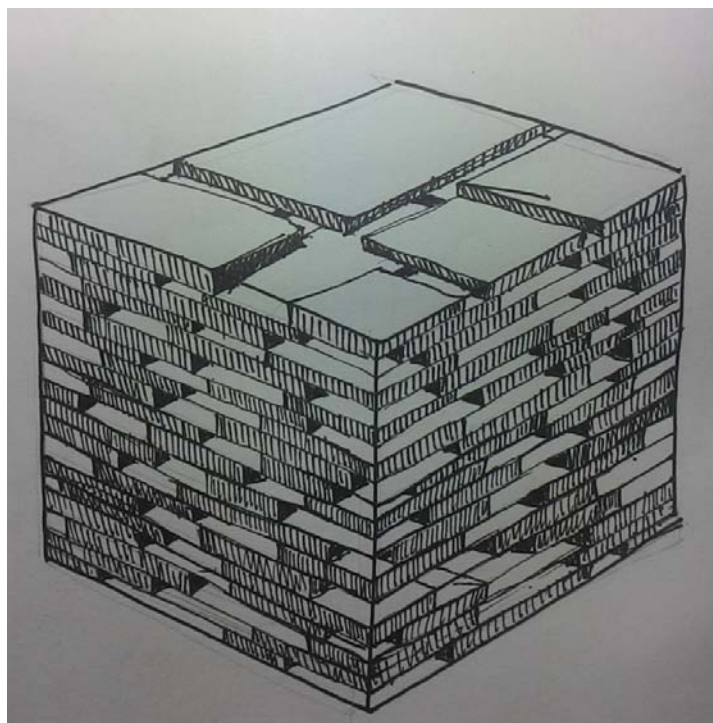
ภาพประกอบ 23 แบบงาน 1

แบบร่างชิ้นที่ 1 เป็นรูปแบบของการล้อมกรอบโดยนำเอาโครงไม้ที่ประกอบเป็นกรอบแล้วมาประกอบกันเป็นโครงสร้าง สีเหลี่ยมที่ภายในกลวงคล้ายห้องสามารถเข้าไป ยืนได้ ด้วยกรอบที่ทับซ้อนกันเหมือนเป็นกำแพงปิดกั้นรอบด้านแต่ก็ยังสามารถมองออกมาภายนอกได้และภายในก็สามารถมองเข้ามาภายในได้เช่นกัน

ภาพประกอบ 24 แบบงาน 2

แบบร่างชิ้นที่ 2 การกดทับเป็นการนำเอากรอบมาประกอบเป็นโครงสร้างของพีระมิดที่เป็นรูปทรงที่หนักแน่นและแสดงให้เห็นถึงอำนาจ จัดวางโดยการวางอยู่บนแก้วที่ใส่น้ำอยู่เต็มแก้ว เพื่อแสดงถึงอำนาจที่คอยกดทับสิ่งที่อยู่เบื้องล่างโดยน้ำในแก้วนั้นหมายถึงปัญญาตามความหมายของความคิดแบบเอเชีย

ภาพประกอบ 25 แบบงาน 3 บังคับ

แบบร่างขึ้นที่ 3 การบังคับเป็นการนำเอารอบมาประกอบกันเป็นรูปทรงสี่เหลี่ยมที่และทับกันจนสูงภายในต้นให้เห็นเพียงสี่เหลี่ยมใหญ่คล้ายกำแพงและนำมาจัดวางตรงบริเวณทางเดินเข้าพื้นที่ แบบขวางทางเพื่อบังคับให้ผู้ชมที่เข้าชมงานต้องเดินเข้าออกในทางที่เหลืออยู่เพื่อแสดงถึงการบังคับ

จากแบบร่างต่างๆ จะเห็นได้ว่ารูปทรงของชิ้นงานจะเป็นรูปทรง เรขาคณิต ด้วยเหตุผลของแนวคิดที่ว่าด้วยอำนาจที่คอย ล้อมกรอบ กดทับและบังคับ เราอยู่ในสังคมนั้นเป็นสิ่งที่คนในสังคมแทบไม่ได้นึกถึงและคิดว่าสิ่งเหล่านั้นเป็นไปตามธรรมชาติ เหมือนกับ ลักษณะโครงสร้างพื้นฐานที่สุดของ ทศนศิลป์ คือ รูปทรงเรขาคณิต ที่ซ่อนตัวอยู่ในทุกๆ ที่ คอยล้อมกรอบดั่งกำแพงบ้าน กดทับดั่งผ้าห่ม และบังคับดั่งป้ายจราจร

โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้กล่าวโดยสรุปคือ

1. ที่มาของแนวความคิดเนื้อหาในผลงานการจัดวาง การศึกษาค้นคว้าในเรื่องทฤษฎีเกี่ยวกับโครงสร้างทางสังคมในเชิงอำนาจที่ก่อให้เกิดการล้อมกรอบ กดทับและบังคับ
2. รูปแบบและองค์ประกอบ ทางทัศนศิลป์และผลงานประติมากรรม และศิลปะการจัดวางในเรื่อง โครงสร้างทางสังคมในเชิงอำนาจที่ก่อให้เกิดการล้อมกรอบ กดทับและบังคับ
3. แบบสอบถามจากผู้ชมผลงานในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อประกอบการศึกษาวิจัย

ขั้นตอนการสร้างแบบสอบถาม

1. ด้านการรับรู้ทางสุนทรียศาสตร์กับผลงานศิลปะ (Aesthetics)
  - 1.1 ความสวยงามของผลงานศิลปะ
  - 1.2 สัตถ์ของผลงานศิลปะ
  - 1.3 เอกภาพและความกลมกลืนของผลงานศิลปะ
  - 1.4 ความโดดเด่นของผลงานศิลปะ
2. ด้านความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิด (Concept) กับตัวผลงาน (Artwork)
  - 2.1 แนวคิดโดยรวมของผลงานศิลปะ
  - 2.2 เนื้อหาเรื่องราวของตัวงานศิลปะ
  - 2.3 รูปทรง ลักษณะ ของสิ่งของที่นำมาสร้างสรรค์เป็นตัวงานศิลปะ
  - 2.4 ตัวผลงานสร้างความรู้สึกถึง การถูกกักขัง คอก คุณ
3. ด้านกลวิธีสร้างสรรค์ผลงานในรูปแบบ ประติมากรรม
  - 3.1 วัสดุที่นำมาสร้างสรรค์ผลงาน
  - 3.2 รายละเอียดต่างๆ ในตัวงานต่อการสร้างสรรค์ผลงาน
  - 3.3 วัสดุและกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานสร้างความรู้สึกถึง การถูกกักขัง คอก คุณ
  - 3.4 กระบวนการสร้างสรรค์ผลงาน
4. ด้านสถานที่ในการจัดแสดงผลงานศิลปะ (Exhibition)
  - 4.1 สถานที่ในการจัดแสดงผลงานศิลปะ
  - 4.2 วิธีการนำเสนอทางทัศนศิลป์ (Representation)
  - 4.3 บรรยายภาคโดยรวมในห้องนิทรรศการที่จัดแสดงผลงานศิลปะ
  - 4.4 รูปแบบ ความเหมาะสม และวิธีการจัดวางศิลปะ
  - 4.5 การจัดแสงสว่างภายในห้องนิทรรศการ
  - 4.6 พื้นที่สำหรับเดินชมงาน

วิธีการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การตรวจสอบแบบสอบถามมีวิธีการดำเนินการดังต่อไปนี้

1. นำแบบสอบถามเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและปรับปรุงแก้ไข
2. ปรับปรุงแก้ไข ตรวจสอบความถูกต้องจัดทำเป็นฉบับที่สมบูรณ์ และนำไปเก็บรวบรวม

ข้อมูล

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บข้อมูลของการวิจัย ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับเนื้อหาของเรื่อง โครงสร้างทางสังคมในเชิงอำนาจ ที่ก่อให้เกิดการล้อมกรอบ กดทับและบังคับ ข้อมูลทางศิลปะและงานประติมากรรม จากแหล่งความรู้ต่างๆ เช่น หนังสือ เอกสาร งานวิจัยหรือเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ และบุคคลที่มีความเกี่ยวข้อง กับเนื้อหาภายในงานวิจัยเพื่อนำไปเป็นข้อมูลในการวิจัยต่อ

ในส่วนการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. นำผลงานไปจัดแสดง
2. แจกแบบสอบถามให้กับผู้ร่วมงาน
3. รวบรวมแบบสอบถามเพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยจะวิเคราะห์ข้อมูล โครงสร้างทางสังคมในเชิงอำนาจ ที่ก่อให้เกิดการล้อมกรอบ กดทับและบังคับ โดยผ่านการวิเคราะห์จากผู้เชี่ยวชาญจนได้กลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมสำหรับการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะการจัดวาง โครงสร้างทางสังคมในเชิงอำนาจกดดันกดทับคนให้เกิดการนอกคอก

วิเคราะห์ในส่วนของเนื้อหา

ในส่วนของเนื้อหาจะวิเคราะห์โดยการรวบรวมเนื้อหาของกรอบสิ่งที่มีอิทธิพลต่อชุดความคิดของคนในสังคมซึ่งจะอยู่ในกลุ่มของโครงสร้างทางสังคมเชิงอำนาจ

วิเคราะห์กลวิธีในการสร้างสรรค์งาน

ผู้วิจัยจะวิเคราะห์และศึกษากลวิธีในการสร้างสรรค์ผลงาน ประติมากรรม จากข้อมูลเอกสาร งานวิจัย เว็บไซต์ที่เกี่ยวข้อง ผลงานนิทรรศการศิลปะที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยจึงกำหนดขอบเขตของเนื้อหา และขั้นตอนในการดำเนินงานสร้างสรรค์ผลงานดังต่อไปนี้

1. ชุดข้อมูลของระบบโครงสร้างทางสังคมในเชิงอำนาจ ที่กดดันกดทับชุดความคิดของคน ที่ทำให้เกิดการล้อมกรอบ กดทับและบังคับความคิดของคนในปัจจุบัน
2. ที่มาของแนวคิดและเนื้อหาในการสร้างสรรค์ผลงาน ประติมากรรม
3. รูปแบบการสร้างสรรค์ผลงาน ประติมากรรม ในโครงสร้างทางทัศนศิลป์
4. สรุปผลข้อมูล
5. ร่างภาพผลงาน
6. นำภาพร่างมาสร้างเป็นผลงานประติมากรรม

วิเคราะห์จากแบบสอบถาม

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบสอบถามโดยแสดงความคิดเห็นในลักษณะมาตราส่วน โดยผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละจากจำนวนของผู้ชมที่ได้จากการดูผลงานและจากแบบประเมินความเข้าใจและความรู้สึกร่วมที่มีต่อผลงานศิลปะ โดยกำหนดเกณฑ์มาตราส่วนประมาณ (Rating Scale) แบ่งเป็น 5 ระดับดังนี้

ระดับความคิดเห็น	ให้คะแนนเท่ากับ 5	มากที่สุด
ระดับความคิดเห็น	ให้คะแนนเท่ากับ 4	มาก
ระดับความคิดเห็น	ให้คะแนนเท่ากับ 3	ปานกลาง
ระดับความคิดเห็น	ให้คะแนนเท่ากับ 2	น้อย
ระดับความคิดเห็น	ให้คะแนนเท่ากับ 1	น้อยที่สุด

เมื่อได้คะแนนแล้ว ผู้วิจัยนำคะแนนดังกล่าวคือนำหนักของคะแนน และกำหนดค่าน้ำหนักคะแนนเพื่ออภิปรายผลดังนี้

4.50 – 5.00	หมายถึง	มากที่สุด
3.50 – 4.49	หมายถึง	มาก
2.50 – 3.49	หมายถึง	ปานกลาง
1.50 – 2.49	หมายถึง	น้อย
1.00 – 1.49	หมายถึง	น้อยมาก

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นเพิ่มเติม และข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบประเมินโดยเป็นคำถามปลายเปิด (Open - ended)

วิธีวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้ชมงานศิลปะ โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลซึ่งประกอบด้วยสถิติ ดังนี้

1. ข้อมูลพื้นฐานสถิติร้อยละ

1.1 ข้อมูลความคิดเห็นของผู้ประเมินที่ชมผลงานศิลปะใช้การคำนวณหาค่าเฉลี่ย

ผิดพลาด! ไม่ได้กำหนดที่คั่นหน้า หรือค่ามัธยฐานเลขคณิต (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2540: 137)

$$\bar{x} = \frac{\sum x}{n}$$

เมื่อ $\bar{x}$	แทน	ค่าเฉลี่ยของความคิดเห็น
$\sum x$	แทน	ผลรวมของความคิดเห็นทั้งหมด
n	แทน	ผู้ชมงานศิลปะในกลุ่มตัวอย่าง

1.2 หาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ของคะแนน (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2540: 143)

$$SD = \sqrt{\frac{n \sum x^2 - (\sum x)^2}{n(n-1)}}$$

เมื่อ SD	แทน	ค่าความเฉลี่ยเบี่ยงเบนมาตรฐาน
n	แทน	ผู้ชมงานศิลปะในกลุ่มตัวอย่าง
$\sum x$	แทน	ผลรวมของความคิดเห็นทั้งหมด
$\sum x^2$	แทน	ผลรวมของความคิดเห็นแต่ละตัวยกกำลังสอง

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในกระบวนการสร้างสรรค์ผลงาน ผู้วิจัยนั้นได้ให้ความสำคัญในส่วนหนึ่งของเนื้อหาของโครงสร้างทางสังคมเชิงอำนาจที่ก่อให้เกิดการ ล้อมกรอบ กดทับ และบังคับ อีกทั้งกระบวนการสร้างสรรค์ในรูปแบบ ศิลปะการจัดวาง ที่ทำให้ตัวผลงานมีลักษณะสอดคล้องกับพื้นที่และผู้ชมสามารถเข้ามาสัมผัส ผัสกับผลงานได้อย่าง อิสระ

ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลทางการวิจัย เรื่องการศึกษาเพื่อการสร้างสรรค์ผลงาน ศิลปะการจัดวาง กรณีศึกษาโครงสร้างทางสังคมที่ก่อให้เกิดการ ล้อมกรอบ กดทับ และบังคับ ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

- n แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่มาชมผลงานศิลปะ
- $\bar{x}$ แทน ค่าเฉลี่ยของความคิดเห็น
- SD แทน ค่าความเฉลี่ยเบี่ยงเบนมาตรฐาน
- % แทน ร้อยละ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลและแปลผลข้อมูล ผู้วิจัยได้นำเสนอตามลำดับดังนี้

ผู้วิจัยได้จัดนิทรรศการ ศิลปะโดยนำผลงานศิลปะออกแสดง ณ ห อศิลป์ G23 และได้สร้างแบบสอบถามจำนวน 50 ชุด เพื่อสอบถามความคิดเห็นของผู้ชมที่มีผลต่องานศิลปะจากหัวข้อศึกษา เรื่อง โครงสร้างทางสังคมเชิงอำนาจที่ก่อให้เกิดการ ล้อมกรอบ กดทับ และบังคับ จำนวน 1 ชุด โดยแบ่งแบบสอบถามเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 เป็นคำถามแบบเลือกตอบเกี่ยวกับข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นข้อมูลเกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ ดังปรากฏผลการวิเคราะห์แบบสอบถาม ดังตาราง 2

ตาราง 1 จำนวนของผู้ตอบแบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อผลงานศิลปะในหัวข้อเรื่อง การศึกษา
เพื่อสร้างสรรค์ผลงานศิลปะการจัดวาง กรณีศึกษาโครงสร้างทางสังคมเชิงอำนาจที่ก่อให้เกิด
เกิดการล้อมกรอบ กดทับ และบังคับจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 50 คน ($n = 50$)

กลุ่มตัวอย่าง	จำนวน	%
เพศ		
ชาย	29	58.00
หญิง	21	42.00
อายุ		
18-21	10	20.00
22-25	25	50.00
26-30	9	18.00
30 +	6	2.00
อาชีพ		
ไม่ทำงาน	5	10.00
นักเรียน/นักศึกษา	22	44.00
รับจ้าง	3	6.00
พนักงานบริษัท	5	10.00
ธุรกิจส่วนตัว	10	20.00
ข้าราชการ	5	10.00
ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	8	16.00
ปริญญาตรี	34	68.00
สูงกว่าปริญญาตรี	8	16.00
รายได้		
น้อยหรือเท่ากับ 10,000 บาท	23	46.00
10,001 - 20,000 บาท	13	26.00
20,001 - 30,000 บาท	13	26.00
มากกว่า 30,000 บาท	1	2.00

สรุปผล ข้อมูลทางประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม ดังนี้
จากตาราง 2 พบว่า ผู้เข้าชมผลงานศิลปะที่ตอบแบบสอบถาม จำนวน 50 คน

1. เพศชาย จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 58
2. เพศหญิง จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 42
3. อายุ 18-21 จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 20
4. อายุ 22-25 จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 50
5. อายุ 26-30 จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 18
6. อายุ 30 ขึ้นไป จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 2
7. อาชีพ ไม่ทำงาน จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 10
8. อาชีพ นักเรียน นักศึกษา จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 44
9. อาชีพ รับจ้าง จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 6
10. อาชีพ พนักงานบริษัท จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 10
11. อาชีพ ธุรกิจส่วนตัว จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 20
12. อาชีพ ข้าราชการ จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 10
13. การศึกษา ต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 16
14. การศึกษา ปริญญาตรี จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 68
15. การศึกษา สูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 16
16. รายได้ ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 10,000 บาท จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 46
17. รายได้ 10,001-20,000 บาท จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 26
18. รายได้ 20,001-30,000 บาท จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 26
19. รายได้ มากกว่า 30,000 บาท จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 2

จากแบบสอบถาม เพศชายตอบแบบสอบถามมากที่สุด ร้อยละ 58 ช่วงอายุ 22 - 25 มากที่สุด ร้อยละ 50 ส่วนใหญ่มีอาชีพเป็น นักเรียนนักศึกษา ร้อยละ 44 การศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีมากที่สุด ร้อยละ 68 และส่วนใหญ่มีรายได้ ต่ำกว่า 10,000 บาท เป็นร้อยละ 46

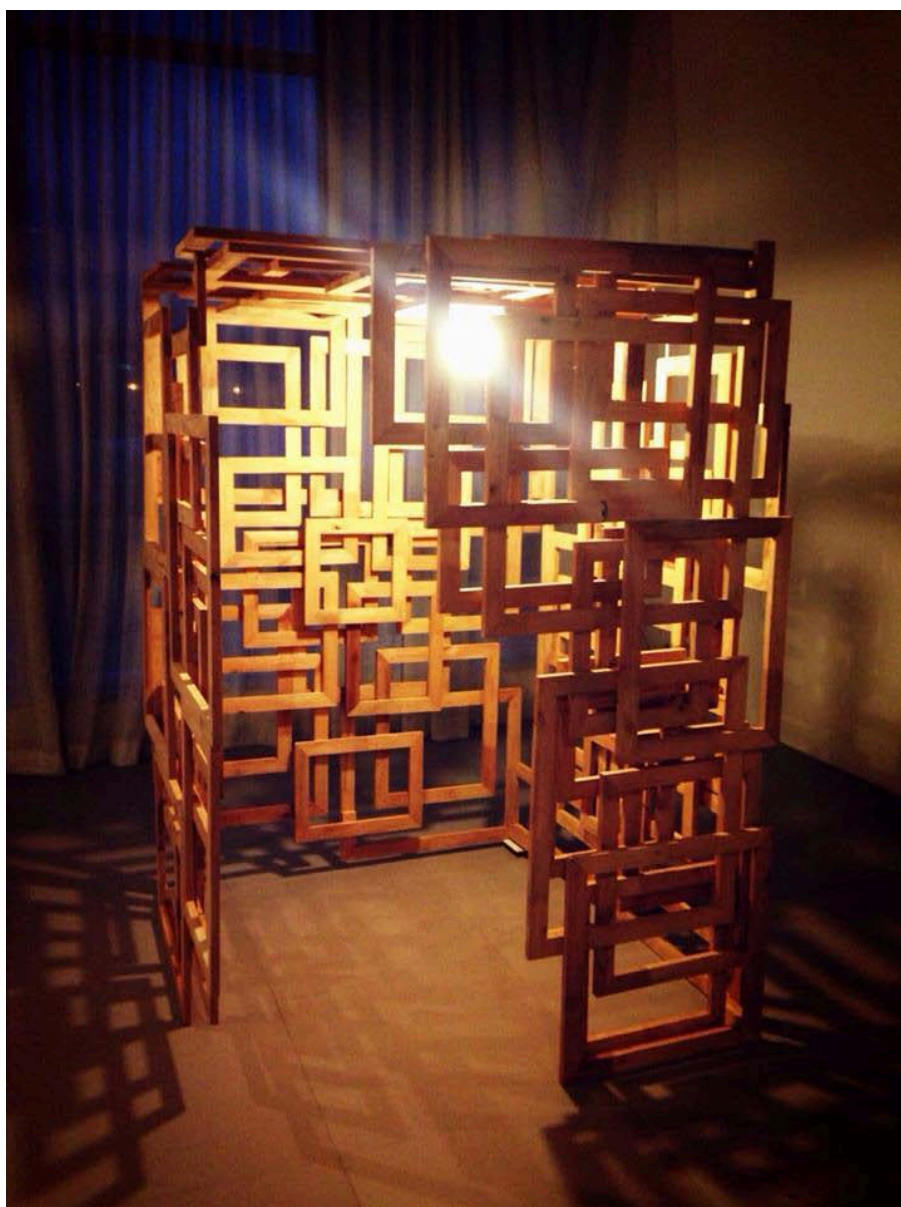
ตอนที่ 2 เป็นคำถามแบบเลือกตอบตามความเข้าใจของผู้ชมผลงานศิลปะที่มีต่อผลงานศิลปะในหัวข้อเรื่องการศึกษาเพื่อการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะการจัดวาง กรณศึกษาโครงสร้างทางสังคมเชิงอำนาจที่ก่อให้เกิดการ ล้อมกรอบ กดทับ และบังคับ จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 50 คนซึ่งในตอนที่ 2 ได้แบ่งเป็น 3 ชั้นผลงาน คือ ล้อมกรอบ กดทับ และบังคับ โดยแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านความเข้าใจในเนื้อหาเปรียบเทียบ 2 ข้อ 2. ด้านเทคนิควิธีการในผลงาน 2 ข้อ 3. ด้านความน่าเชื่อถือในตัวผลงาน 1 ข้อ

ผลงานชิ้นที่ 1 ล้อมกรอบ

เป็นรูปแบบของการล้อมกรอบโดยนำเอาโครงไม้ที่ประกอบเป็นกรอบแล้วมาประกบกันเป็น โครงสร้าง สี่เหลี่ยมที่ภายในกลวงคล้ายห้องสามารถเข้าไป ยืนได้ ด้วยกรอบที่ทับซ้อนกันเหมือนเป็น กำแพงปิดกันรอบด้านแต่ก็ยังสามารถมองออกมาภายนอกได้และภายในก็สามารถมองเข้า มาภายใน ได้เช่นกัน

โครงสร้างของห้องที่ผนังมีแต่กรอบและภายในมีไฟสีนวลอ่อนส่องแสงทำให้เกิดแสงเงาที่ สวยงามดึงดูดให้ผู้เข้ามาชมผลงาน เข้าไปมีส่วนร่วมในผลงานโดยการเข้าไปถ่ายรูปอยู่ภายใน เป็นไปตามความต้องการของผู้วิจัย การรับรู้ของผู้ชมจะเป็นไปในทางเฉยๆและไม่ เข้าใจว่าโครงสร้างนี้ คืออะไร แต่เมื่อรับรู้ต่อแนวความคิดผ่านคำอธิบายการรับรู้ของผู้ชมก็จะเปลี่ยนไป ซึ่งเป็นไปตาม แนวคิดของผู้วิจัยที่ว่า โครงสร้างเชิงอำนาจในสังคมที่ล้อมกรอบเราอยู่นั้นคล้ายกับห้องสี่เหลี่ยมที่มี ทางเข้าทางออก ขึ้นอยู่กับว่าเราสามารถรับรู้และเปิดประตูออกมาดูและเข้าใจกับสิ่งเหล่านั้นที่ซ่อนอยู่ ว่าเป็นเพียงโครงสร้างที่ถูกสร้างขึ้นมานั่นเอง สอดคล้องกับแนวความคิดเรื่อง พานอปติคอน เชิง โครงสร้างทางสังคม คือเทคนิควิธีเชิงวินัยและสังคมแบบคุก ฟูโกต์ได้เสนอไว้ว่า วินัยเป็นการเปลี่ยน มนุษย์ให้กลายเป็นกรรมหรือกลายเป็นวัตถุที่ถูกดัดแปลงเปลี่ยนแปลงมากที่สุด และที่จริงมันเป็นเหตุ ให้เกิดระบบทุนนิยมในสังคมสมัยใหม่เกิดขึ้นได้ วินัยยังรวมถึงวินัยทางสุขภาพอนามัย การเข้าวัด การอยู่ในกรอบศีลธรรมของประชากรซึ่งโดยรวมแล้วมันทำให้ ทรัพย์สินสมัยใหม่เกิดขึ้นได้

(<http://www.sparknotes.com/philosophy/disciplinepunish>)

ภาพประกอบ 26 การล้อมกรอบ

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ชมผลงานศิลปะและตอบแบบสอบถาม
ความเข้าใจในผลงานศิลปะในหัวข้อเรื่องการศึกษาเพื่อการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ
การจัดวาง กรณียศึกษาโครงสร้างทางสังคมเชิงอำนาจที่ก่อให้เกิดการ ล้อมกรอบ กดทับ
และบังคับของผลงานชิ้นที่ 1 ล้อมกรอบ จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 50 (n = 50)

ข้อ	รายการประเมิน	$\bar{x}$	SD	แปล
ด้านความเข้าใจในเนื้อหาเปรียบเทียบ				
1.	โครงสร้างทางสังคมมีผลต่อการล้อมกรอบทางความคิด	4.08	0.47	มาก
2.	โครงสร้างทางสังคมคือสิ่งที่คอยควบคุมเราแต่เราแทบไม่รู้สึกรถึง	3.74	0.66	มาก
รวมด้านความเข้าใจในเนื้อหาเปรียบเทียบ		3.91	0.13	มาก
ด้านเทคนิควิธีการในผลงาน				
1.	ผลงานสื่อสารให้เข้าใจถึงการมีอยู่ของการล้อมกรอบ	3.88	0.43	มาก
2.	การใช้ศิลปะการจัดวางทำให้สามารถสื่อสารได้ง่ายขึ้น	3.72	0.57	มาก
รวมด้านเทคนิควิธีการในผลงาน		3.80	0.07	มาก
ด้านความน่าเชื่อถือในตัวผลงาน				
1.	ปัจจุบันผู้คนปฏิบัติไปตามโครงสร้างทางสังคมโดยแทบไม่ได้รับรู้ถึงการมีอยู่ของการล้อมกรอบทางความคิด	3.92	0.52	มาก
รวมด้านความน่าเชื่อถือ		3.92	0.52	มาก
ด้านองค์ประกอบการจัดวาง				
1.	รูปแบบและการนำเสนอภายในพื้นที่ที่มีความเหมาะสม	4.06	0.47	มาก
2.	โครงสร้างและรูปแบบของชิ้นงานมีความเหมาะสม	3.96	0.63	มาก
รวมด้านองค์ประกอบการจัดวาง		4.01	0.08	มาก
ด้านหลักเกณฑ์และการออกแบบ				
1.	มีการแสดงออกถึงจุดมุ่งหมายที่ชัดเจนในเนื้อหา	3.62	0.49	มาก
2.	ผลงานมีสัดส่วนที่สัมพันธ์กันและสอดคล้องกับเรื่องราว	3.66	0.62	มาก
3.	ผลงานแสดงออกถึงโครงสร้างทางสังคมเชิงอำนาจที่ก่อให้เกิดการล้อมกรอบ	3.80	0.60	มาก
รวมด้านหลักเกณฑ์และการออกแบบ		3.69	0.06	มาก

ตาราง 2 (ต่อ)

ข้อ	รายการประเมิน	$\bar{x}$	SD	แปล
ด้านความหมายของผลงาน				
1.	ผลงานทำให้ท่านเข้าใจถึงรูปแบบการมีอยู่ของรูปแบบโครงสร้างทางสังคม	3.64	0.56	มาก
2.	ผลงานนี้เหมาะสมกับยุคสมัยในปัจจุบันที่ผู้คนทั่วไปปฏิบัติไปตามโครงสร้างทางสังคมโดยไม่ได้รับรู้ถึงการมีอยู่ของ การล้อมกรอบ โดยโครงสร้างทางสังคมเอง	3.64	0.71	มาก
รวมด้านความหมายของผลงาน		3.64	0.08	มาก
รวม		3.69	0.07	มาก

สรุปผล ค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ชมผลงานศิลปะและตอบแบบสอบถาม ความเข้าใจในผลงานศิลปะในหัวข้อเรื่องการศึกษาเพื่อการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะการจัดการทัศนศึกษา โครงสร้างทางสังคมเชิงอำนาจที่ก่อให้เกิดการ ล้อมกรอบ กดทับ และบังคับของผลงานชิ้นที่ 1 ล้อมกรอบ

จากตาราง 3 พบว่า ผู้เข้าชมผลงานศิลปะและตอบแบบสอบถาม จำนวน 50 คน มีความเห็นต่อผลงานชิ้นที่ 1 ล้อมกรอบ มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.69 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.07 ซึ่งมีความเห็นอยู่ในระดับที่มาก โดยด้านความน่าเชื่อถือ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 3.92 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.52 ซึ่งก็ยังมีความเห็นอยู่ในระดับที่มาก รองลงมาคือด้านความเข้าใจในเนื้อหา เปรียบเทียบมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.91 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.13มีความเห็นอยู่ในระดับที่มาก และด้านเทคนิควิธีการในผลงาน ซึ่งมาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ในระดับที่ต่ำสุดคือ 3.80 และ 0.07 ซึ่งมีความเห็นอยู่ในระดับที่ มาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อของแต่ละด้านพบว่า ด้านความเข้าใจในเนื้อหาเปรียบเทียบเกี่ยวกับ โครงสร้างทางสังคมมีผลต่อการล้อมกรอบทางความคิดมีค่าเฉลี่ยสูงสุด 4.08 ส่วนค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.47 ซึ่งมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และรองลงมาคือ โครงสร้างทางสังคมคือสิ่งที่คอยควบคุมเราแต่เราแทบไม่รู้สึถึง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.74 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.66 มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากเช่นกัน จะเห็นได้ว่าผู้ชมสามารถเข้าใจเนื้อหาของแนวคิดและมีความเห็นที่อยู่ในระดับมากอาจเนื่องจากผู้ชมส่วนใหญ่เป็น นักศึกษา และอาจารย์ จึงส่งผลให้ผู้ชมมีความรู้ในระดับหนึ่งและมีความเข้าใจต่อระบบความคิดเกี่ยวกับโครงสร้างทางสังคมในระดับหนึ่งเช่นกัน และส่งผลให้ผู้ชมเห็นด้วยต่อแนวคิดที่ผู้วิจัยต้องการที่จะนำเสนอตนเอง

ด้านเทคนิควิธีการในผลงาน เกี่ยวกับ ผลงานสื่อสารให้เข้าใจถึงการมีอยู่ของ การล้อมกรอบ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 3.88 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.43 ซึ่งมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และรองลงมาก็คือการใช้งานศิลปะจัดวางทำให้สามารถสื่อสารได้ง่ายขึ้นมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.72 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.57 มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เช่นกัน มาก จะเห็นได้ว่าลักษณะตัวผลงานในรูปแบบศิลปะการจัดวางนั้นกระทบต่อการรับรู้ของผู้ชมได้ในระดับหนึ่ง จากรูปทรง 3 มิติที่สามารถจำต้องและเข้าไปอยู่ภายในได้ แต่เนื่องจากผลงานมีความเป็นศิลปะเชิงแนวคิดอยู่ในระดับหนึ่งผู้ชมจึงจำเป็นต้องรับรู้เรื่องราวโดยการอ่านคำอธิบายหลังจากที่ชมงานจะส่งผลให้การรับรู้ในการดูก่อนจะอ่านนั้นแตกต่างจากการรับรู้หลังจากอ่านคำอธิบายต่อชิ้นงาน โครงสร้างของห้องที่ผนังมีแต่กรอบและภายในมีไฟสีนวลอ่อนส่องแสงทำให้เกิดแสงเงาที่สวยงามดึงดูดให้ผู้เข้ามาชมผลงาน เข้าไปมีส่วนร่วมในผลงานโดยการ เข้าไปถ่ายรูปอยู่ภายใน เป็นไปตามความต้องการของผู้วิจัย การรับรู้ของผู้ชมจะเป็นไปในทางเฉยๆและไม่เข้าใจว่าโครงสร้างนี้คืออะไร แต่เมื่อรับรู้ต่อแนวความคิดผ่านคำอธิบายการรับรู้ของผู้ชมก็จะเปลี่ยนไป ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของผู้วิจัยที่ว่า โครงสร้างเชิงอำนาจในสังคมที่ล้อมกรอบเราอยู่นั้นคล้ายกับห้องสี่เหลี่ยมที่มีทางเข้าทางออก ขึ้นอยู่กับว่าเราสามารถรับรู้และเปิดประตูออกมาดูและเข้าใจกับสิ่งเหล่านั้นที่ซ่อนอยู่ว่าเป็นเพียงโครงสร้างที่ถูกสร้างขึ้นมานั่นเอง

ด้านความน่าเชื่อถือในตัวผลงาน เกี่ยวกับ ปัจจุบันผู้คนปฏิบัติไป ตามโครงสร้างทางสังคม โดยแทบไม่ได้รับรู้ถึงการมีอยู่ของการล้อมกรอบทางความคิด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.92 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.52 มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่ออยู่ภายใต้กรอบของสังคมนั้นเรามักจะปฏิบัติตาม สิ่งเหล่านั้นโดยแทบไม่ได้รับรู้ถึงการมีอยู่ของมันรูปแบบของอำนาจ ผู้ชมจะสามารถรับรู้ถึงสิ่งเหล่านี้ได้ทันทีที่อ่านคำอธิบายซึ่งคำอธิบายก็เป็นการยกเหตุผลและตัวอย่างเปรียบเทียบ จึงส่งผลให้ผู้ชมเข้าใจและเห็นด้วยต่อแนวคิดที่เสนอนั้น

ด้านองค์ประกอบการจัดวาง เกี่ยวกับ รูปแบบการนำเสนอภายในพื้นที่ที่มีความเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดเท่ากับ 4.06 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.47 มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก รองลงมาก็คือโครงสร้างและรูปแบบของชิ้นงานมีความเหมาะสมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.96 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.63 มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เนื่องจากเป็นผลงานศิลปะการจัดวาง สถานที่และรูปแบบของพื้นที่จึงมีความสำคัญต่อตัวผลงาน ผลงานล้อมกรอบรูปแบบและการนำเสนอคือการสร้างห้องที่ขนาดพอคนเข้าไปยืนได้ขึ้นมาและรอบด้านเป็นโครงไม้สี่เหลี่ยมเหมือนกรอบ และมีไฟอยู่ด้านในแสงของไฟจะส่องกระจายรอบด้านและเนื่องจากโครงไม้มีลักษณะเป็นกรอบเรียงทับกันจนเป็นผนังจึงมีช่องที่สามารถมองลอดออกไปได้แสดงจึงลอดออกไปและมีเงาของกรอบไม้กระทบไปตามพื้นที่และผนัง และการปรับแสงให้พอเหมาะทำให้ความชัดของแสงเงามากขึ้นส่งผลให้เหมือนมีเงาของกรอบไม้อยู่ล้อมรอบเต็มไปหมด

ด้านหลักเกณฑ์และการออกแบบ เกี่ยวกับ ผลงานแสดงออกถึงโครงสร้างทางสังคมเชิงอำนาจที่ก่อให้เกิด การล้อมกรอบซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดเท่ากับ 3.80 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.60 มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากร้องลงมาคือ ผลงานมีสัดส่วนที่สัมพันธ์กันและสอดคล้องกับเรื่องราวมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.66 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.62 และมีการแสดงออกในจุดมุ่งหมายที่ชัดเจนในเนื้อหาซึ่งมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดเท่ากับ 3.62 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.49 มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มาก จุดมุ่งหมายในการแสดงออกของผลงานล้อมกรอบคือ การแสดงถึงโครงสร้างที่ล้อมรอบอยู่ในเชิงรูปแบบและโครงสร้างเหล่านั้นในเชิงแนวคิดคือกรอบจำนวนมากที่ล้อมรอบอยู่รอบตัว กรอบให้ความหมายถึงรูปร่างพื้นฐานของรูปทรงต่างๆ รูปร่างสี่เหลี่ยมให้ความรู้สึกถึงความ เป็นโครงสร้างที่แข็งแรง รูปแบบของห้องที่ผู้ชมสามารถเข้าไปภายในและมองออกมาภายนอกได้ส่งผลให้ผู้ชมรับรู้ถึงกรอบที่อยู่ล้อมรอบได้มากขึ้น แต่ด้วยความที่ผลงานมีเพียงกรอบที่สร้างเป็นห้องเล็กๆ และไม่ได้ใช้สัญลักษณ์ใดๆ ไปมากกว่านี้จึงส่งผลให้ ผู้ชมบางท่านอาจคิดไปไม่ถึงสิ่งที่ผู้วิจัยแสดงออก แต่ภายใต้ความไม่เข้าใจเหล่านั้นก็ยังคงแนวความคิดที่ว่า ยุคสมัยในปัจจุบันที่ผู้คนทั่วไปปฏิบัติไปตาม โครงสร้างทางสังคมโดยไม่ได้รับรู้ถึงการมีอยู่ของ การล้อมกรอบ โดยโครงสร้างทางสังคมเอง

ด้านความหมายของผลงาน เกี่ยวกับผลงานชิ้นนี้ทำให้ท่านเข้าใจถึงรูปแบบการมีอยู่ของ โครงสร้างทางสังคมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.64 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.56 มีความคิดเห็นในระดับมาก และ ด้านผลงานชิ้นนี้มีความเหมาะสมกับยุคสมัยในปัจจุบันที่ผู้คนทั่วไปปฏิบัติไปตาม โครงสร้างทางสังคมโดยไม่ได้รับรู้ถึงการมีอยู่ของ การล้อมกรอบ โดยโครงสร้างทางสังคมเองมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.64 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.71 มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ซึ่งทั้ง 2 ข้อในด้านความหมายของผลงาน มีค่าเท่ากัน ความหมายของผลงานล้อมกรอบคือการแสดงให้เห็นถึงการซ่อนอยู่ของโครงสร้างสังคมเชิงอำนาจ ที่ล้อมรอบตัวเราเหมือนกำแพงห้อง แต่ในส่วนนี้นั้นหากผู้ชมไม่อ่านคำอธิบายก็จะไม่สามารถรับรู้ได้เลยว่า สิ่งที่อยู่ล้อมรอบนั้นคืออะไรจึงส่งผลให้คะแนนในส่วนนี้ หากดูเป็นรายชื่อจะอยู่ในระดับต่ำที่สุด

ผลงานชิ้นที่ 2 การกดทับ

การกดทับเป็นการนำเอากรอบมาประกอบเป็นโครงสร้างของพิธีมิตที่เป็นรูปทรงที่หนักแน่น และแสดงให้เห็นถึงอำนาจ จัดวางโดยการวางอยู่บนแก้วที่ใส่น้ำอยู่เต็มแก้ว เพื่อแสดงถึงอำนาจที่คอยกดทับสิ่งที่อยู่เบื้องล่างโดยน้ำในแก้วนั้นหมายถึงปัญญาตามความหมายของความคิดแบบเอเชีย

โครงสร้างรูปพิธีมิตคล้ายหลังคาแสดงให้เห็นถึงการกด ลงสู่ด้านล่าง และบริเวณด้านล่างก็มีแก้วที่มีน้ำอยู่เต็มแก้ววางรองรับไว้ที่ 4 มุมเหมือนกับเสาและสัญลักษณ์ของน้ำที่เต็มแก้วนั้นก็เป็นที่เข้าใจกันดีว่าคือความหมายของความรู้ที่มีจนแทบล้นแต่ก็ถูกกดทับเอาไว้โดยโครงสร้างทางสังคม

สอดคล้องกับทฤษฎี สังคมแห่งวินัยของฟูโกต์ วินัยคือการที่อำนาจจะควบคุมการเคลื่อนไหว ทั่วทั้งร่างกาย ความสามารถของร่างกายคน ด้วยจุดมุ่งหมายเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพและการ เคลื่อนไหวภายในองค์กร การควบคุมนี้กระทำไปอย่างสม่ำเสมอและปกติ จนไม่ทำให้กิจกรรมของ มนุษย์ต้องหยุดหรือสะดุดลงเลย วินัยไม่ได้เข้ามาแทนที่รูปแบบอำนาจอื่น ซึ่งดำรงอยู่ก่อนหน้านี้แล้วแต่ วินัย “เข้ามายึดครองครอบงำ เชื่อมโยงรูปแบบอำนาจอื่น ทำให้มันมีอำนาจยึดกุมมากขึ้น มี ประสิทธิภาพมากขึ้น และที่สำคัญที่สุดมันทำให้อำนาจส่งผลทั้งในส่วนที่เป็นรายละเอียดเล็กที่สุดหรือ ห่วงโกลที่ที่สุด”

ฟูโกต์เสนอว่าวินัยเป็นการเปลี่ยนร่างกายมนุษย์ให้เป็นวัตถุ เป็นการควบคุมทางสังคมที่สำคัญที่สุดของยุคสมัยปัจจุบัน โดยเป้าหมายเพื่อ “สร้างร่างกายที่เชื่อ ว่านอนสอนง่าย เพื่อที่จะ นำมาใช้เปลี่ยนแปลงและปรับปรุง”

วินัยของร่างกายเกิดขึ้นโดยการแบ่งร่างกายเป็นหน่วยย่อย เช่น แขน ขา ไหล่ หลัง และให้มีการ ศึกษา คำนวณ ฝึกฝนอวัยวะแต่ละส่วนเหล่านี้อย่างละเอียดแม่นยำ ทั้งนี้เพื่อการควบคุมทั้ง แต่ละ ส่วนและทั้งหมดของร่างกาย ตัวอย่างที่ชัดเจนที่สุดคือการฝึกฝนของทหาร (ธีรยุทธ บุญมี. 2557: 163-165)

ภาพประกอบ 27 การกดทับ

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ชมผลงานศิลปะและตอบแบบสอบถาม
ความเข้าใจในผลงานศิลปะในหัวข้อเรื่องการศึกษาเพื่อการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ
การจัดวาง กรณียศึกษาโครงสร้างทางสังคมเชิงอำนาจที่ก่อให้เกิดการ ล้อมกรอบ กดทับ
และบังคับ ของผลงานชิ้นที่ 2 กดทับ จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 50 (n = 50)

ข้อ	รายการประเมิน	$\bar{x}$	SD	แปล
ด้านความเข้าใจในเนื้อหาเปรียบเทียบ				
1.	โครงสร้างทางสังคมมีผลต่อการกดทับทางความคิด	4.00	0.34	มาก
2.	โครงสร้างทางสังคมคือสิ่งที่คอยควบคุมเราแต่เราแทบไม่รู้สึกรถึง	3.90	0.54	มาก
รวมด้านความเข้าใจในเนื้อหาเปรียบเทียบ		3.95	0.10	มาก
ด้านเทคนิควิธีการในผลงาน				
1.	ผลงานสื่อสารให้เข้าใจถึงการมีอยู่ของการกดทับ	3.64	0.52	มาก
2.	การใช้ศิลปะการจัดวางทำให้สามารถสื่อสารได้ง่ายขึ้น	3.72	0.57	มาก
รวมด้านเทคนิควิธีการในผลงาน		3.68	0.02	มาก
ด้านความน่าเชื่อถือในตัวผลงาน				
1.	ปัจจุบันผู้คนปฏิบัติไปตามโครงสร้างทางสังคมโดยแทบไม่ได้รับรู้ถึงการมีอยู่ของการกดทับทางความคิด	3.82	0.38	มาก
รวมด้านความน่าเชื่อถือ		3.82	0.38	มาก
ด้านองค์ประกอบการจัดวาง				
1.	รูปแบบและการนำเสนอภายในพื้นที่ที่มีความเหมาะสม	3.92	0.34	มาก
2.	โครงสร้างและรูปแบบของชิ้นงานมีความเหมาะสม	3.72	0.53	มาก
รวมด้านองค์ประกอบการจัดวาง		3.82	0.10	มาก
ด้านหลักเกณฑ์และการออกแบบ				
1.	มีการแสดงออกถึงจุดมุ่งหมายที่ชัดเจนในเนื้อหา	3.64	0.56	มาก
2.	ผลงานมีสัดส่วนที่สัมพันธ์กันและสอดคล้องกับเรื่องราว	3.52	0.50	มาก
3.	ผลงานแสดงออกถึงโครงสร้างทางสังคมเชิงอำนาจที่ก่อให้เกิดการกดทับ	3.82	0.55	มาก
รวมด้านหลักเกณฑ์และการออกแบบ		3.66	0.03	มาก

ตาราง 3 (ต่อ)

ข้อ	รายการประเมิน	$\bar{x}$	SD	แปล
ด้านความหมายของผลงาน				
1.	ผลงานทำให้ท่านเข้าใจถึงรูปแบบการมีอยู่ของรูปแบบโครงสร้างทางสังคม	3.68	0.55	มาก
2.	ผลงานนี้เหมาะสมกับยุคสมัยในปัจจุบันที่ผู้คนทั่วไปปฏิบัติไปตามโครงสร้างทางสังคมโดยไม่ได้รับรู้ถึงการมีอยู่ของ การล้อมกรอบ โดยโครงสร้างทางสังคมเอง	3.60	0.49	มาก
รวมด้านความหมายของผลงาน		3.64	0.03	มาก
รวม		3.70	0.07	มาก

สรุปผล ค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ชมผลงานศิลปะและตอบแบบสอบถาม ความเข้าใจในผลงานศิลปะในหัวข้อเรื่องการศึกษาเพื่อการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะการจัดวางกรณีศึกษา โครงสร้างทางสังคมเชิงอำนาจที่ก่อให้เกิดการ ล้อมกรอบ กดทับ และบังคับ ของผลงานชิ้นที่ 2 กดทับ

จากตาราง 3 พบว่า ผู้เข้าชมผลงานศิลปะและตอบแบบสอบถาม จำนวน 50 คน มีความเห็น ต่อผลงานชิ้นที่ 2 กดทับ มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.70 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.07 ซึ่งมีความเห็นอยู่ในระดับที่มาก โดย ด้านความเข้าใจในเนื้อหาเปรียบเทียบ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 3.95 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.10 ซึ่งก็มีความเห็นอยู่ในระดับที่มาก รองลงมาคือ ด้านความ น่าเชื่อถือมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.82 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.38 มีความเห็นอยู่ในระดับที่มาก และด้านความหมายของผลงาน ซึ่งมาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ในระดับที่ต่ำสุดคือ 3.64 และ 0.03 ซึ่งมีความเห็นอยู่ในระดับที่ มาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อของแต่ละด้านพบว่า ด้านความเข้าใจในเนื้อหาเปรียบเทียบ เกี่ยวกับ โครงสร้างทางสังคมมีผลต่อการกดทับ ทางความคิดมี ค่าเฉลี่ยสูงสุด 4.00 ส่วนค่าเบี่ยงเบน มาตรฐานเท่ากับ 0.34 ซึ่งมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และรองลงมาคือ โครงสร้างทางสังคมคือสิ่งที่ คอยควบคุมเราแต่เราแทบไม่รู้สึถึงมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.90 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.54 มีความ คิดเห็นอยู่ในระดับมากเช่นกัน จะเห็นได้ว่าผู้ชมสามารถเข้าใจเนื้อหาของแนวคิดและมีความเห็นที่อยู่ใน ระดับมากอาจเนื่องจากผู้ชมส่วนใหญ่เป็น นักศึกษา และอาจารย์ จึงส่งผลให้ผู้ชมมีความรู้ในระดับ หนึ่งและมีความเข้าใจต่อระบบความคิดเกี่ยวกับโครงสร้างทางสังคมในระดับหนึ่งเช่นกัน และส่งผลให้ ผู้ชมเห็นด้วยต่อแนวคิดที่ผู้วิจัยต้องการที่จะนำเสนอตนเอง

ด้านเทคนิควิธีการในผลงาน เกี่ยวกับ การใช้งานศิลปะจัดวางทำให้สามารถสื่อสาร ได้ง่ายขึ้น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.72 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.57 มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และ รองลงมาคือผลงานสื่อสารให้เข้าใจถึงการมีอยู่ของการล้อมกรอบ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 3.64 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.52 ซึ่งมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ในส่วนเทคนิควิธีการนั้นผลงานการ กดทับเป็นผลงานที่มีการเสริมความเป็นศิลปะการจัดวางน้อยที่สุด แต่เป็นผลงานประติมากรรมเชิง แนวคิด สามมิติ โครงสร้างรูปพีระมิดคล้ายหลังคาแสดงให้เห็นถึงการกด ลงสู่ด้านล่าง และบริเวณ ด้านล่างก็มีแก้วน้ำที่มียาอยู่เต็มแก้ววางรองรับไว้ที่ 4 มุมเหมือนกับเสาและสัญลักษณ์ของน้ำที่เต็ม แก้วนั้นก็เป็นที่น่าสนใจดีว่าคือความหมายของความรู้ที่มีจนแทบล้นแต่ก็ถูกกดทับเอาไว้โดยโครงสร้าง ทางสังคม

ด้านความน่าเชื่อถือในตัวผลงาน เกี่ยวกับ ปัจจุบันผู้คนปฏิบัติไปตามโครงสร้างทางสังคม โดยแทบไม่ได้ รับรู้ถึงกา รมีอยู่ของการกดทับ ทางความคิด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.82 ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐานเท่ากับ 0.38 มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่ออยู่ภายใต้กรอบของสังคมนั้นเรามักจะ ปฏิบัติตาม สิ่งเหล่านั้นโดยแทบไม่ได้รับรู้ถึงการมีอยู่ของมันรูปแบบของอำนาจ ผู้ชมจะสามารถรับรู้ถึง สิ่งเหล่านี้ได้ทันทีที่อ่านคำอธิบายซึ่งคำอธิบายก็เป็นการยกเหตุผลและตัวอย่างเปรียบเทียบ จึงส่งผล ให้ผู้ชมเข้าใจและเห็นด้วยต่อแนวคิดที่เสนอนั้น

ด้านองค์ประกอบการจัดวาง เกี่ยวกับ รูปแบบการนำเสนอภายในพื้นที่ที่มีความเหมาะสม มี ค่าเฉลี่ยมากที่สุดเท่ากับ 3.92 ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐานเท่ากับ 0.34 มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือโครงสร้างและรูปแบบของชิ้นงานมีความ เหมาะสมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.72 ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐานเท่ากับ 0.53 มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ด้านหลักเกณฑ์และการออกแบบ เกี่ยวกับ มีการแสดงออกในจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน ในเนื้อหา ซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดเท่ากับ 3.82 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.55 มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก รองลงมาผลงานแสดงออกถึงโครงสร้างทางสังคมเชิงอำนาจที่ก่อให้เกิด การกดทับ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.64 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.56 มีความคิดเห็นอยู่ใน ระดับมากและ ผลงานมีสัดส่วนที่ สัมพันธ์กันและสอดคล้องกับ เรื่องราวมีค่าเฉลี่ย น้อยที่สุด อยู่ที่ 3.52 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.50 มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก จุดมุ่งหมายในการแสดงออกของผลงานการกดทับคือ การแสดง ถึงโครงสร้างที่กดทับลงบนความคิดที่ชัดเจน

ด้านความหมายของผลงาน เกี่ยวกับ ผลงานชิ้นนี้ทำให้ท่านเข้าใจถึงรูปแบบการมีอยู่ของ โครงสร้างทางสังคมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.68 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.55 มีความคิดเห็นใน ระดับมาก และ ด้านผลงานชิ้นนี้มีความเหมาะสมกับยุคสมัยในปัจจุบันที่ผู้คนทั่วไปปฏิบัติไปตาม โครงสร้างทางสังคมโดยไม่ได้รับ รับรู้ถึงการมีอยู่ของ การกดทับ โดยโครงสร้างทาง สังคมเองมีค่าเฉลี่ย

เท่ากับ 3.60 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.49 มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ความหมายของผลงานการกดทับคือการแสดงให้เห็นถึงการซ่อนอยู่ของโครงสร้างสังคมเชิงอำนาจ ที่กดทับความคิดของเราเหมือนหลังคาที่กดทับเสาต่างๆ หากนำเสาออกมาก็จะทำให้หลังคาพังลงมาได้ การกดทับในความรู้สึกเหล่านี้เป็นโครงสร้างทางสังคมที่ถูกสร้างขึ้นมาอย่างหนึ่งส่งผลให้คนในสังคมไม่กล้าที่จะก้าวออกมา

ผลงานชิ้นที่ 3 การบังคับ

การบังคับเป็นการนำเอากรอบมาประกอบกันเป็นรูปทรงสี่เหลี่ยมที่และทับกันจนสูงภายในตันให้เห็นเพียงสี่เหลี่ยมใหญ่คล้ายกำแพงและนำมาจัดวางตรงบริเวณทางเดินเข้าพื้นที่ แบบขวางทางเพื่อบังคับให้ผู้ชมที่เข้าชมงานต้องเดินเข้าออกในทางที่เหลืออยู่เพื่อแสดงถึงการบังคับ

ผลงานชิ้นนี้หากมองเผินๆจะเห็นเพียงแค่วังไม้คล้ายกำแพงด้านเดียวคล้ายกับชั้นล้อมกรอบแต่หากอ่านคำอธิบายจะเข้าใจได้ว่าพื้นที่ที่ผลงานตั้งอยู่นั้นบังคับให้ผู้ชมต้องเดินเข้ามาในทิศทางที่ผู้วิจัยกำหนด โดยใช้ตัวผลงานการบังคับเป็นเครื่องมือ เราอาจจะไม่รู้สึกว่ามันบังคับอะไรเหมือนถนนหนทางต่างๆ เจอกำแพงเจอ ไฟเขียวไฟแดง และสิ่งเหล่านั้นก็เป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นมาเหมือนกับการบังคับทิศทางทางความคิดของคนในสังคมที่ถูกสร้างและควบคุมด้วยสิ่งแวดล้อมต่างๆ สอดคล้องกับทฤษฎี การปกครองของรัฐรูปแบบใหม่ และการปกครองของการใช้วินัย เช่น กฎหมาย วัฒนธรรม สภาพสังคมที่พยายามผลักดันให้เราเดินไปในทิศทางที่ต้องการ

ภาพประกอบ 28 การบังคับ

ตาราง 4 ค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ชมผลงานศิลปะและตอบแบบสอบถาม
ความเข้าใจในผลงานศิลปะในหัวข้อเรื่องการศึกษาเพื่อการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ
การจัดวาง กรณียศึกษาโครงสร้างทางสังคมเชิงอำนาจที่ก่อให้เกิดการ ล้อมกรอบ กดทับ
และบังคับ ของผลงานชิ้นที่ 3 บังคับ จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 50 (n = 50)

ข้อ	รายการประเมิน	$\bar{x}$	SD	แปล
ด้านความเข้าใจในเนื้อหาเปรียบเทียบ				
1.	โครงสร้างทางสังคมมีผลต่อการบังคับทางความคิด	4.02	0.41	มาก
2.	โครงสร้างทางสังคมคือสิ่งที่คอยควบคุมเราแต่เราแทบไม่รู้สึกรถึง	3.50	0.67	มาก
รวมด้านความเข้าใจในเนื้อหาเปรียบเทียบ		3.76	0.13	มาก
ด้านเทคนิควิธีการในผลงาน				
1.	ผลงานสื่อสารให้เข้าใจถึงการมีอยู่ของการบังคับ	3.70	0.46	มาก
2.	การใช้ศิลปะการจัดวางทำให้สามารถสื่อสารได้ง่ายขึ้น	3.60	0.49	มาก
รวมด้านเทคนิควิธีการในผลงาน		3.65	0.02	มาก
ด้านความน่าเชื่อถือในตัวผลงาน				
1.	ปัจจุบันผู้คนปฏิบัติไปตามโครงสร้างทางสังคมโดยแทบไม่ได้รับรู้ถึงการมีอยู่ของการบังคับทางความคิด	3.92	0.52	มาก
รวมด้านความน่าเชื่อถือ		3.82	0.52	มาก
ด้านองค์ประกอบการจัดวาง				
1.	รูปแบบและการนำเสนอภายในพื้นที่ที่มีความเหมาะสม	3.78	0.41	มาก
2.	โครงสร้างและรูปแบบของชิ้นงานมีความเหมาะสม	3.60	0.49	มาก
รวมด้านองค์ประกอบการจัดวาง		3.69	0.04	มาก
ด้านหลักเกณฑ์และการออกแบบ				
1.	มีการแสดงออกถึงจุดมุ่งหมายที่ชัดเจนในเนื้อหา	3.62	0.49	มาก
2.	ผลงานมีสัดส่วนที่สัมพันธ์กันและสอดคล้องกับเรื่องราว	3.44	0.50	มาก
3.	ผลงานแสดงออกถึงโครงสร้างทางสังคมเชิงอำนาจที่ก่อให้เกิดการบังคับ	3.74	0.52	มาก
รวมด้านหลักเกณฑ์และการออกแบบ		3.60	0.02	มาก

ตาราง 4 (ต่อ)

ข้อ	รายการประเมิน	$\bar{x}$	SD	แปล
ด้านความหมายของผลงาน				
1.	ผลงานทำให้ท่านเข้าใจถึงรูปแบบการมีอยู่ของรูปแบบโครงสร้างทางสังคม	3.56	0.50	มาก
2.	ผลงานนี้เหมาะสมกับยุคสมัยในปัจจุบันที่ผู้คนทั่วไปปฏิบัติไปตามโครงสร้างทางสังคมโดยไม่ได้รับรู้ถึงการมีอยู่ของ การกดทับ โดยโครงสร้างทางสังคมเอง	3.56	0.67	มาก
รวมด้านความหมายของผลงาน		3.56	0.09	มาก
รวม		3.61	0.07	มาก

สรุปผล ค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ชมผลงานศิลปะและตอบแบบสอบถาม ความเข้าใจในผลงานศิลปะในหัวข้อเรื่องการศึกษาเพื่อการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะการจัดวางกรณีศึกษา โครงสร้างทางสังคมเชิงอำนาจที่ก่อให้เกิดการ ล้อมกรอบ กดทับ และบังคับ ของผลงานชิ้นที่ 3 บังคับ

จากตาราง 3 พบว่า ผู้เข้าชมผลงานศิลปะและตอบแบบสอบถาม จำนวน 50 คน มีความเห็น ต่อผลงานชิ้นที่ 3 บังคับ มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.61 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.07 ซึ่งมีความเห็นอยู่ในระดับที่มาก โดย ด้านความน่าเชื่อถือ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 3.82 ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐานเท่ากับ 0.52 ซึ่งก็ยังมีความเห็นอยู่ในระดับที่มาก รองลงมาคือ ด้านความเข้าใจในเนื้อหา เปรียบเทียบมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.76 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.13 มีความเห็นอยู่ในระดับที่มาก และด้านความหมายของผลงาน ซึ่งมาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ในระดับที่ต่ำสุดคือ 3.56 และ 0.09 ซึ่งมีความเห็นอยู่ในระดับที่ มาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อของแต่ละด้านพบว่า ด้านความเข้าใจในเนื้อหาเปรียบเทียบ เกี่ยวกับ โครงสร้างทางสังคมมีผลต่อการบังคับ ทางความคิดมี ค่าเฉลี่ยสูงสุด 4.02 ส่วนค่าเบี่ยงเบน มาตรฐานเท่ากับ 0.41 ซึ่งมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และรองลงมาคือ โครงสร้างทางสังคมคือสิ่งที่ คอยควบคุมเราแต่เราแทบไม่รู้สึถึงมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.50 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.67 มีความ คิดเห็นอยู่ในระดับมากเช่นกัน จะเห็นได้ว่าผู้ชมสามารถเข้าใจเนื้อหาของแนวคิดและมีความเห็นที่อยู่ใน ระดับมากอาจเนื่องจากผู้ชมส่วนใหญ่เป็น นักศึกษา และอาจารย์ จึงส่งผลให้ ผู้ชมมีความรู้ในระดับ หนึ่งและมีความเข้าใจต่อระบบความคิดเกี่ยวกับโครงสร้างทางสังคมในระดับหนึ่งเช่นกัน และส่งผลให้ ผู้ชมเห็นด้วยต่อแนวคิดที่ผู้วิจัยต้องการที่จะนำเสนอตนเอง

ด้านเทคนิควิธีการในผลงาน เกี่ยวกับ ผลงานสื่อสารให้เข้าใจถึงการมีอยู่ของการบังคับ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 3.70 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.46 มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และรองลงมาก็คือ การใช้ศิลปะการจัดวางทำให้สามารถสื่อสารได้ง่ายขึ้น มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.60 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.49 ซึ่งมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ผลงานการบังคับนั้นมีการใช้แนวคิดความเป็นศิลปะการจัดวางเสริมเข้าไปในความเป็นประติมากรรมมากที่สุดในสามชิ้นเพราะหากนำไปพื้นที่อื่นที่ไม่ใช่ทางเดินผลงานชิ้นนี้ก็จะไม่มีความหมายตรงตามแนวคิดของผู้วิจัย ผลงานชิ้นนี้หากมองเผินๆจะเห็นเพียงแค่โครงไม้คล้ายกำแพงด้านเดียวคล้ายกับ บัซันล้อมกรอบแต่หากอ่านคำอธิบายจะเข้าใจได้ว่าพื้นที่ที่ผลงานตั้งอยู่นั้นบังคับให้ผู้ชมต้องเดินเข้ามาในทิศทางที่ผู้วิจัยกำหนด โดยใช้ตัวผลงานการบังคับเป็นเครื่องมือ ซึ่งศิลปะการจัดวางนั้นทำให้สื่อถึงแนวคิดเรื่องของการบังคับเชิงอำนาจภายในโครงสร้างทางสังคมได้ เป็นอย่างดี เราอาจจะไม่รู้สีกว่ามันบังคับอะไรเหมือนถนนหนทางต่างๆ เจอกำแพงเจอไฟเขียวไฟแดง และสิ่งเหล่านั้นก็เป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นมาเหมือนกับการบังคับทิศทางทางความคิดของคนในสังคมที่ถูกสร้างและควบคุมด้วยสิ่งแวดล้อมต่างๆ

ด้านความน่าเชื่อถือในตัวผลงาน เกี่ยว กับ ปัจจุบันผู้คนปฏิบัติไปตามโครงสร้างทางสังคมโดยแทบไม่ได้ รับรู้ถึงการมีอยู่ของการกดทับ ทางความคิด มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.92 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.52 มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่ออยู่ภายใต้กรอบของสังคมนั้นเรามักจะปฏิบัติตาม สิ่งเหล่านั้นโดยแทบไม่ได้รับรู้ถึงการมีอยู่ของมันรูปแบบของอำนาจ ผู้ชมจะสามารถรับรู้ถึงสิ่งเหล่านี้ได้ทันทีที่อ่านคำอธิบายซึ่งคำอธิบายก็เป็นการยกเหตุผลและตัวอย่างเปรียบเทียบ จึงส่งผลให้ผู้ชมเข้าใจและเห็นด้วยต่อแนวคิดที่เสนอนั้น

ด้านองค์ประกอบการจัดวาง เกี่ยวกับ รูปแบบการนำเสนอภายในพื้นที่ที่มีความเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดเท่ากับ 3.78 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.41 มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือโครงสร้างและรูปแบบของชิ้นงานมีความเหมาะสมมีค่า เฉลี่ยเท่ากับ 3.60 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.49 มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ผลงานการบังคับสามารถใช้พื้นที่ได้อย่างเหมาะสมเนื่องจากพยายามใช้แนวคิดความเป็นศิลปะการจัดวางนั้นทำให้สื่อถึงแนวคิดเรื่องของการบังคับเชิงอำนาจภายในโครงสร้างทางสังคมได้เป็นอย่างดี ในส่วนของโครงสร้างและรูปแบบนั้นโดยรวมแล้วถือว่ามีความเหมาะสมในระดับหนึ่ง

ด้านหลักเกณฑ์และการออกแบบ เกี่ยวกับ ผลงานแสดงออกถึงโครงสร้างทางสังคมเชิงอำนาจที่ก่อให้เกิดการบังคับมีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 3.74 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.52 มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก รองลงมา มีการแสดงออกถึงจุดมุ่งหมายที่ชัดเจนในเนื้อหา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.62 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.49 มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากและ ผลงานมีสัดส่วนที่สัมพันธ์กันและสอดคล้องกับเรื่องราวมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดอยู่ที่ 3.74 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.52

มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก จุดมุ่งหมายในการแสดงออกของผลงานการบังคับคือการบังคับทิศทางทางกายภาพของผู้สมให้ไปในทิศทางของผู้วิจัยซึ่งผลงานการบังคับมีความชัดเจนในจุดมุ่งหมายที่สอดคล้องกับเนื้อหาอยู่ในระดับพอสมควร แต่อาจเป็นเพราะความธรรมดาของรูปแบบที่เป็นเพียงรูปทรงพื้นฐานง่ายๆ ทำให้การทำความเข้าใจในชิ้นงานนั้นค่อนข้างยากในระดับหนึ่ง

ด้านความหมายของผลงาน เกี่ยวกับผลงานชิ้นนี้ทำให้ท่านเข้าใจถึงรูปแบบการมีอยู่ของโครงสร้างทางสังคมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.56 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.50 มีความคิดเห็นในระดับมาก และ ด้านผลงานชิ้นนี้มีความเหมาะสม สมกับยุคสมัยในปัจจุบันที่ผู้คนทั่วไปปฏิบัติไปตามโครงสร้างทางสังคมโดยไม่ได้รับรู้ถึงการมีอยู่ของ การกดทับ โดยโครงสร้างทางสังคมเองมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.56 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.67 มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ซึ่งทั้งสองข้อมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ความหมายของ ผลงานการกดทับคือแนวคิดเรื่องของการบังคับเชิงอำนาจภายในโครงสร้างทางสังคม เราอาจจะไม่รู้สึคว่ามันบังคับอะไรเหมือนถนนหนทางต่างๆ เจอกำแพงเจอไฟเขียวไฟแดง และสิ่งเหล่านั้นก็เป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นมาเหมือนกับการบังคับทิศทางทางความคิดของคนในสังคมที่ถูกสร้างและควบคุมด้วยสิ่งแวดล้อมต่างๆ โดยรวมแล้วผลงานสามารถแสดงถึงแนวคิดออกมาได้ในระดับหนึ่ง

กล่าวโดยสรุป ผลงานทั้ง 3 ได้ใช้ชุดความคิดเกี่ยวกับโครงสร้างทางสังคมเชิงอำนาจและการปกครอง เช่นเรื่องของ อำนาจของวินัยและการลงโทษ ที่รัฐใช้ในการควบคุมคนในสังคม ล้อมกรอบคนในสังคม และกดทับความคิดที่ต้องการที่จะต่อต้านไว้โดยใช้แนวคิดเรื่องของ พาน옵ติคอน ที่เป็นแนวคิดแบบสมัยใหม่ที่เป็นเหมือนการถูกสอดส่อง จ้องมองอยู่ตลอดเวลาโดยที่เราไม่รู้แต่ผู้คนในสังคมจะมีความรู้สึกเองว่า เราต้องทำตามบางอย่างและต้องไม่ทำในบางอย่างเพื่อให้หลุดพ้นจากโทษ หากเราทำผิดวินัย

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยในหัวข้อเรื่อง การศึกษาเพื่อการสร้างสรรคผลงานศิลปะจัดวาง : กรณีศึกษาโครงสร้างทางสังคมเชิงอำนาจที่ก่อให้เกิดการล้อมกรอบ กดทับและบังคับตามกระบวนการ และรูปแบบการสร้างสรรคผลงานศิลปะจัดวาง ซึ่งสามารถสรุปผลของการวิจัยและสร้างสรรคได้ดังนี้

ความมุ่งหมายของงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตั้งความมุ่งหมายดังนี้

1. เพื่อศึกษาที่มาของเรื่องปัญหาที่เกิดจากการตีกรอบโดยโครงสร้างทางสังคมที่ให้เกิดการนอกคอก
2. เพื่อสร้างสรรคผลงานศิลปะ เรื่อง การตีกรอบโดยโครงสร้างทางสังคมที่ให้เกิดการนอกคอก แล้วนำมาเสนอต่อสาธารณะชน จะได้ตระหนักถึงสาเหตุของปัญหาและความสำคัญที่จะได้รู้แนวทางการแก้ไขที่ผู้วิจัยได้สะท้อน

ขอบเขตการวิจัย

เพื่อให้การวิจัยครั้งนี้บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ ผู้วิจัยจึงได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยครั้งนี้ไว้ดังนี้

1. ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาจากเอกสาร ตำรา และการสืบค้นจากสื่อต่างๆ ที่มีทั้งในประเทศและต่างประเทศ เรื่องความแตกต่างของสังคมในแต่ละยุคสมัยว่ามีผลทำให้เกิดปัญหาอย่างไร
2. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือนักศึกษาด้านต่างๆ นิสิต นักศึกษาที่อยู่ทั้งในและนอกมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่เข้ามาชมนิทรรศการ
3. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือผู้ที่เข้าชมนิทรรศการ นักศึกษาด้านต่างๆ นิสิต นักศึกษา เจ้าหน้าที่ และบุคคลภายนอกที่เข้ามาติดต่อภายใน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็น ผู้เลือกและประเมินผลงานแบบสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Haphazard or accidental sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การทำวิจัยครั้งนี้ เครื่องมือในการวิจัยเกิดจากการที่ผู้วิจัยศึกษาและนำเอาข้อมูล แนวความคิด เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับเรื่องโครงสร้างทางสังคม เชิงอำนาจที่ก่อให้เกิดการ ล้อมกรอบ กดทับและบังคับ ข้อมูลทางด้านงานศิลปะเชิงแนวคิดและศิลปะการจัดวาง ที่ปรากฏในเอกสาร

ปรากฏการณ์ หรือภาพผลงานมาทำการวิเคราะห์ และมาสร้างสรรค์เป็นภาพร่างของผลงาน 3 ชิ้น แล้วนำมาให้ผู้เชี่ยวชาญเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากภาพร่างทั้งหมด มาสร้างสรรค์เป็นผลงานศิลปะการจัดวาง จำนวน 3 ชิ้น โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้กล่าวโดยสรุปคือ

1. ที่มาของแนวความคิดเนื้อหาในผลงานสร้างสรรค์ศิลปะการจัดวาง การศึกษาค้นคว้าเรื่องของโครงสร้างทางสังคมที่ส่งผลต่อการเกิดของ การล้อมกรอบ กดทับและบังคับทางความคิด
2. รูปแบบและองค์ประกอบ ทางทัศนศิลป์และแนวคิด ของผลงานสร้างสรรค์ศิลปะการจัดวาง ในเรื่อง การล้อมกรอบ กดทับและบังคับ
3. แบบสอบถามจากผู้เข้าชมผลงานในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อประกอบการศึกษาวิจัยขั้นตอนการสร้างเครื่องมือแบบสอบถาม
  1. ด้านความเข้าใจในเนื้อหาเปรียบเทียบ
    - 1.1 โครงสร้างทางสังคมมีผลต่อการล้อมกรอบทางความคิด
    - 1.2 โครงสร้างทางสังคมคือสิ่งที่คอยควบคุมเราแต่เราแทบไม่รู้สึกรู้ถึง
  2. ด้านความน่าเชื่อถือในตัวผลงาน
    - 2.1 ปัจจุบันผู้คนปฏิบัติไปตามโครงสร้างทางสังคมโดยแทบไม่ได้รับรู้ถึงการมีอยู่ของการล้อมกรอบทางความคิด
  3. ด้านองค์ประกอบการจัดวาง
    - 3.1 รูปแบบและการนำเสนอภายในพื้นที่ที่มีความเหมาะสม
    - 3.2 โครงสร้างและรูปแบบของชิ้นงานมีความเหมาะสม
  4. ด้านหลักเกณฑ์และการออกแบบ
    - 4.1 มีการแสดงออกถึงจุดมุ่งหมายที่ชัดเจนในเนื้อหา
    - 4.2 ผลงานมีส่วนที่สัมพันธ์กันและสอดคล้องกับเรื่องราว
    - 4.3 ผลงานแสดงออกถึงโครงสร้างทางสังคมเชิงอำนาจที่ก่อให้เกิดการล้อมกรอบ
  5. ด้านความหมายของผลงาน
    - 5.1 ผลงานทำให้ท่านเข้าใจถึงรูปแบบการมีอยู่ของรูปแบบโครงสร้างทางสังคม
    - 5.2 ผลงานนี้เหมาะสมกับยุคสมัยในปัจจุบันที่ผู้คนทั่วไปปฏิบัติไปตามโครงสร้างทางสังคมโดยไม่ได้รับรู้ถึงการมีอยู่ของ การล้อมกรอบ โดยโครงสร้างทางสังคมเอง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. นำผลงานที่ผู้เชี่ยวชาญด้านทัศนศิลป์คัดเลือกแบบเจาะจง จำนวน 3 ชิ้น ไปจัดแสดงผลงานศิลปะ ณ หอศิลป์ G23 โดยใช้ชื่องานว่า แหกตา Art Thesis ระหว่างวันที่ 22 กันยายน - วันที่ 27 กันยายน พ.ศ. 2558

2. แจกแบบประเมิน ให้กับผู้เข้าร่วมชมผลงานศิลปะเพื่อแสดงความคิดเห็นมีผลต่อผลงานศิลปะในหัวข้อศึกษาเรื่อง การศึกษาเพื่อการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะการจัดวาง กรณีศึกษา โครงสร้างทางสังคมเชิงอำนาจที่ก่อให้เกิดการล้อมกรอบ กดทับและบังคับ

3. รวบรวมแบบประเมิน ในช่วงระหว่างวันที่ 22-27 กันยายน 2558 จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 50 คน เพื่อนำมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล (แบบประเมินความคิดเห็นของผู้ชมงานศิลปะ) ใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ข้อมูลพื้นฐานใช้สถิติร้อยละในการวิเคราะห์
2. ข้อมูลความคิดเห็นของผู้ประเมินที่ชมผลงานศิลปะใช้สถิติการหาค่าเฉลี่ย
3. หาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 เป็นคำถามแบบเลือกตอบเกี่ยวกับข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นข้อมูลเกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ ผลจากแบบสอบถามพบว่า

1. เพศชาย จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 58
2. เพศหญิง จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 42
3. อายุ 18-21 จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 20
4. อายุ 22-25 จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 50
5. อายุ 26-30 จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 18
6. อายุ 30 ขึ้นไป จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 2
7. อาชีพ ไม่ทำงาน จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 10
8. อาชีพ นักเรียน นักศึกษา จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 44
9. อาชีพ รับจ้าง จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 6

10. อาชีพ พนักงานบริษัท จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 10
11. อาชีพ ธุรกิจส่วนตัว จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 20
12. อาชีพ ข้าราชการ จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 10
13. การศึกษา ต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 16
14. การศึกษา ปริญญาตรี จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 68
15. การศึกษา สูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 16
16. รายได้ ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 10,000 บาท จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 46
17. รายได้ 10,001-20,000 บาท จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 26
18. รายได้ 20,001-30,000 บาท จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 26
19. รายได้ มากกว่า 30,000 บาท จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 2

จากแบบสอบถาม เพศ ชายตอบแบบสอบถามมากที่สุด ร้อยละ 58 ช่วงอายุ 22 - 25 มากที่สุด ร้อยละ 50 ส่วนใหญ่มีอาชีพเป็น นักเรียนนักศึกษา ร้อยละ 44 การศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีมากที่สุด ร้อยละ 68 และส่วนใหญ่มีรายได้ ต่ำกว่า 10,000 บาท เป็นร้อยละ 46

ตอนที่ 2 เป็นคำถามแบบเลือกตอบตามความเข้าใจของผู้ชมผลงานศิลปะที่มีต่อผลงานศิลปะในหัวข้อเรื่องการศึกษาเพื่อการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะการจัดวาง กรณีศึกษาโครงสร้างทางสังคมเชิงอำนาจที่ก่อให้เกิดการ ล้อมกรอบ กดทับ และบังคับ จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 50 คนซึ่งในตอนที่ 2 ได้แบ่งเป็น 3 ชั้นผลงาน คือ ล้อมกรอบ กดทับ และบังคับ โดยแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านความเข้าใจในเนื้อหาเปรียบเทียบ 2 ข้อ 2. ด้านเทคนิควิธีการในผลงาน 2 ข้อ 3. ด้านความน่าเชื่อถือในตัวผลงาน 1 ข้อ

ผลจากแบบสอบถามพบว่า ผู้ชมผลงานศิลปะและตอบแบบสอบถามความเข้าใจในผลงานศิลปะในหัวข้อเรื่องการศึกษาเพื่อการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะการจัดวางกรณีศึกษาโครงสร้างทางสังคมเชิงอำนาจที่ก่อให้เกิดการ ล้อมกรอบ กดทับ และบังคับ ของผลงานชิ้นที่ 1 ล้อมกรอบ (ตาราง 3)

พบว่า ผู้เข้าชมผลงานศิลปะและตอบแบบสอบถาม จำนวน 50 คน มีความเห็นต่อผลงานชิ้นที่ 1 ล้อมกรอบ มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.69 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.07 ซึ่งมีความเห็นอยู่ในระดับที่มาก โดยด้านความน่าเชื่อถือ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 3.92 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.52 ซึ่งก็ยังมีความเห็นอยู่ในระดับที่มาก รองลงมาคือด้านความเข้าใจในเนื้อหาเปรียบเทียบมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.91 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.13มีความเห็นอยู่ในระดับที่มาก และด้านเทคนิควิธีการในผลงาน ซึ่งมาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ในระดับที่ต่ำสุดคือ 3.80 และ 0.07 ซึ่งมีความเห็นอยู่ในระดับที่ มาก

เมื่อพิจารณาเป็นราย ข้อของแต่ละด้านพบว่า ด้านความเข้าใจในเนื้อหาเปรียบเทียบเกี่ยวกับ โครงสร้างทางสังคมมีผลต่อการล้อมกรอบทางความคิดมีค่าเฉลี่ยสูงสุด 4.08 ส่วนค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.47 ซึ่งมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และรองลงมาคือ โครงสร้างทางสังคมคือสิ่งที่คอยควบคุมเราแต่เราแทบไม่รู้สึกรู้ถึงมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.74 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.66 มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากเช่นกัน

ด้านเทคนิควิธีการในผลงาน เกี่ยวกับ ผลงานสื่อสารให้เข้าใจถึงการมีอยู่ของการล้อมกรอบมีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 3.88 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.43 ซึ่งมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และรองลงมาคือการใช้งานศิลปะจัดวางทำให้สามารถสื่อสารได้ง่ายขึ้นมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.72 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.57 มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากเช่นกัน

ด้านความน่าเชื่อถือในตัวผลงาน เกี่ยวกับ ปัจจุบันผู้คนปฏิบัติไปตามโครงสร้างทางสังคมโดยแทบไม่ได้รับรู้ถึงการมีอยู่ของการล้อมกรอบทางความคิด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.92 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.52 มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ด้านองค์ประกอบการจัดวาง เกี่ยวกับ รูปแบบการนำเสนอภายในพื้นที่ที่มีความเหมาะสมมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดเท่ากับ 4.06 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.47 มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือโครงสร้างและรูปแบบของชิ้นงานมีความเหมาะสมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.96 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.63 มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ด้านหลักเกณฑ์และการออกแบบ เกี่ยวกับ ผลงานแสดงออกถึงโครงสร้างทางสังคมเชิงอำนาจที่ก่อให้เกิด การล้อมกรอบซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 3.80 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.60 มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ผลงานมีสัดส่วนที่สัมพันธ์กันและสอดคล้องกับเรื่องราวมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.66 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.62 และมีการแสดงออกในจุดมุ่งหมายที่ชัดเจนในเนื้อหาซึ่งมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดเท่ากับ 3.62 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.49 มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ด้านความหมายของผลงาน เกี่ยวกับ ผลงานชิ้นนี้ทำให้ท่านเข้าใจถึงรูปแบบการมีอยู่ของโครงสร้างทางสังคมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.64 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.56 มีความคิดเห็นในระดับมาก และด้านผลงานชิ้นนี้มีความเหมาะสมกับยุคสมัยในปัจจุบันที่ผู้คนทั่วไปปฏิบัติไปตามโครงสร้างทางสังคมโดยไม่ได้รับรู้ถึงการมีอยู่ของการล้อมกรอบ โดยโครงสร้างทางสังคมเองมี ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.64 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.71 มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ซึ่งทั้ง 2 ข้อในด้านความหมายของผลงาน มีค่าเท่ากัน

ผลจากแบบสอบถามของ ผู้เข้าชมผลงานศิลปะและตอบแบบสอบถาม จำนวน 50 คน มีความเห็นต่อผลงานชิ้นที่ 2 กดทับ มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.70 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.07 ซึ่งมีความเห็นอยู่ในระดับที่มาก โดยด้านความเข้าใจในเนื้อหาเปรียบเทียบ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 3.95 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.10 ซึ่งก็ยังมีความเห็นอยู่ในระดับที่มาก รองลงมาคือ ด้านความน่าเชื่อถือมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.82 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.38 มีความเห็นอยู่ในระดับที่มาก และด้านความหมายของผลงาน ซึ่งมาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ในระดับที่ต่ำสุดคือ 3.64 และ 0.03 ซึ่งมีความเห็นอยู่ในระดับที่ มาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อของแต่ละด้านพบว่า ด้านความเข้าใจใน เนื้อหาเปรียบเทียบ เกี่ยวกับ โครงสร้างทางสังคมมีผลต่อการกดทับ ทางความคิดมี ค่าเฉลี่ยสูงสุด 4.00 ส่วนค่าเบี่ยงเบน มาตรฐานเท่ากับ 0.34 ซึ่งมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และรองลงมาคือ โครงสร้างทางสังคมคือสิ่งที่ คอยควบคุมเราแต่เราแทบไม่รู้ถึงมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.90 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.54 มีความ คิดเห็นอยู่ในระดับมากเช่นกัน

ด้านเทคนิควิธีการในผลงาน เกี่ยวกับ การใช้งานศิลปะจัดวางทำให้สามารถสื่อสารได้ง่ายขึ้น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.72 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.57 มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และ รองลงมาคือผลงานสื่อสารให้เข้าใจถึงการมีอยู่ของการล้อมกร อบ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 3.64 ส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.52 ซึ่งมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ด้านความน่าเชื่อถือในตัวผลงาน เกี่ยวกับ ปัจจุบันผู้คนปฏิบัติไปตามโครงสร้างทางสังคม โดยแทบไม่ได้ รับรู้ถึงการมีอยู่ของการกดทับ ทางความคิด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.82 ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐานเท่ากับ 0.38 มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ด้านองค์ประกอบการจัดวาง เกี่ยวกับ รูปแบบการนำเสนอภายในพื้นที่ที่มีความเหมาะสมมี ค่าเฉลี่ยมากที่สุดเท่ากับ 3.92 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่า กับ 0.34 มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือโครงสร้างและรูปแบบของชิ้นงานมีความเหมาะสมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.72 ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐานเท่ากับ 0.53 มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ด้านหลักเกณฑ์และการออกแบบ เกี่ยวกับ มีการแสดงออกในจุดมุ่งหมายที่ชัดเจนในเนื้อหา ซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดเท่ากับ 3.82 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.55 มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก รองลงมาผลงานแสดงออกถึงโครงสร้างทางสังคมเชิงอำนาจที่ก่อให้เกิด การกดทับซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.64 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.56 มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากและ ผลงานมีสัดส่วนที่ สัมพันธ์กันและสอดคล้องกับเรื่องราวมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดอยู่ที่ 3.52 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.50 มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ด้านความหมายของผลงาน เกี่ยวกับผลงานชิ้นนี้ทำให้ท่านเข้าใจถึงรูปแบบการมีอยู่ของ โครงสร้างทางสังคมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.68 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.55 มีความคิดเห็นในระดับมาก และ ด้านผลงานชิ้นนี้มีความเหมาะสมกับยุคสมัยในปัจจุบันที่ผู้คนทั่วไปปฏิบัติไปตาม โครงสร้างทางสังคมโดยไม่ได้รับรู้ถึงการมีอยู่ของ การกดทับ โดยโครงสร้างทางสังคมเองมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.60 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.49 มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ผลจากแบบสอบถามพบว่า ผู้เข้าชมผลงานศิลปะและตอบแบบสอบถาม จำนวน 50 คน มีความเห็นต่อผลงานชิ้นที่ 3 บังคับ มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.61 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.07 ซึ่ง มีความเห็นอยู่ในระดับที่มาก โดยด้ านความน่าเชื่อถือ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 3.82 ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐานเท่ากับ 0.52 ซึ่งก็ังมีความเห็นอยู่ในระดับที่มาก รองลงมาคือด้านความเข้าใจในเนื้อหา เปรียบเทียบมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.76 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.13 มีความเห็นอยู่ในระดับที่มาก และด้านความหมายของผลงาน ซึ่งมาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ในระดับที่ต่ำสุดคือ 3.56 และ 0.09 ซึ่งมีความเห็นอยู่ในระดับที่ มาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อของแต่ละด้านพบว่า ด้านความเข้าใจในเนื้อหาเปรียบเทียบ เกี่ยวกับ โครงสร้างทางสังคมมีผลต่อการบังคับ ทางความคิดมี ค่าเฉลี่ยสูงสุด 4.02 ส่วนค่าเบี่ยงเบน มาตรฐานเท่ากับ 0.41 ซึ่งมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และรองลงมาคือ โครงสร้างทางสังคมคือสิ่งที่ คอยควบคุมเราแต่เราแทบไม่รู้สึถึงมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.50 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.67 มีความ คิดเห็นอยู่ในระดับมากเช่นกัน

ด้านเทคนิควิธีการในผลงาน เกี่ยวกับ ผลงานสื่อสารให้เข้าใจถึงการมีอยู่ของการบังคับ มี ค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 3.70 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.46 มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และ รองลงมาก็คือ การใช้ศิลปะการจัดวางทำให้สามารถสื่อสารได้ง่ายขึ้น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.60 ส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.49 ซึ่งมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ด้านความน่าเชื่อถือในตัวผลงาน เกี่ยวกับ ปัจจุบันผู้คนปฏิบัติไปตามโครงสร้างทางสังคม โดยแทบไม่ได้ รับรู้ถึงการมีอยู่ของการกดทับ ทางความคิด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.92 ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐานเท่ากับ 0.52 มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ด้านองค์ประกอบการจัดวาง เกี่ยวกับ รูปแบบการนำเสนอภายในพื้นที่ที่มีความเหมาะสมมี ค่าเฉลี่ยมากที่สุดเท่ากับ 3.78 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.41 มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือโครงสร้างและรูปแบบของชิ้นงานมีความเหมาะสมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.60 ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐานเท่ากับ 0.49 มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ด้านหลักเกณฑ์และการออกแบบ เกี่ยวกับ ผลงานแสดงออกถึงโครงสร้างทางสังคมเชิงอำนาจที่ก่อให้เกิดการบังคับมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดเท่ากับ 3.74 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.52 มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก รองลงมา มีการแสดงออกถึงจุดมุ่งหมายที่ชัดเจนในเนื้อหา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.62 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.49 มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากและ ผลงานมีสัดส่วนที่สัมพันธ์กันและสอดคล้องกับ เรื่องราวมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดอยู่ที่ 3.74 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.52 มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ด้านความหมายของผลงาน เกี่ยวกับผลงานชิ้นนี้ทำให้ท่านเข้าใจถึงรูปแบบการมีอยู่ของโครงสร้างทางสังคมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.56 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.50 มีความคิดเห็นในระดับมาก และ ด้านผลงานชิ้นนี้มี ความเหมาะสมกับยุคสมัยในปัจจุบันที่ผู้คนทั่วไปปฏิบัติไปตามโครงสร้างทางสังคมโดยไม่ได้รับรู้ถึงการมีอยู่ของ การกดทับ โดยโครงสร้างทางสังคมเองมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.56 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.67 มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ซึ่งทั้งสองข้อมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง การศึกษาเพื่อการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะการจัดวาง กรณีศึกษา โครงสร้างทางสังคมเชิงอำนาจที่ก่อให้เกิดการ ล้อมกรอบ กดทับและบังคับ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าเนื้อหาในเรื่องโครงสร้างทางสังคม ในประเด็น เชิงอำนาจ รูปแบบความคิดของการปกค รูปแบบความคิดของคนในสังคมทั่วไปที่ปฏิบัติไปตามตามกันอย่างเป็นธรรมชาติ แต่ความเป็นธรรมชาติเหล่านั้นคือสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นมา เพื่อใช้เป็ดังอำนาจในการควบคุม ป้องกันหรือปราบปรามในเชิงความคิดต่อคนในสังคม ทางด้านกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานได้ศึกษาโครงสร้างทางท ศนศิลป์ ศิลปะเชิงแนวคิดและกลวิธีเทคนิคในงาน ศิลปะการจัดวาง เพื่อศึกษาและทราบถึงความสำคัญของพื้นที่ในการจัดวาง เพื่อให้เป็นไปตามแนวคิด เพื่อให้เห็นถึงความรู้สึกของการถูกบังคับขวางกัน การกดทับลงบนสัญลักษณ์ของความคิด และการล้อมกรอบที่ไม่ใช่เป็นดังคุกแต่เป็น เหมือนห้องธรรมดาและบางครั้งอาจสวยงามเชื้อเชิญให้เข้าไปภายใน ทั้งหมดนั้นอยู่บนฐานของรูปทรงเรขาคณิตพื้นฐานเพื่อสะท้อนให้เห็นถึงอำนาจที่ซ่อนอยู่อย่างเป็นธรรมชาติเช่นเดียวกับรูปทรงเรขาคณิตที่ซ่อนอยู่ใน ทุกๆ อย่าง ผู้วิจัยขออภิปรายผลดังนี้

ผลงานชิ้นที่ 1 ล้อมกรอบ

โครงสร้างของห้องที่ผนังมีแต่กรอบและภายในมีไฟสีนวลอ่อนส่องแสงทำให้เกิดแสงเงาที่สวยงามดึงดูดให้ผู้เข้ามาชมผลงาน เข้าไปมีส่วนร่วมในผลงานโดยการเข้าไปถ่ายรูปอยู่ภายใน เป็นไปตามความต้องการของผู้วิจัย การรับรู้ของผู้ชมจะเป็นไปในทางเฉยๆและไม่เข้าใจว่า โครงสร้างนี้คืออะไร แต่เมื่อรับรู้ต่อแนวความคิดผ่านคำอธิบายการรับรู้ของผู้ชมก็จะเปลี่ยนไป ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของผู้วิจัยที่ว่า โครงสร้างเชิงอำนาจในสังคมที่ล้อมกรอบเราอยู่นั้นคล้ายกับห้องสี่เหลี่ยมที่มีทางเข้าทางออก ขึ้นอยู่กับว่าเราสามารถรับรู้และเปิดประตู ออกมาดูและเข้าใจกับสิ่งเหล่านั้นที่ซ่อนอยู่ว่าเป็นเพียงโครงสร้างที่ถูกสร้างขึ้นมานั่นเอง สอดคล้องกับแนวความคิดเรื่อง พานอปติคอน เชิงโครงสร้างทางสังคม คือเทคนิควิธีเชิงวินัยและสังคมแบบคุก ฟูกูโกะได้เสนอไว้ว่า วินัยเป็นการเปลี่ยนมนุษย์ให้กลายเป็นกรรมหรือกลายเป็นวัตถุที่ถูกดัดแปลงเปลี่ยนแปลงมากที่สุด และที่จริงมันเป็นเหตุให้เกิดระบบทุนนิยมในสังคมสมัยใหม่เกิดขึ้นได้ วินัยยังรวมถึงวินัยทางสุขภาพอนามัย การเข้าวัด การอยู่ในกรอบศีลธรรมของประชากรซึ่งโดยรวมแล้วมันทำให้ ทรัพย์สินสมัยใหม่เกิดขึ้นได้ (<http://www.sparknotes.com/philosophy/disciplinepunish>)

ด้านความเข้าใจในเนื้อหาเปรียบเทียบ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.91 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.13 ซึ่งมีความคิดเห็นอยู่ในระดับที่มาก จะเห็นได้ว่าผู้ชมสามารถเข้าใจเนื้อหาของแนวคิดและมีความเห็นที่อยู่ในระดับมากอาจเนื่องจากผู้ชมส่วนใหญ่เป็น นักศึกษา และอาจารย์ จึงส่งผลให้ผู้ชมมีความรู้ในระดับหนึ่งและมีความเข้าใจต่อระบบความคิดเกี่ยวกับโครงสร้างทางสังคมในระดับหนึ่งเช่นกัน และส่งผลให้ผู้ชมเห็นด้วยต่อแนวคิดที่ผู้วิจัยต้องการที่จะนำเสนอตนเอง

ด้านเทคนิควิธีในผลงาน ที่ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.80 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.07 มีความเห็นอยู่ในระดับมาก จะเห็นได้ว่าลักษณะตัวผลงานในรูปแบบศิลปะการจัดวางนั้นกระทบต่อการรับรู้ของผู้ชมได้ในระดับหนึ่ง จากรูปทรง 3 มิติที่สามารถจำลองและเข้าไปอยู่ภายในได้ แต่เนื่องจากผลงานมีความเป็นศิลปะเชิงแนวคิดอยู่ในระดับ หนึ่งผู้ชมจึงจำเป็นต้องรับรู้เรื่องราวโดยการอ่านคำอธิบายหลังจากที่ชมงานจะส่งผลให้การรับรู้ในการดูก่อนจะอ่านนั้นแตกต่างจากการรับรู้หลังจากอ่านคำอธิบายต่อชิ้นงาน โครงสร้างของห้องที่ผนังมีแต่กรอบและภายในมีไฟสีนวลอ่อนส่องแสงทำให้เกิดแสงเงาที่สวยงามดึงดูดให้ผู้เข้ามาชมผลงาน เข้าไปมีส่วนร่วมในผลงานโดยการเข้าไปถ่ายรูปอยู่ภายใน เป็นไปตามความต้องการของผู้วิจัย การรับรู้ของผู้ชมจะเป็นไปในทางเฉยๆและไม่เข้าใจว่า โครงสร้างนี้คืออะไร แต่เมื่อรับรู้ต่อแนวความคิดผ่านคำอธิบายการรับรู้ของผู้ชมก็จะเปลี่ยนไป ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของผู้วิจัยที่ว่า โครงสร้างเชิงอำนาจในสังคมที่ล้อมกรอบเราอยู่นั้นคล้ายกับห้องสี่เหลี่ยมที่มีทางเข้าทางออก ขึ้นอยู่กับว่าเราสามารถรับรู้และเปิดประตู ออกมาดูและเข้าใจกับสิ่งเหล่านั้นที่ซ่อนอยู่ว่าเป็นเพียงโครงสร้างที่ถูกสร้างขึ้นมานั่นเอง

ด้านความน่าเชื่อถือในตัวผลงาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.92 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.52 มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่ออยู่ภายใต้กรอบของสังคมนั้นเรามักจะปฏิบัติตาม สิ่งเหล่านั้นโดยแทบไม่ได้รับรู้ถึงการมีอยู่ของมันรูปแบบของอำนาจ ผู้ชมจะสามารถรับรู้ถึงสิ่งเหล่านี้ได้ทันทีที่อ่านคำอธิบายซึ่งคำอธิบายก็เป็นการยกเหตุผลและตัวอย่าง เปรียบเทียบ จึงส่งผลให้ ผู้ชมเข้าใจและเห็นด้วยต่อแนวคิดที่เสนอนั้น

ด้านองค์ประกอบการจัดวาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.01 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.08 มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เนื่องจาก เป็นผลงานศิลปะการจัดวาง สถานที่และรูปแบบของพื้นที่จึงมีความสำคัญต่อตัวผลงาน ผลงานล้อมกรอบรูปแบบและการนำเสนอคือการสร้างห้องที่ขนาดพอคนเข้าไปยืนได้ขึ้นมาและรอบด้านเป็นโครงไม้สีเหลี่ยมเหมือนกรอบ และมีไฟอยู่ด้านในแสงของไฟจะส่องกระจายรอบด้านและเนื่องจากโครงไม้มีลักษณะเป็นกรอบเรียงทับกันจนเป็นผนังจึงมีช่องที่สามารถมองลอดออกไปได้แสดงจึงลอดออกไปและมีเงาของกรอบไม้กระทบไปตามพื้นที่และผนัง และการปรับแสงให้พอเหมาะทำให้ความชัดของแสงเงามากขึ้นส่งผลให้เหมือนมีเงาของกรอบไม้อยู่ล้อมรอบเต็มไปหมด

ด้านหลักเกณฑ์และการออกแบบ มี ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.69 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.06 มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก จุดมุ่งหมายในการแสดงออกของผลงานล้อมกรอบคือ การแสดงถึงโครงสร้างที่ล้อมรอบอยู่ในเชิงรูปแบบและโครงสร้างเหล่านั้นในเชิงแนวคิดคือกรอบจำนวนมากที่ล้อมรอบอยู่รอบตัว กรอบให้ความหมายถึงรูปร่างพื้นฐานของรูปทรงต่างๆ รูปร่างสีเหลี่ยมให้ความรู้สึกถึงความเป็นโครงสร้างที่แข็งแรง รูปแบบของห้องที่ผู้ชมสามารถเข้าไปภายในและมองออกมาภายนอกได้ส่งผลให้ผู้ชมรับรู้ถึงกรอบที่อยู่ล้อมรอบได้มากขึ้น แต่ด้วยความที่ผลงานมีเพียงกรอบที่สร้างเป็นห้องเล็กๆ และไม่ได้ใช้สัญลักษณ์ใดๆ ไปมากกว่านี้จึงส่งผลให้ ผู้ชมบางท่านอาจคิดไปไม่ถึงสิ่งที่ผู้วิจัยแสดงออก แต่ภายใต้ความไม่เข้าใจเหล่านั้นก็ยังคงแนวความคิดที่ว่า ยุคสมัยในปัจจุบันที่ผู้คนทั่วไปปฏิบัติไปตามโครงสร้างทางสังคมโดยไม่ได้รับรู้ถึงการมีอยู่ของ การล้อมกรอบ โดยโครงสร้างทางสังคมเอง

ด้านความหมายของผลงาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.64 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.08 มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ความหมายของผลงานล้อมกรอบคือการแสดงให้เห็นถึงการซ่อนอยู่ของโครงสร้างสังคมเชิงอำนาจ ที่ล้อมรอบตัวเราเหมือนกำแพงห้อง แต่ในส่วนนี้้น หากผู้ชมไม่อ่านคำอธิบายก็จะไม่สามารถรับรู้ได้เลยว่า สิ่งที่อยู่ล้อมรอบนั้นคืออะไรจึงส่งผลให้คะแนนในส่วนนี้ หากดูเป็นรายข้อจะอยู่ในระดับต่ำที่สุด

ผลงานชิ้นที่ 2 กดทับ

โครงสร้างรูปพีระมิดคล้ายหลังคาแสดงให้เห็นถึงการกด ลงสู่ด้านล่าง และบริเวณด้านล่างก็มีแก้วนํ้าที่มีนํ้าอยู่เต็มแก้วนํ้ารองรับไว้ที่ 4 มุมเหมือนกับเสาและสัญลักษณ์ของนํ้าที่เต็มแก้วนํ้าก็เป็น ที่เข้าใจกันดีว่าคือความหมายของความรู้ที่มีจนแทบล้นแต่ก็ถูกกดทับเอาไว้ได้ โดยโครงสร้างทางสังคม สอดคล้องกับทฤษฎี สังคมแห่งวินัยของฟูโกต์ วินัยคือการที่อำนาจจะควบคุมการเคลื่อนไหว ท่วงท่าของ ความสามารถของร่างกายคน ด้วยจุดมุ่งหมายเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพและการ เคลื่อนไหวภายในองค์กร การควบคุมนี้กระทำไปอย่างสม่ำเสมอและปกติ จนไม่ทำให้กิจกรรมของ มนุษย์ต้องหยุดหรือสะดุดลงเลย วินัยไม่ได้เข้ามาแทนที่รูปแบบอำนาจอื่น ซึ่งดำรงอยู่ก่อนหน้านี้แล้วแต่ วินัย “เข้ามามีครอบงำครอบงำ เชื่อมโยงรูปแบบอำนาจอื่น ทำให้มันมีอำนาจยึดกุมมากขึ้น มี ประสิทธิภาพมากขึ้น และที่สำคัญที่สุดมันทำให้อำนาจส่งผลทั้งในส่วนที่เป็นรา ยละเอียดเล็กที่สุดหรือ ห่วงโกลที่สูงสุด”

ฟูโกต์เสนอว่าวินัยเป็นการเปลี่ยนร่างกายมนุษย์ให้เป็นวัตถุ เป็นการควบคุมทางสังคมที่ สำคัญที่สุดของยุคสมัยปัจจุบัน โดยเป้าหมายเพื่อ “สร้างร่างกายที่เชื่อ ว่านอนสอนง่าย เพื่อที่จะ นำมาใช้เปลี่ยนแปลงและปรับปรุง”

วินัยของร่างกายเกิดขึ้นโดยการแบ่งร่างกายเป็นหน่วยย่อย เช่น แขน ขา ไหล่ หลัง และให้มีการ ศึกษา คำนวณ ฝึกฝนอวัยวะแต่ละส่วนเหล่านี้อย่างละเอียดแม่นยำ ทั้งนี้เพื่อการควบคุมทั้ง แต่ละ ส่วนและทั้งหมดของร่างกาย ตัวอย่างที่ชัดเจนที่สุดคือการฝึกฝนของทหาร (ธีรยุทธ บุญมี. 2557: 163-165)

ด้านความเข้าใจในเนื้อหาเปรียบเทียบ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.76 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.13 ซึ่งมีความคิดเห็นอยู่ในระดับที่มาก จะเห็นได้ว่าผู้ชมสามารถเข้าใจเนื้อหาของแนวคิดและ มีความเห็นที่อยู่ในระดับมากอาจเนื่องจากผู้ชมส่วนใหญ่เป็น นักศึกษา และอาจารย์ จึงส่งผลให้ผู้ชมมี ความรู้ในระดับหนึ่งและมีความเข้าใจต่อระบบความคิดเกี่ยวกับโครงสร้างทางสังคมในระดับหนึ่ง เช่นกัน และส่งผลให้ผู้ชมเห็นด้วยต่อแนวคิดที่ผู้วิจัยต้องการที่จะนำเสนอแนะ

ด้านเทคนิควิธีในผลงาน ที่ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.65 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.02 มี ความเห็นอยู่ในระดับมาก ในส่วนเทคนิควิธีการนั้นผลงานการกดทับเป็นผลงานที่มี การเสริมความเป็น ศิลปะการจัดวางน้อยที่สุด แต่เป็นผลงานประติมากรรมเชิงแนวคิด สามมิติ โครงสร้างรูปพีระมิดคล้าย หลังคาแสดงให้เห็นถึงการกด ลงสู่ด้านล่าง และบริเวณด้านล่างก็มีแก้วนํ้าที่มีนํ้าอยู่เต็มแก้วนํ้ารองรับ ไว้ที่ 4 มุมเหมือนกับเสาและสัญลักษณ์ของนํ้าที่เต็มแก้วนํ้าก็เป็น ที่เข้าใจกันดีว่าคือความหมายของ ความรู้ที่มีจนแทบล้นแต่ก็ถูกกดทับเอาไว้ได้โดยโครงสร้างทางสังคม

ด้านความน่าเชื่อถือในตัวผลงาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.82 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.52 มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่ออยู่ภายใต้กรอบของสังคมนั้นเรามักจะปฏิบัติตาม สิ่งเหล่านั้นโดยแทบไม่ได้รับรู้ถึงการมีอยู่ของมนุษย์ รูปแบบของอำนาจ ผู้ชมจะสามารถรับรู้ถึงสิ่งเหล่านั้นได้ทันทีที่อ่านคำอธิบายซึ่งคำอธิบายก็เป็นการยกเหตุผลและตัวอย่างเปรียบเทียบ จึงส่งผลให้ผู้ชมเข้าใจและเห็นด้วยต่อแนวคิดที่เสนอนั้น

ด้านองค์ประกอบการจัดวาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.69 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.04 มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ผลงานการกดทับเป็นชิ้นงานที่แตกต่างไปจากชิ้นอื่นผลงานชิ้นที่ไม่เชิงเป็นผลงานศิลปะเชิงจัดวางแต่ก็มีความจำเป็นที่จะต้องอยู่ร่วมกับชิ้นอื่นๆ จึงมีความเป็นศิลปะการจัดวางอยู่บ้างแต่โดยตัวของมันเองแล้วมีลักษณะเป็นงานเชิงแนวคิด สามมิติ การวางผลงานภายในโซนงานมีความลงตัวมีแสงไฟที่เพียงพอ และพื้นที่ที่วางร่วมกำผลงานงานชิ้นอื่นส่งผลต่อแนวคิดที่ไปในทางเดียวกันกับผลงานชิ้นอื่นๆ และผู้ชมมีความเห็นด้วยกับสัญลักษณ์ในผลงาน ส่งผลให้ระดับความคิดเห็นของผลงานการกดทับอยู่ในระดับมาก

ด้านหลักเกณฑ์และกระบวนการออกแบบ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.66 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.03 มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก จุดมุ่งหมายในการแสดงออกของผลงาน การกดทับคือ การแสดงถึงโครงสร้างที่กดทับลงบนความคิดที่ชัดเจน

ด้านความหมายของผลงาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.64 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.03 มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ความหมายของผลงาน การกดทับคือการแสดงให้เห็นถึงการซ่อนอยู่ของโครงสร้างสังคมเชิงอำนาจ ที่กดทับความคิดของเราเหมือนหลังคาที่กดทับเสาต่างๆ หากนำเสาดอกมาก็จะทำให้หลังคาพังลงมาได้ การกดทับในความรู้สึกเหล่านี้เป็นโครงสร้างทางสังคม ที่ถูกสร้างขึ้นมาอย่างหนึ่งส่งผลให้คนในสังคมไม่กล้าที่จะก้าวออกมา

ผลงานชิ้นที่ 3 การบังคับ

การบังคับเป็นการนำเอากรอบมาประกอบกันเป็นรูปทรงสี่เหลี่ยมที่และทับกันจนสูงภายในต้นให้เห็นเพียงสี่เหลี่ยมใหญ่คล้ายกำแพงและนำมาจัดวางตรงบริเวณทางเดินเข้าพื้นที่ แบบขวางทางเพื่อบังคับให้ผู้ชมที่เข้าชมงานต้องเดินเข้าออกในทางที่เหลื่ออยู่เพื่อแสดงถึงการบังคับ

ผลงานชิ้นนี้หากมองเผินๆจะเห็นเพียงแค่โครงไม้คล้ายกำแพงด้านเดียวคล้ายกับชิ้นล้อมกรอบแต่หากอ่านคำอธิบายจะเข้าใจได้ว่าพื้นที่ที่ผลงานตั้งอยู่นั้นบังคับให้ผู้ชมต้องเดินเข้ามาในทิศทางที่ผู้วิจัยกำหนด โดยใช้ตัวผลงานการบังคับเป็นเครื่องมือ เราอาจจะไม่รู้สีกว่ามันบังคับอะไรเหมือนถนนหนทางต่างๆ เจอกำแพงเจอไฟเขียวไฟแดง และสิ่งเหล่านั้นก็เป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นมาเหมือนกับการบังคับทิศทางทางความคิดของคนในสังคมที่ถูกสร้างและควบคุม ด้วยสิ่งแวดล้อมต่างๆ สอดคล้องกับทฤษฎี การปกครองของรัฐรูปแบบใหม่ และการปกครองของการใช้วินัย เช่น กฎหมาย วัฒนธรรม สภาพสังคมที่พยายามผลักดันให้เราเดินไปในทิศทางที่ต้องการ

ด้านความเข้าใจในเนื้อหาเปรียบเทียบ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.91 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.13 ซึ่งมีความคิดเห็นอยู่ในระดับที่มาก จะเห็นได้ว่าผู้ชมสามารถเข้าใจเนื้อหาของแนวคิดและมีความเห็นที่อยู่ในระดับมากอาจเนื่องจากผู้ชมส่วนใหญ่เป็น นักศึกษา และอาจารย์ จึงส่งผลให้ผู้ชมมีความรู้ในระดับหนึ่งและมีความเข้าใจต่อระบบความคิดเกี่ยวกับโครงสร้างทางสังคมในระดับหนึ่งเช่นกัน และส่งผลให้ผู้ชมเห็นด้วยต่อแนวคิดที่ผู้วิจัยต้องการที่จะนำเสนอตนเอง

ด้านเทคนิควิธีในผลงาน ที่ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.80 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.07 มีความเห็นอยู่ในระดับมาก ผลงานการบังคับนั้นมีการใช้แนวคิดความเป็นเป็นศิลปะการจัดวางเสริมเข้าไปในความเป็นประติมากรรมมากที่สุดในส่วนชิ้นเพราะหากนำไปพื้นที่อื่นที่ไม่ใช่ทางเดินผลงานชิ้นนี้ก็จะไม่มีความหมายตรงตามแนวคิดของผู้วิจัย ผลงานชิ้นนี้หากมองเผินๆจะเห็นเพียงแค่โครงไม้คล้ายกำแพงด้านเดียวคล้ายกับชิ้นล้อมกรอบแต่หากอ่านคำอธิบายจะเข้าใจได้ว่าพื้นที่ที่ผลงานตั้งอยู่นั้นบังคับให้ผู้ชมต้องเดินเข้ามาในทิศทางที่ผู้วิจัยกำหนด โดยใช้ตัวผลงานการบังคับเป็นเครื่องมือ ซึ่งศิลปะการจัดวางนั้นทำให้สื่อถึงแนวคิดเรื่องของการบังคับเชิงอำนาจภายในโครงสร้างทางสังคมได้เป็นอย่างดี เราอาจจะไม่รู้สึว่ามันบังคับอะไรเหมือนถนนหนทางต่างๆ เจอกำแพงเจอไฟเขียวไฟแดง และสิ่งเหล่านั้นก็เป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นมาเหมือนกับการบังคับทิศทางทางความคิดของคนในสังคมที่ถูกสร้างและควบคุมด้วยสิ่งแวดล้อมต่างๆ

ด้านความน่าเชื่อถือในตัวผลงาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.82 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.52 มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่ออยู่ภายใต้กรอบของสังคมนั้นเรามักจะปฏิบัติตาม สิ่งเหล่านั้นโดยแทบไม่ได้รับรู้ถึงการมีอยู่ของมันรูปแบบของอำนาจ ผู้ชมจะสามารถรับรู้ถึงสิ่งเหล่านี้ได้ทันทีที่อ่านคำอธิบายซึ่งคำอธิบายก็เป็นการยกเหตุผลและตัวอย่างเปรียบเทียบ จึงส่งผลให้ผู้ชมเข้าใจและเห็นด้วยต่อแนวคิดที่เสนอนั้น

ด้านองค์ประกอบการจัดวาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.69 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.04 มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ผลงานการบังคับสามารถใช้พื้นที่ได้อย่างเหมาะสมเนื่องจาก พยายามใช้แนวคิดความเป็นศิลปะการจัดวางนั้นทำให้สื่อถึงแนวคิดเรื่องของการบังคับเชิงอำนาจภายในโครงสร้างทางสังคมได้เป็นอย่างดี ในส่วนของโครงสร้างและรูปแบบนั้นโดยรวมแล้วถือว่ามีความเหมาะสมในระดับหนึ่ง

ด้านหลักเกณฑ์และการออกแบบ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.69 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.06 มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก จุดมุ่งหมายในการแสดงออกของผลงาน การบังคับคือการบังคับทิศทางทางกายภาพของผู้ชมให้ไปในทิศทางของผู้วิจัยซึ่งผลงานการบังคับมีความชัดเจนในจุดมุ่งหมายที่สอดคล้องกับเนื้อหาอยู่ในระดับพอสมควร แต่อาจเป็นเพราะความธรรมดาของรูปแบบที่เป็นเพียงรูปทรงพื้นฐานง่าย ๆ ทำให้การทำความเข้าใจในงานนั้นค่อนข้างยากในระดับหนึ่ง

ด้านความหมายของผลงาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.56 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.09 มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ความหมายของผลงาน การกดทับคือ แนวคิดเรื่องของการบังคับเชิงอำนาจภายในโครงสร้างทางสังคม เราอาจจะไม่รู้สึกรู้ว่ามันบังคับอะไรเหมือนถนนหนทางต่างๆ เจอกำแพงเจอไฟเขียวไฟแดง และสิ่งเหล่านั้นก็เป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นมาเหมือนกับการบังคับทิศทางทางความคิดของคนในสังคมที่ถูกสร้างและควบคุมด้วยสิ่งแวดล้อมต่างๆ โดยรวมแล้วผลงานสามารถแสดงถึงแนวคิดออกมาได้ในระดับหนึ่ง

สรุปโดยรวม เนื่องจากผลงานทั้ง 3 ชิ้นมีความเป็นศิลปะเชิงแนวคิดอยู่บ้างจึงส่งผลให้การตีความของผู้ชมต้องอาศัยคำอธิบายจึงจะสามารถรับรู้ถึงแนวคิดที่ซ่อนอยู่ภายใต้รูปแบบของผลงานทั้ง 3 ชิ้น ในส่วนของสถานที่โดยรวมผลออกมาอยู่ในระดับมาก แต่อาจเป็นเพราะ คำอธิบายติดรวมไว้ที่เดียวและ ผู้วิจัยไม่ได้อยู่กับงานตลอดเวลาจึงส่งผลให้ผู้ชมหลายคน ไม่สามารถทำความเข้าใจต่อผลงานได้ และผลงานทั้ง 3 ชิ้นนั้นมีความเป็นประติมากรรมที่นำเอาแนวคิดของผลงานการจัดวางและแนวคิดผลงานศิลปะเชิงแนวคิดมาเป็นส่วนเสริมในตัวผลงานเพื่อเสริมต่อการรับรู้รูปแบบของอำนาจที่ผู้วิจัยต้องการที่จะสื่อ ผลงานทั้ง 3 ได้ใช้ชุดความคิดเกี่ยวกับโครงสร้างทางสังคมเชิงอำนาจและการปกครอง เช่น เรื่องของ อำนาจของวินัยและการลงโทษ ที่รัฐใช้ในการควบคุมคนในสังคม ล้อมกรอบคนในสังคม และกดทับความคิดที่ต้องการที่จะต่อ ด้านไว้โดยใช้แนวคิดเรื่องของ พานอปติคอน ที่เป็นแนวคิดแบบสมัยใหม่ที่เป็นเหมือนการถูกสอดส่อง จ้องมองอยู่ตลอดเวลาโดยที่เราไม่รู้แต่ผู้คนในสังคมจะมีความรู้สึกเองว่า เราต้องทำตามบางอย่างและต้องไม่ทำในบางอย่างเพื่อให้หลุดพ้นจากโทษหากเราทำผิดวินัย

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. ผู้เข้าชมงานศิลปะมีความตระหนักถึงการมีอยู่ของโครงสร้างทางสังคมเชิงอำนาจที่แอบซ่อนอยู่ภายใต้ความเป็นอยู่ต่างๆ วัฒนธรรม กฎหมาย ข้อบังคับ การเรียนการสอน การใช้ชีวิต โดยที่คนในสังคมทำตามกันไปโดยไม่เคยสนใจว่าสิ่งเหล่านั้นคืออะไรและมาได้อย่างไร และทำไมถึงเป็นแบบนั้น
2. การรับรู้และเรียนรู้ถึงการมีอยู่ของโครงสร้างทางสังคมเป็นสิ่งสำคัญ เนื่องจากเป็นส่วนสำคัญในการดำรงชีวิต เป็นสิ่งที่ทำให้เรารู้เป้าหมาย จึงควรพัฒนาความรู้ ทางสังคมและความเป็นพื้นที่ สาธารณะในโครงสร้างทางสังคมให้มาก และส่งเสริมให้ถูกต้อง ในตัวของทุกคนล้วนมีกรอบและข้อบังคับของตัวเอง หากมีการเรียนรู้ที่จะปรับใช้และเข้าใจจะเป็นสิ่งที่ทำให้เราเข้าใจคนอื่นมากยิ่งขึ้น

3. การที่คนเราไม่ได้รับรู้ถึงการมีอยู่ของใคร ingsร้างเชิงอำนาจต่อความคิดนั้น ถึงเป็นผลดีต่อระบบการปกครองและการที่เราจะเลยการทำความเข้าใจในสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่ส่งผลให้ คนในสังคมเหมือนหุ่นยนต์ ที่ปฏิบัติ ตามชุดคำสั่งที่ถูกโปรแกรมต่อกันมา

4. งานวิจัยนี้เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้าการสร้างผลงาน ศิลปะเชิงแนวคิดและศิลปะการจัดวาง ทางด้าน ความหมาย เนื้อหา ความสำคัญ และการบวนการ และยังเป็นประโยชน์ในส่วน ofเนื้อหาทฤษฎี ปรัชญา เชิงสังคมและทางมานุษยวิทยา

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ผลงานศิลปะจากงานวิจัยที่สร้างสรรค์ขึ้นในรูปแบบศิลปะการจัดวาง จะต้องให้ความสำคัญกับพื้นที่ที่แสดง และผลงานที่ต้องใช้วัสดุจำนวนมากจำเป็นต้องมีการวางแผนในเรื่องปริมาณ ที่พอดีกับสถานที่ ซึ่งในการทำงานครั้งนี้ยังขาดการวางแผนที่ดีและตัวงานบางส่วนไม่ได้ตรงตามลักษณะที่ตั้งใจไว้ ดังนั้นการสร้างผลงานในครั้งต่อไปจึงควรวางแผน งานในระยะยาวเพื่อให้ผลงานมีความสมบูรณ์มากขึ้น

บรรณานุกรม

- เกียรติสุดา ศรีสุข. (2552). *ระเบียบวิธีวิจัย*. เชียงใหม่: ครองช้าง.
- จินตนา ธนวิบูลย์ชัย. (2545). *การพัฒนาเครื่องมือสำหรับการประเมินการศึกษา*. หน่วยที่ 8-15.
- นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- เดวิด คอตติงตัน. (2554). *ศิลปะสมัยใหม่ ความรู้แบบพกพา*. กรุงเทพฯ: Overworlds.
- ธีรยุทธ บุญมี. (2557). *มิเชล ฟูโกต์. พิมพ์ครั้งที่ 2*. กรุงเทพฯ: วิชาษา.
- ธีรยุทธ บุญมี. (2546). *โลก MODERN & POST MODERN*. กรุงเทพฯ: สายธาร.
- เบน แอนเดอร์สัน (2552). ชุมชนจินตกรรม กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์
- แบร์รีแมน, เจอรัลด์ ดี. (2530). *เบื้องหลังหน้ากาก*. แปลโดย อุทอง ประศาสน์วินิจชัย. กรุงเทพฯ: ฐาปนกิจ.
- พิชิต ฤทธิ์จัญญ. (2544). *ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์*. กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือราชภัฏพระนคร.
- เพ็ญแข แสงแก้ว. (2541). *การวิจัยทางสังคมศาสตร์*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ยศ สันตสมบัติ. (2538). *จากวรรณกรรมถึงทฤษฎี: มากซ์และมานุษยวิทยา*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วสันต์ ปัญญาแก้ว. (2543). ชีตพันธุ์วิธีวิทยา. *วารสารสังคมศาสตร์*. 12 (2): 102-133.
- วิภาส ปรัชญาภรณ์. (2544). *ช่วงไม้: ความรู้และตัวตน*. วิทยานิพนธ์ ส.ม. (มานุษยวิทยา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- สุเทพ สุนทรภะชัย. (2540). *ทฤษฎีสังคมวิทยาร่วมสมัย พื้นฐานแนวความคิดทฤษฎีทางสังคมและวัฒนธรรม*. ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ม.ป.พ.
- สุนีย์ ประสงค์บัณฑิต. (2519). *แนวความคิดฮาบิทัสของปีแอร์ บูดิเยอ กับทฤษฎีทางมานุษยวิทยา*. กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน). 2533.
- อุทุมพร จามรมาน (2544). *แบบสอบถาม: การสร้างและการใช้* พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: ฟันนี่พับบลิชชิง.
- Alexander, Jeffrey C. (1995). *Fin-de-Siecle Theory Social Theory Relativism*. Reduction and the Problem of Reason. London, New York: Verso.
- Askew, Marc. (2002). *Bangkok: Place, Practice and Representation*. London and New York: Routledge.
- Berntein, Richard J. (1976). *Restructuring of social and Political Theory*. London: Methuen & co Ltd.

Butler, Judith. (1999). "Revisiting bodies and pleasures", *Theory, Culture & Society*. 16(2): 11-20.

Dosse, Francois. (1997). *History of Structuralism – The rising 1945-1966*, Volume 1. University of Minnesota Press, Minneapolis.

Dreyfus, Hubert L.; & Rabinow. (1982). *Paul, Michel Foucault: Beyond Structuralism and Hermeneutics*, The University of Chicago Press, Chicago.

Faubion, James D. (2002). *Michel Foucault – Power: Essential Works of Foucault 1954-84*. Volume 3. Penguin Books, London.

Foucault, Michel. (trans. Lane, Allen). (1977). *Discipline and Punish: The birth of the Prison*. Penguin Books, London.

Giddens, Anthony. (1979). *Central Problems in Social Theory: Action, Structure and Contradiction in Social Analysis*. Macmillan, London

Neil J.Salkind. (2006). *Exploring Research*. 6th ed. New jersey: Pearson Prentice Hall.

Rabinow, Paul. (1997). *Michel Foucault – Ethics Subjectivity and Truth: Essential Works of Foucault 1954-84*. Volume 1. New Press, New York.

ภาคผนวก ก
รายนามผู้เชี่ยวชาญ

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. รองศาสตราจารย์ สมศักดิ์ ชวาลาวัณย์	คณะศิลปกรรมศาสตร์ สาขาวิชาทัศนศิลป์ : ศิลปะจินตทัศน์
2. ดร. เด่นพงษ์ วงศาโรจน์	คณะศิลปกรรมศาสตร์ สาขาวิชาทัศนศิลป์ : ศิลปะจินตทัศน์

ภาคผลวก ข
แบบประเมินความคิดเห็นของผู้ชมงาน

แบบสอบถาม

การศึกษาเพื่อการสร้างสรรค์ : กรณีศึกษาโครงสร้างทางสังคมเชิงอำนาจที่ก่อให้เกิดการล้อมกรอบ กดทับและบังคับ

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะทางประชากรศาสตร์

คำชี้แจง: โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน□ที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

1. เพศ และ อายุ

☐ชาย ☐หญิง

☐18-21ปี ☐22-25ปี ☐26-30ปี ☐31ปีขึ้นไป

2. ระดับการศึกษา

☐1. ต่ำกว่าปริญญาตรี

☐2. ปริญญาตรี

☐3. สูงกว่าปริญญาตรี

3. อาชีพ

☐1. ไม่ได้ทำงาน

☐2. นักเรียน/นักศึกษา

☐3. รับจ้าง

☐4. ข้าราชการ

4. รายได้ต่อเดือน

☐1. น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10,000 บาท

☐2. 10,001-20,000 บาท

☐3. 20,001-30,000 บาท

☐4. มากกว่า 30,000 บาท

ตอนที่ 2 ความเข้าใจในผลงานโครงสร้างทางสังคมเชิงอำนาจที่ก่อให้เกิดการล้อมกรอบ กดทับและบังคับ

คำชี้แจง: โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน□ที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

หัวข้อและระดับความถึงพอใจ	ระดับความถึงพอใจ				
	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง 1	ไม่เห็นด้วย 2	ไม่แน่ใจ 3	เห็นด้วย 4	เห็นด้วยอย่างยิ่ง 5
ด้านความเข้าใจในเนื้อหาเปรียบเทียบ					
1. โครงสร้างทางสังคมมีผลต่อการล้อมกรอบกดทับและบังคับ					
2. โครงสร้างทางสังคมคือสิ่งที่คอยควบคุมตัวเราแต่เราแทบไม่รู้สึกรู้ถึง					
ด้านเทคนิควิธีการในผลงาน					
3. ผลงานสื่อสารให้เข้าใจถึงการมีอยู่ของการล้อมกรอบกดทับและบังคับ					
4. การใช้ศิลปะการจัดวางสามารถสื่อสารได้ง่ายขึ้น					
ด้านความน่าเชื่อถือ					
5. ปัจจุบันผู้คนปฏิบัติไปตามโครงสร้างทางสังคมโดยแทบไม่ได้รับรู้ถึงการมีอยู่ของการล้อมกรอบกดทับและบังคับ					

ตอนที่ 3 ทศนคติที่มีต่อ ผลงานโครงสร้างทางสังคมเชิงอำนาจที่ก่อให้เกิดการล้อมกรอบ กดทับและบังคับ

คำชี้แจง: โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน□ที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

หัวข้อและระดับความถึงพอใจ	ระดับความถึงพอใจ				
	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง 1	ไม่เห็นด้วย 2	ไม่แน่ใจ 3	เห็นด้วย 4	เห็นด้วยอย่างยิ่ง 5
องค์ประกอบการจัดวาง					
1.รูปแบบและการนำเสนอภายในพื้นที่ที่มีความเหมาะสม					
2.โครงสร้างและรูปแบบของชิ้นงานมีความเหมาะสม					
หลักเกณฑ์และการออกแบบ					
3.มีการแสดงออกในจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน					
4.ผลงานมีสัดส่วนที่สัมพันธ์กันและสอดคล้องกับเรื่องราว					
5.ผลงานแสดงออกถึงโครงสร้างทางสังคมเชิงอำนาจที่ก่อให้เกิดการล้อมกรอบ กดทับและบังคับ					
ความหมายของผลงาน					
6.ผลงานนี้ทำให้ท่านเข้าใจถึงการมีอยู่ของโครงสร้างทางสังคม					
7. ผลงานนี้เหมาะสมกับยุคสมัยในปัจจุบันที่ผู้คนทั่วไปปฏิบัติไปตามโครงสร้างโดยไม่ได้รับรู้ถึงการมีอยู่ของการล้อมกรอบ กดทับและบังคับโดยโครงสร้างทางสังคมเอง					

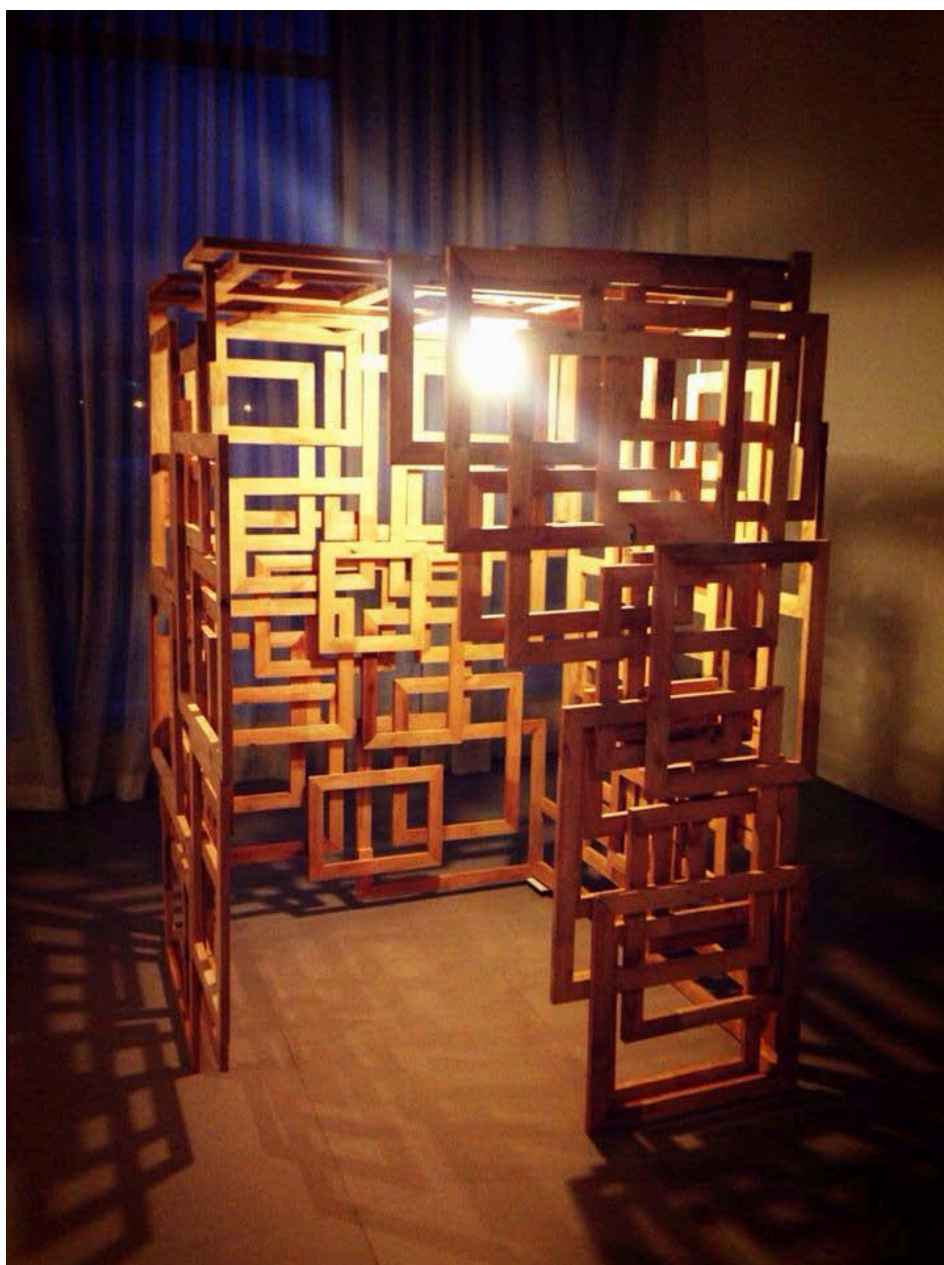
ภาคผนวก ค
ภาพกระบวนการสร้างสรรค์งานศิลปะ

ภาคผนวก ง
ภาพผลงานศิลปะการจัดวาง จำนวน 3 ชิ้น
การล้อมกรอบ การกดทับและการบังค้ำ
จากงานวิจัย การศึกษาเพื่อการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะการจัดวาง กรณีศึกษาโครงสร้างทาง
สังคมที่ก่อให้เกิดการล้อมกรอบ กดทับและบังค้ำ

ผลงานชิ้นที่ 1. การล้อมกรอบ

ผลงานชิ้นที่ 2 การกดทับ

ผลงานชิ้นที่ 3 บังคับ

ภาคผนวก จ

ภาพนิทรรศการแสดงผลงานศิลปะ

แหกตา ART THESIS

ณ หอศิลป์ G23

ระหว่างวันที่ 22-27 กันยายน 2558

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นาย กณิศบดี พงษ์สมุทร
วันเดือนปีเกิด	11 พฤษภาคม 2533
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 4 ซอยอ่อนนุช 9 ถนนสุขุมวิท 77 เขตสวนหลวง แขวงสวนหลวง กรุงเทพฯ 10250
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2550	มัธยมศึกษา จาก โรงเรียน ศรีวิกรม์
พ.ศ. 2555	ปริญญาตรี จิตกรรมสากล จาก มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีรัตนโกสินทร์ วิทยาเขตเพาะช่าง
พ.ศ. 2558	คณะศิลปกรรมศาสตร์มหาบัณฑิต (ศป.ม.) ทัศนศิลป์ : ศิลปะจินตทัศน์ จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ